

Neeruti maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2017–2026

Keskkonnaamet 2017

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS	5
LÜHENDID	6
1. ÜLDANDMED.....	7
1.1. Ala iseloomustus	7
1.2. Maakasutus.....	8
1.3. Huvigrupid	10
1.4. Kaitsekord	11
1.5. Uuritus.....	14
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	14
1.5.2. Riiklik seire.....	15
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	16
2.1. Elustik.....	16
2.1.1. Taimestik.....	16
2.1.1.1. Kaunis kuldking.....	17
2.1.2. Samblikud	18
2.1.3. Seened	19
2.1.4. Selgrootud	20
2.1.4.1. Laiujur	21
2.1.4.2. Tõmmuujur	21
2.1.4.3. Suur-rabakiil	22
2.1.5. Kahepaiksed.....	22
2.1.6. Linnud	22
2.2. Kooslused.....	23
2.2.1. Mageveekogud	23
2.2.1.1. Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140).....	24
2.2.1.2. Looduslikult rohketoitelised järved (3150)	28
2.2.1.3. Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	29
2.2.2. Niidukooslused	30
2.2.2.1. Kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*)	30
2.2.2.2. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	31

2.2.2.3.	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	31
2.2.2.4.	Puisniidud (6530*)	32
2.2.3.	Sookooslused	33
2.2.3.1.	Liigirikkad madalood (7230)	33
2.2.4.	Metsakooslused	33
2.2.4.1.	Vanad loodusmetsad (9010*)	33
2.2.4.2.	Vanad laialehised metsad (9020*)	34
2.2.4.3.	Rohunditerikkad kuusikud (9050)	35
2.2.4.4.	Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060)	36
2.2.4.5.	Puiskarjamaad (9070)	37
2.2.4.6.	Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	37
2.2.4.7.	Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	38
2.3.	Maastik	38
2.4.	Muud väärtused	40
2.4.1.	Muinsuskaitsealused objektid	40
2.4.2.	Pärandkultuur ja muistendid	41
3.	KÜLASTUSKORRALDUS	43
3.1.	Olemasolev külastustaristu	44
3.1.1.	Tähised	44
3.1.2.	Parklad, puhke- ja lõkkekohad, infotahvlid	44
3.1.3.	Matkarajad	46
3.1.4.	Suusarajad	46
3.2.	Külastustaristu uuendamine	48
3.3.	Kaitseala tutvustamine ja trükised	48
4.	KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	50
4.1.	Tegevuste kirjeldus	50
4.1.1.	Inventuurid, seired ja uuringud	50
4.1.1.1.	Riiklik seire	50
4.1.1.2.	Soolinnustiku inventuur	50
4.1.1.3.	Poollooduslike koosluste inventuur	50
4.1.2.	Hooldus, taastamine, ohjamine	52
4.1.2.1.	Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine	52

4.1.2.2.	Vaadete avamine ja säilitamine	54
4.1.3.	Taristu	54
4.1.3.1.	Tähiste paigaldamine ja likvideerimine.....	54
4.1.3.2.	Külastusobjektide uuendamine ja hooldamine	55
4.1.3.3.	Infotahvlite uuendamine	56
4.1.4.	Kaitseala tutvustamine	56
4.1.4.1.	Kaitseala tutvustava voldiku väljaandmine	56
4.1.5.	Eeskirjad, kavad	56
4.1.5.1.	Kaitsekorralduskava vahehindamine ja uuendamine	56
4.2.	Eelarve.....	57
5.	KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	59
	KASUTATUD ALLIKAD	64
	Lisa 1. Kaitse-eeskiri	67
	Lisa 2. Väärtuste koondtabel.....	73
	Lisa 3. Kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise materjalid	78
	Lisa 5. Fotod	88

SISSEJUHATUS

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 25 võib kaitstava loodusobjekti kaitse korraldamiseks koostada kaitsekorralduskava. Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitseala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Neeruti maastikukaitseala (Neeruti loodusala) kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorraldusest, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi kaks kaasamiskoosolekut, mis toimusid 29.08.2012 ja 13.06.2013 Kadrina vallas. Koosolekute protokollid on esitatud lisa 5. Kuulutus kaitsekorralduskava avalikustamiskoosoleku toimumise kohta avaldati 5.06.2013 ajalehes Virumaa Teataja ning Kadrina valla kodulehel.

Kava koostasid Consultare OÜ spetsialistid Mari Raidla ja Kristo Kiiker (tel: 452 4995, e-post: info@consultare.ee). Kava koostamisel on arvestatud Keskkonnaameti ettepanekute ja suunistega. Kava kaasajastas Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Liggi Namm (tel: 325 8404, e-post: liggi.namm@keskkonnaamet.ee).

Kaitsekorralduskava on valminud „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013” ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine” meetme „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks” programmi alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

LÜHENDID

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

ELF – Eestimaa Looduse Fond

KeA – Keskkonnaamet

kat – kaitsekategooria

KKI – Keskkonnainspeksioon

KKR – keskkonnaregister

LiD – linnudirektiiv

LoA – loodusala

LoD – loodusdirektiiv

MKA – maastikukaitseala

PKÜ – Pärandkoosluste Kaitse Ühing

EPN – Eesti ohustatud liikide punane nimestik (2008)

PRIA – Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

VEP – vääriselupaiga tunnustega ala

VMK – veemajanduskava

1. ÜLDANDMED

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Neeruti MKA (KLO1000544) asub Lääne-Viru maakonnas Kadrina vallas Jõepere, Kiku, Neeruti, Pariisi ja Võduvere külas. Neeruti on eelkõige tuntud kui Eesti esinduslikem oosistik. Siinsed pinnavormid tekkisid mandrijää taganedes umbes 12 500 aastat tagasi. Neeruti oosid on enamasti kitsad, mandrijää liikumissuuna järgi loode-kagusuunalised vallseljakud, mille järsk kalle ulatub kohati 45 kraadini. Ooside suurim kõrgus merepinnast on 126,2 m ja suhteline kõrgus kuni 35 m. Oosi hari võib aga kohati olla vaid kaks meetrit lai. Ooside vahel paiknevad mõhnastikud. Valdavalt on oosid ja mõhnad kaetud liigirikka kuusemetsaga ning nende vahel olevates lohkudes on järved. Siinsest neljast järvest kolm kuuluvad erinevasse elupaigatüüpi, mis on nii väikese ala kohta harvaesinev.

Maastiku ja loodusväärtuste kaitseks moodustati ENSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s” maastikuline keeluala „Neeruti mäed”, mille pindala oli 890 ha. Hiljem, 16. novembril 1999. a, moodustati Vabariigi Valitsuse määrusega nr 355 Neeruti MKA, mille pindala oli 1271 ha. Vabariigi Valitsuse 7. aprilli 2017. a määrusega nr 72 kinnitati uus kaitse-eeskiri, mille järgi on kaitseala pindala 1250 ha.

Kaitseala eesmärk on kaitsta Pandivere kõrgustiku põhjaosa pinnavorme (Neeruti mäed), järvi, metsakooslusi, soid, bioloogilist mitmekesisust, maastikuilmet, haruldasi, ohustatud ja kaitsealuseid liike ning nende elupaiku. Kaitsealal kaitstakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50, edaspidi *loodusdirektiiv*) I lisas nimetatud elupaigatüüpe vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodumetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohundirikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel ehk sürjametsad (9060), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaigatüübi nimetuse järel sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt LoD I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid.

Liikidest on kaitse-eesmärgiks LoD II lisas nimetatud kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), mis on II kat liik, ning laiujur (*Dytiscus latissimus*), suur-rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*) ja tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*), keda on nimetatud ka LoD-i IV lisas ja kes on III kat liigid. EPN kategooria järgi on kaunis kuldking ohulähedane, laiujur ja suur-rabakiil puuduliku andmestikuga ning tõmmuujur ohualdis liik.

Piirkonnal on maastikuline, liigikaitseline, teaduslik (glatsiaalgeoloogiline), limnoloogiline, ökoloogiline ja õppeotstarbeline tähtsus. Lisaks on alal linnamägedega seotud ajalooline tähtsus ning Kalevipoja muistenditega seotud kultuurilooline tähtsus. Tegemist on väga olulise turismi- ja puhkepiirkonnaga. Praegust Neeruti MKA on rekreatsiooniks kasutatud juba väga pikka aega. Neeruti kui väljasõidukoha hiilgeajad jäävad küll eelmise sajandi algusesse, kuid tänane Neeruti on populaarne orienteerumis- ja suusamaastik, lisaks põnev paik matkajale. Suuremad ja väiksemad rajad läbivad kogu kaitseala, lõunaosas on erineva

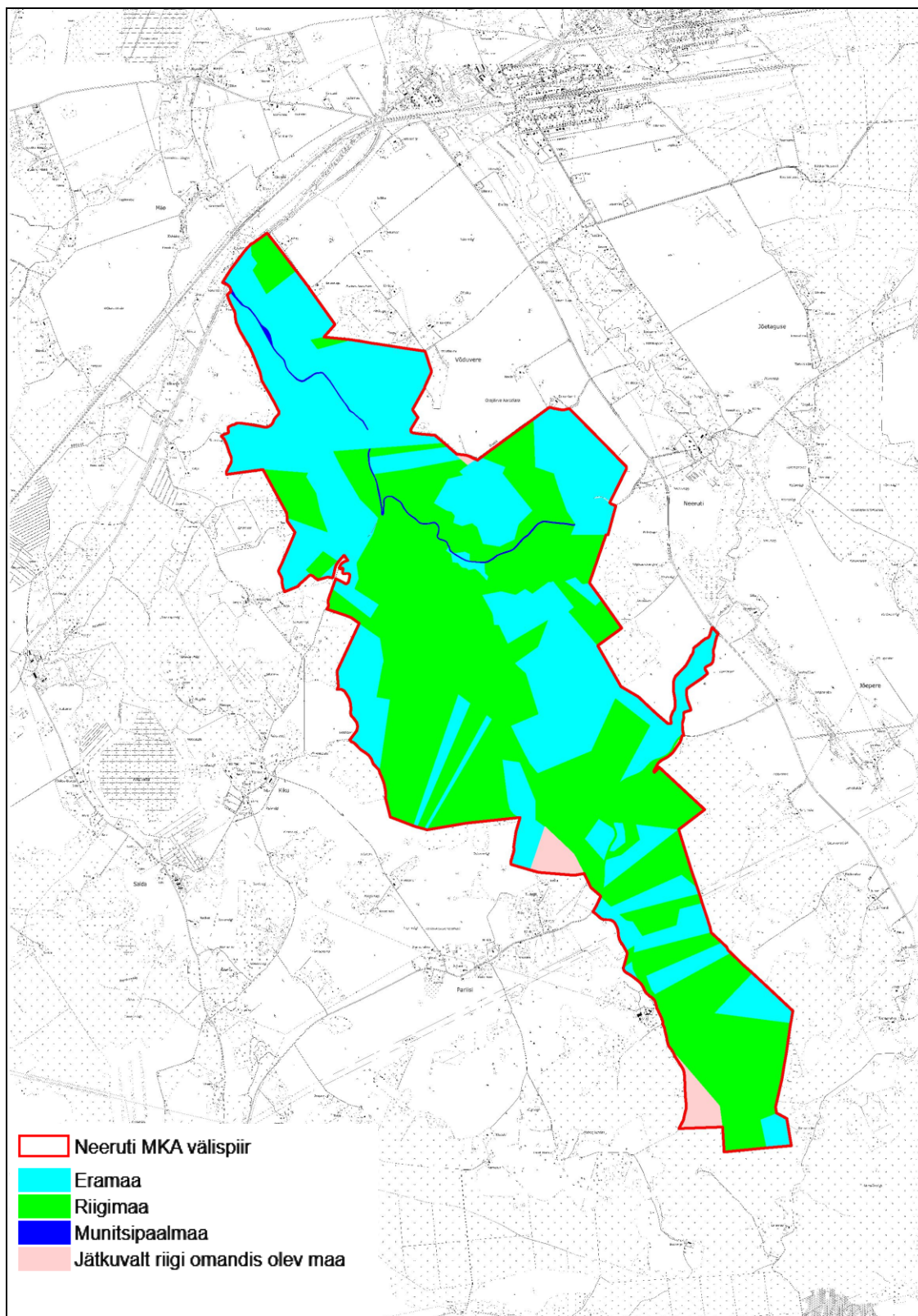
pikkusega suusatamiseks ja matkamiseks ettevalmistatud radu. Ees- ja Tagajärve ümbruses on telkimis- ja lõkkekohad ning Tagajärve kaldal ujumiskoht.

Neeruti MKA kuulub üle-euroopalisse kaitstavate alade võrgustikku Natura 2000 Neeruti LoA na (EE0060203). 2017. a kinnitatud kaitse-eeskirja seletuskirjas tehakse ettepanek viia LoA piirid kooskõlla kaitseala piiridega. Seletuskirja järgi tuleb täiendada ka LoA kaitse-eesmärke LoD elupaigatüüpide osas, mis pärast muutmist oleksid järgmised: vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohundirikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhatistel ehk sürjametsad (9060), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

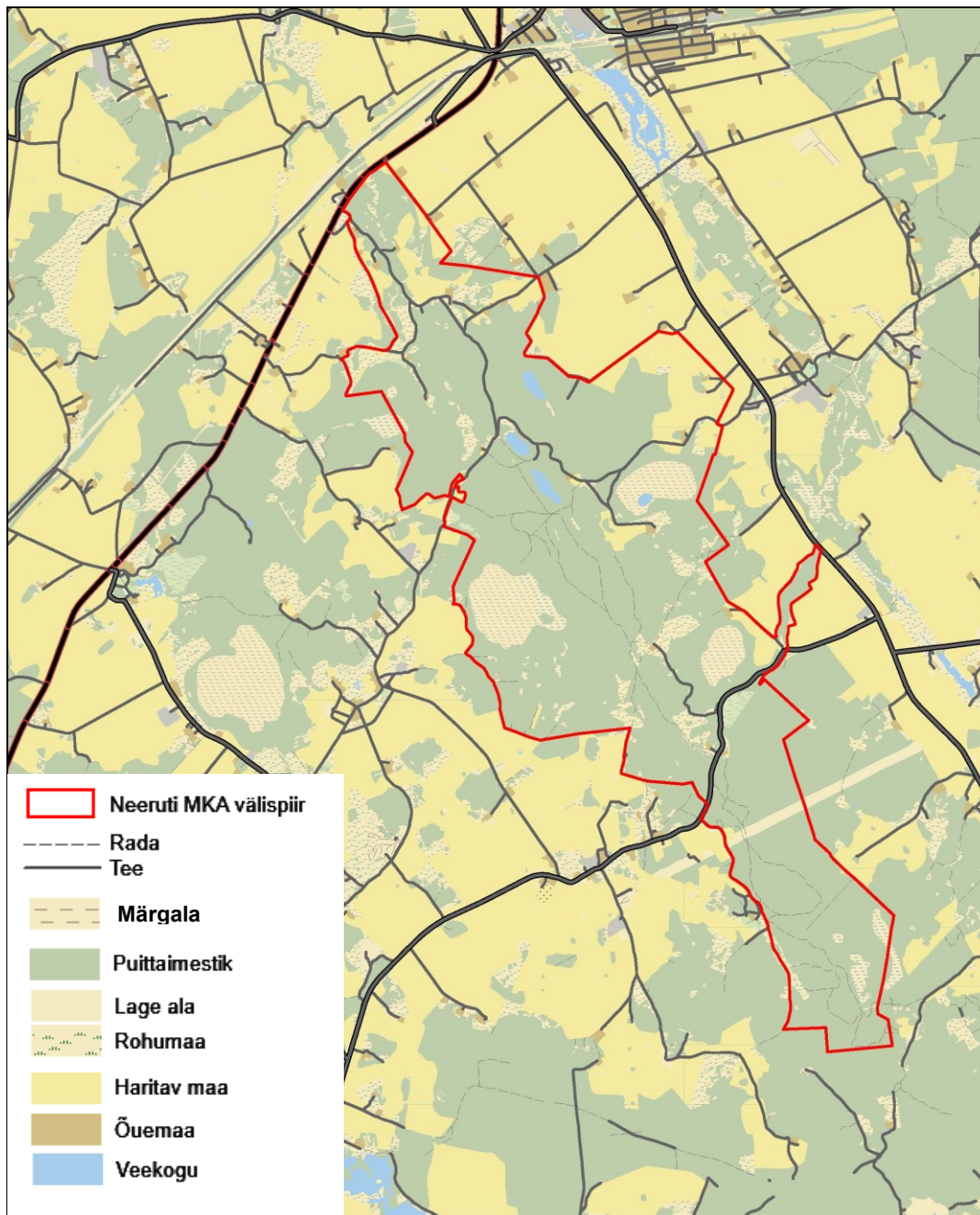
1.2. MAAKASUTUS

Umbes pool (51%) kaitsealast asub riigimaal (642 ha), lisaks on u 1,7% (21 ha) jätkuvalt riigi omandis oleval maal. Eramaad moodustavad kaitsealast u 46% (581 ha). Üle üheksa kilomeetri kaitseala teedest on munitsipaalomandis. Maaomandi jaotust iseloomustab joonis 1.

Umbes kolmveerand (ligikaudu 950 ha) kaitsealast on kaetud metsaga. Umbes pooled metsadest vastavad LoD elupaigatüübile, mis tähendab, et need on väärtuslikud kogu Euroopa mõistes. Peaaegu võrdselt, igauks 6–8% kaitseala pindalast, moodustavad märgalad, haritav maa ja muu lage ala. Nende hulgas on ka kaitseala sood. Õuealaid on kaitsealal 22 tükki ja need moodustavad kogupindalast alla ühe protsendi (8,6 ha). Veekogusid (tiigid, järved) on 15 (10 ha), mis on samuti alla ühe protsendi kaitseala kogupindalast. Erineva suurusega teid ja radu on kaitsealal üle 32 km. Kõlvikulina jaotus on toodud joonisel 2.

Joonis 1. Maaomandi jaotuse temakaart 2016. a augusti seisuga. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2016.

Joonis 2. Kõlvikulise jaotuse temakaart. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2016.

1.3. HUVIGRUPID

- **KeA** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **RMK** – praktiliste looduskaitsetööde teostamine riigimaadel ja ala külastuse korraldamine kaitseala väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks ning tutvustamiseks.
- **KKI** – korraldab järelevalvet kaitstavatel loodusobjektidel.
- **Kadrina vallavalitsus** – on huvitatud kaitseala looduväärtuste hoidmisest ja kaitsest ning puhkeväärtuse säilimisest ja kasutamisest.
- **MTÜ Neeruti Selts** – korraldab loodusretki, jalgrattamatku ja huvireise; viib läbi loodushariduslikku tegevust ning annab välja kodu-uurimuslike trükiseid.

- **Pariisi puhkeküla ja huviklubi Nelson** – eesmärk on suusatamisvõimaluste pakkumine ja erinevate spordi- ja vabaajaürituste korraldamine kaitsealal.
- **Kohalikud elanikud, loodushuvilised ja muud külastajad** – on huvitatud loodus-, kultuuri- ja ajalooliste väärtuste säilimisest ja uurimisest, külustusrajatiste heast seisukorrast ja puhkevõimaluste säilimisest.

1.4. KAITSEKORD

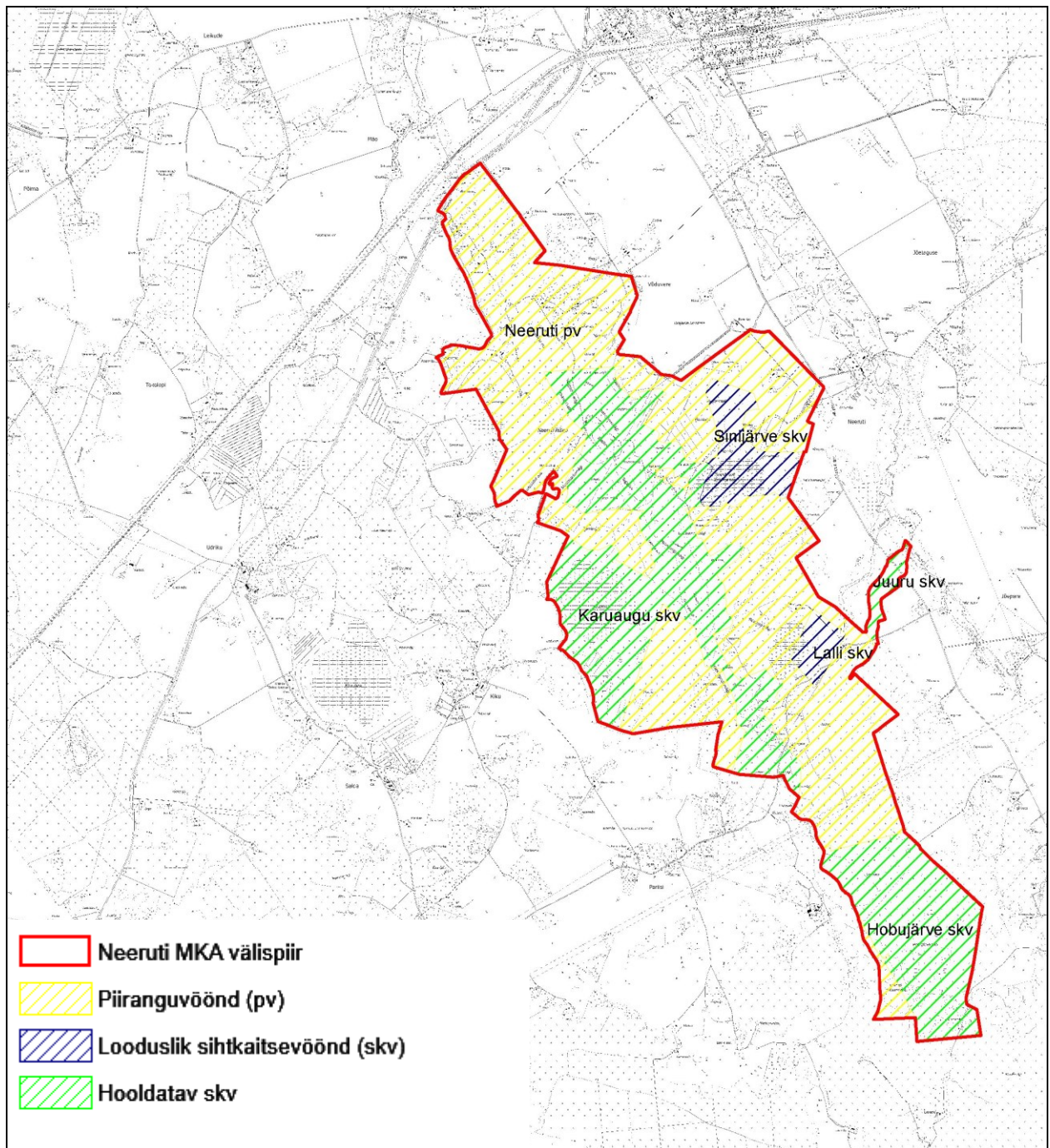
Neeruti MKA kaitsekord on sätestatud Vabariigi Valitsuse 07.04.2017. a määrusega nr 72 kinnitatud kaitse-eeskirjaga (Lisa 1). Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele viieks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks. (Joonis 3). Sihtkaitsevööndite kogupindala on u 526 ha, mis moodustab kaitsealast u 42%.

Vastavalt kehtivale kaitse-eeskirjale on inimestel lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal. Telkida ja lõket teha tohib kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas (vt pkt 3.1 joonis 5). Telkida ja lõket teha võib kaitseala õuealal, arvestada tuleb keskkonnaseadustiku üldosa seaduse §-des 35 ja 36 sätestatud.

Sõidukiga ja maastikusõidukiga on lubatud sõita kaitseala teedel, jalgrattaga ka radadel. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud töödel. Kaitseala valitseja nõusolekul on maastikusõidukiga sõitmine lubatud ka suusaradade sissesõitmisel ja hooldamisel.

Kaitseala veealal on lubatud mootoriga ujuvvahendiga liiklemine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud ainult järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Kalapüük ja jahipidamine on kaitsealal lubatud, välja arvatud veelinnujaht Sinijärve sihtkaitsevööndis.

Joonis 3. Kaitseala tsonering. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2016.

Sihtkaitsevööndis on ettevalmistatud kohas (nt teed, parklad, puhkekohad) rohkem kui 50 osalejaga ja ettevalmistamata kohas (niidul, metsas, soos) rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamiseks vajalik kaitseala valitseja (KeA) nõusolek. Väiksema osalejate arvuga ürituste korraldamiseks pole KeA nõusolekut vaja. Piiranguvööndis on osalejate piirarv seatud ainult ettevalmistamata kohas rahvaürituse korraldamisele. Seal on KeA nõusolekut vaja küsida juhul, kui korraldatakse rohkem kui 50 osalejaga rahvaüritus. Piiranguvööndis ettevalmistatud kohas (õuealad, teed) rahvaürituse korraldamisele piirarvu seatud ei ole.

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks. Neeruti MKA-l on viis sihtkaitsevööndit, mis jagunevad vastavalt kaitse-eesmärgile kahte rühma. Lalli ja Sinijärve sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on koosluste arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina, maastikuilme ja pinnavormide säilitamine ning haruldaste, ohustatud ja kaitsealuste liikide ning nende elupaikade kaitse. Karuaugu, Hobujärve ja Juuru sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on koosluste säilitamine või taastamine, neile omase liigilise ja vanuselise struktuuri hoidmine, elustiku mitmekesisuse, maastikuilme ja pinnavormide säilitamine ning haruldaste, ohustatud ja kaitsealuste liikide ning nende elupaikade kaitse. Neis sihtkaitsevööndites on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus ning pilliroo eemaldamine. Kaitseala valitseja nõusolekul on kõigis sihtkaitsevööndites lubatud rajatise püstitamine kaitseala tarbeks ning Karuaugu ja Sinijärve sihtkaitsevööndis ka tehnovõrgu rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks. Lisaks on Karuaugu sihtkaitsevööndis KeA nõusolekul lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd. Juba olemasolevate rajatiste hooldustööd on lubatud kõigis sihtkaitsevööndites. Majandustegevus ja loodusvarade kasutamine on sihtkaitsevööndis keelatud.

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on bioloogilise mitmekesisuse, maastikuilme, pinnavormide ja poollooduslike koosluste säilitamine. Piiranguvööndis on lubatud looduskaitseõuetega kooskõlas olev majandustegevus. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ning tee ja tehnovõrgu rajatise püstitamine. Samuti on KeA nõusolekul lubatud hoonete püstitamine üksnes olemasolevale õuemaale ja algsetesse taluõuekohtadesse ning veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, välja arvatud Orajärvel.

Uuendusraietest on lubatud turberaie langi pindalaga kuni kaks hektarit. Lageraie on lubatud üksnes kuusikutes langi pindalaga kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes langi pindalaga kuni üks hektar. Raie tegemisel tuleb säilitada koosluse looduslik tasakaal ning liikide ja vanuse mitmekesisus. See tähendab, et kasvama tuleb jätta eri liiki ja eri vanusega puid (eriti laialehiseid) ning surnud jalalseisvaid puid, mis on sobivaks elu- ja toitumispaigaks mitmetele liikidele. Üldiselt on puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt keelatud, kuid juhul, kui pinnas võimaldab, võib kaitseala valitseja seda lubada.

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, uue maaparandussüsteemi rajamine, maavara kaevandamine, biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal ning roo varumine külmumata pinnasel.

Kaitseala poollooduslikel kooslustel (puisniidud ja aruniidud) on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

LoD-i metsaelupaigatüüpe inventeeriti 2001. aastal Natura elupaikade inventuuri raames (inventeerisid end. Keskkonnateenistuse töötajad) ning Natura veeprojekti raames. Natura metsaelupaigatüüpe on registreerinud ka Mare Rennel, Riina Kotter ja Udo Karlep Keskkonnaameti Viru regioonist 2011. aastal. Käesoleva kaitsekorralduskava koostamise käigus tegi Metsaruum OÜ (2013) LoD-i metsaelupaikade inventuuri Neeruti MKA-l ja selle lähiümbruses metsade (977,7 ha) elupaigaandmete täpsustamiseks ja kaardistamiseks. Välitöid teostasid Imre Merits, Marje Talvis ja Veiko Kivi. Kokku on Neeruti MKA-l metsaelupaigatüüpe inventeeritud u 450 ha. Neist 260 ha-l on elupaigatüüp okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060), veidi üle 90 ha on vanu loodusmetsi (9010*), 25 ha-l kasvavad vanad laialehiseid metsad (9020*), 31 ha-l soostuvaid ja soo-lehtmetsad ning 42 ha-l rohundirikkaid kuusikuid (9050).

Märgalasid inventeerisid ELF inventeerijad 1993. (Mati Ilomets), 1994. (Andrus Kuus, Erki Püssa, Anneli Jussila ja Margus Ots), 1996. (Eerik Leibak, Lauri Lutsar, Andrus Kuus), 1997. (Ülle Püttsepp, Erki Uustalu, Mare Leis, Andrus Kuus ja Aivar Sakala) ja 2009. aastal (Jaan Spiegel). Kokku on sooelupaigatüüpe inventeeritud 22 ha (EELIS, 2016).

Poollooduslikke kooslusi inventeerisid PKÜ inventeerijad Meeli Mesipuu ja Katrin Jürgens 2002. aastal ning Toomas Kukk ja Rein Kalamees 2006. aastal. 2013. aasta metsainventuuri käigus leidis inventeerija Marje Talvis ka puisniite. Poollooduslikke kooslusi leidub Neeruti MKA-l u 60 ha (EELIS, 2016).

Järvesid (Eesjärv, Orajärv, Sinijärv ja Tagajärv) uuris Aare Mäemets 1962. aastal (Mäemets, 1977) ning Ingmar Ott 2009. aastal (Ott, 2009). 2009. aasta kompleksuuringu käigus selgitati järvede loodusväärtused ja seisund. Uuringud hõlmasid abiootilisi vee omadusi, planktonit, põhjaloomi ja suurtaimi.

VEP-e inventeerisid Toomas Bauvald 2001. aastal ning Tiina Sindonen 2002. aastal. Registreeriti kümme vääriselupaikade tunnustele vastavat kõrge loodusväärtusega metsaosa.

Linnustikku uuris 1960.–1963. aastal zooloog Tiit Randla, kes koostas Tartu Ülikoolis diplomitöö „Neeruti salukuusikute linnustik“. 1984. aastal alustas linnuseiret ja röövlindude uurimist Marek Vahula, kelle vaatluste põhjal valmisid aastatel 1987, 1989 ja 1990 bioloogiaalaste uurimistööde konkursitööd. 25 aasta vaatluste põhjal valmis 2010. aastal voldik „Mägede linnud“.

Kaitsealuseid taimi inventeeris Kadri Tali 2009. ja 2010. aastal (Tali, 2010). Registreeriti kümme liiki kaitsealuseid taimi, millest kolm kuuluvad II ja seitse III kaitsekategooriasse.

Samblikke inventeerisid Ede Leppik, Liis Marmor ja Tiiu Tõrra 2009. aastal (Leppik *et al.*, 2009). Leiti neli kaitsealust samblikuliiki, 11 vääriselupaikade tunnusliiki ning kaks EPN eriti ohustatud liiki.

Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva-Lääne-Viru regiooni haruldasi seeni uuris Indrek Sell 2009. aastal (Sell, 2010). Inventuur hõlmas ka Neeruti MKA. Uuringu aruande (Sell, 2010) põhjal on haruldasi seeni Neeruti MKA-l varem uuritud ka 1962. ja 1965. aastal.

Neeruti MKA on üks kaheksast Eesti kaitsealast, kus viidi aastatel 2010–2015 läbi projekti „Suur-rabakiili ja mudakonna asurkondade kaitse ja säilitamine levila põhjapiiril Eestis ja Taanis” (lühend DRAGONLIFE). Projekt oli osa ELi Life-Nature programmist. Projekti eesmärk oli kaitsta nimetatud liikide asurkondi ning säilitada ja taastada nende eluks hädavajalikke väikeveekogusid. 2010. aasta suvel inventeeriti Neeruti MKA-l kaitsealal 13 väikeveekogu (sh nelja järve), eesmärgiga uurida mudakonna ja suur-rabakiili esinemist nendes elupaikades, kuid selle kõrval laekus informatsiooni ka teiste loomaliikide kohta – registreeriti kaitsealused liigid hännak-rabakiil, valgelaup-rabakiil, tõmmu- ja laiujur.

Pärandkultuuri objektide inventuuri tegi Andres Urbas 2009. aastal. Registreeriti kuus pärandkultuuriobjekti: Neeruti metsavahikoht, piirikivi, Mägede talu, Perasmäe talu, Ämmemäe kõrts ja kõrtsi kaev (EELIS, 2016).

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Neeruti MKA-l tehakse seiret kahe riikliku programmi raames. Kaitseala idaosas Mäeotsa kinnistul tehakse põhjavee seire programmi raames nitraaditundliku ala põhjavee seiret (operatiivseire, KKR kood SJA0638000). Sama programmi seirealad leidub ka kaitseala vahetus läheduses. Kaitsealale jäävas punktis tehti mõõtmisi 1991. ja 2003. aastal. Nitraaditundliku ala põhjavee seire üks eesmärke on Pandivere veekaitsealal põllumajandusest lähtuva lämmastikureostuse mõju hindamine ning lämmastikuühendite sisalduste muutuste selgitamine eri sügavusintervallides ja allikates (Riiklik keskkonnaseire programm, 2016).

Metsaseire programmi raames tehakse Neeruti soo (Sinijärve soo) servas metsa ja metsamuldade seiret (SJA5182000). Mõõtmisi on tehtud aastatel 1995–2009 (välja arvatud 1997–1998). Seire käigus hinnatakse erinevate puuliikide biotilisi ja abiotilisi kahjustusi ning mõõdetakse võra- ja mullavee ning metsamuldade keemilisi näitajaid (Riiklik keskkonnaseire programm, 2016).

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

Neeruti MKA järved, sood, metsad ja niidud on olulised elupaigad mitmetele ohustatud ja haruldastele liikidele. Seal on endale sobiva elupaiga leidnud Euroopa Liidu tähtsusega liik kaunis kuldking, mis siseriikliku kaitse järgi kuulub II kaitsekategooriasse. Kaitseala järvedes elavad lai- ja tõmmuujur ning suur-rabakiil, kelle kaitse on samuti tähtis kogu EL-is.

2.1.1. TAIMESTIK

Neeruti MKA-l on registreeritud 14 liiki kaitsealuseid soontaimi, neist viis kuuluvad II ning üheksa III kaitsekategooriasse (tabel 1). Neeruti MKA ja LoA eesmärk on II kat-i kuuluva ja LoD-i II ja IV lisas nimetatud kauni kuldkinga kaitse.

Tabel 1. KKR-i kantud kaitsealused taimed Neeruti MKA-l (EELIS, 2016). Paksus kirjas on toodud kaitse-eesmärgiks olev liik

Liik		Leiukohtade arv Neeruti MKA-l	Kaitse-kategooria	LoD lisa nr	EPN kategooria (2008)
Eesti keeles	Ladina keeles				
kaunis kuldking	<i>Cypripedium calceolus</i>	9	II	II ja IV	ohulähedane
vöõthuul-sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	6	III	-	ohuväline
kahkjaspunane sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	2	III	-	ohuväline
kuradi-sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza maculata</i>	1	III	-	ohuväline
soo-neiuvaip	<i>Epipactis palustris</i>	2	III	-	ohuväline
harilik käoraamat	<i>Gymnadenia conopsea</i>	1	III	-	ohuväline
ainulehine soovalk	<i>Malaxis monophyllos</i>	3	II	-	ohualdis
pruunikas pesajuur	<i>Neottia nidus-avis</i>	1	III	-	ohuväline
valge vesiroos	<i>Nymphaea alba</i>	1	III	-	ohulähedane
kärbesõis	<i>Ophrys insectifera</i>	1	II	-	ohulähedane
suur soomukas	<i>Orobancha elatior</i>	1	III	-	ohulähedane
kahelehine käokeel	<i>Platanthera bifolia</i>	1	III	-	ohuväline
eesti soojumikas	<i>Saussurea alpina subsp. Esthonica</i>	1	II	II ja IV	
kuninga-kuuskjalg	<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>	1	II	-	ohustatud

Suurem osa ala kaitsealustest taimeliikidest kasvab metsas, eelistades seejuures poolvarjulisi kasvukohti. Olulised kaitsealuste liikide kasvukohad on Orajärve ümbruse sookaasikud, kus kasvavad II kat liigid ainulehine soovalk ja kärbesõis ning III kat liigid soo-neiuvaip ja harilik käoraamat. Teine oluline kasvukoht on kaitseala keskosa Ussisoo piirkond, kus

lisaks ainulehisele soovalgule kasvavad II kat taimed eesti soojumikas ja kuninga-kuuskjalg ning III kat kâpalised.

Eraldi eesmärgid seatakse kauni kuldkinga kaitseks. Teiste kaitsealuste taimeliikide kaitse tagatakse elupaikade ja isendikaitsega. Metsaliikidele on peamiseks ohuteguriks metsamajanduslik tegevus, sh juba majandatud metsades raiejärgsest võsastumisest või istutatud kuusikute kasvust tingitud valgustingimuste muutumine. Kâpalistele võib vähesel määral olla ohuks ka taimede ülestuhnimine metssigade poolt, samuti noppimine ning väljakaevamine. Arvestades piirkonna populaarsust turistide ja ürituste korraldajate seas, ohustab Neeruti taimi ka tallamine.

Ohutegurite vältimiseks on vajalik seada piiranguid ürituste kooskõlastamisel ning piiranguvõõndi metsades raietingimuste seadmisel kaitsealuste taimede elupaiganõudlustega arvestamine (täpsemalt kirjeldatud ptk 2.1.1.1).

2.1.1.1. KAUNIS KULDKING

LoD II ja IV; LoA – jah; KE – jah; II kat; EPN – ohulâhedane

Kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) on mitmeaastane puhmikuid moodustav kâpaline, mida iseloomustab aeglane areng, keeruline sigimisbioloogia ning sümbioos seente ja tolmeldajateks olevate mesilastega. Euroopas ulatub liigi levila Suurbritanniast ja Skandinaaviast üle Põhja- ja Kesk-Euroopa Kirde-Hispaania ja Põhja-Itaaliani. Lubjalembese liigina on Eestis kauni kuldkinga kasvukohad peamiselt Lääne-, Kesk- ja Põhja-Eestis, harva Lõuna-Eestis. Kuldking kasvab enamasti salumetsades, harvem puisniitudel ja kadastikes (Kauni kuldkinga..., 2015). Kuldking eelistab poolvarjulisi kasvukohti, kõige soodsamates kasvupaikades jõuab taimedeni veerand täisvalgusest. Talle ei sobi täisvari ega lagedad alad (Kull, 1999).

Metsataimena ohustab kuldkinga peamiselt metsaraie. Eelkõige ohustavad seda uuendusraied ja sellised võtted teistes raieviisides, mille käigus rikutakse masinatega mullapinda, sh metsamaterjali ja raiejätmete koondamisel, kokku- ja väljaveol või raiejätmete jätmisel kuldkinga kasvukohale. Lagedale jäänud taimede õitsemist ohustavad hilised öökülmad juunis. Raie järgselt kiireneb võsa ja kõrgekasvuliste rohttaimede kasv, millega kuldking ei suuda konkureerida. Keskmise tähtsusega ohutegur on kasvukohtade hävimine ehitustegevuse tõttu ja niiskusrežiimi muutused kuivendamise tagajärjel. Väikese tähtsusega ohutegurid on taimede noppimine ja väljakaevamine, samuti bioinvasioon ja keskkonnareostus (Kauni kuldkinga..., 2015). Esineda võib taimede kahjustamist metssigade poolt.

Neeruti MKA kauni kuldkinga kasvukohad asuvad enamasti sihtkaitsevõõndis, kus metsade majandamine on keelatud. Peamiseks ohuteguriks Neerutis on tallamine (paiguti on kasvukohad kõrge külastuskoormusega piirkondades), noppimine ja teede hooldustööde käigus tehtavad kahjustused (mahaniitmine jms). Selle vältimiseks tuleb teede ja radade hooldamisel ning ürituste kooskõlastamisel arvestada kauni kuldkinga kasvukohtadega.

Neeruti MKA-I on registreeritud üheksa kauni kuldkinga leiukohta, millest neljas on leitud üks isend. Suurimad kasvukohad on kaitseala põhjaosas kahel pool teed asuv u 0,4 ha suurune ala, kus 2011. aastal kasvas 26 puhmikut ning kaitseala lõunapiiril asuv 1,5 ha suurune kasvukoht, kus 2011. aastal kasvas 12 puhmikut.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: kaitsealal on säilinud kauni kuldkinga kasvukohad vähemalt üheksas leiukohas, kus kasvab kokku vähemalt 50 puhmikut.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: kaitsealal on säilinud kauni kuldkinga kasvukohad vähemalt üheksas leiukohas, kus kasvab kokku vähemalt 50 puhmikut.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Liigi kaitset korraldatakse tegevuskava alusel.
- + Liigi leiukohad on peamiselt sihtkaitsevööndites.
- Tallamine, noppimine

Meede: Üritustele kooskõlastuse andmisel seada tingimusi liigi kasvukohtade kahjustuste vältimiseks.

2.1.2. SAMBLIKUD

Neeruti MKA on mitmekesise loodusega ja hõlmab endas palju huvipakkuvaid ja väärtuslikke samblikukooslusi. Lisaks paljudele erinevatele kasvukohatüüpidele pakub mitmekesine pinnareljeef samblikele erinevate niiskus- ja valgustingimustega kasvukohti (Tõrra *et al.*, 2009).

Neeruti MKA samblike inventuur tehti 2009. aastal (Tõrra *et al.*, 2009). Registreeriti 169 samblikuliiki, sh 16 haruldast liiki, millest neli kuulub Eestis riikliku kaitse alla – rohetilksamblik (*Biatoridium monasteriense*) (II kat), puna-näsasamblik (*Lecidea erythrophaea*) (III kat), niitjas rihmsamblik (*Ramalina thrausta*) (III kat) ja kare habesamblik (*Usnea barbata*) (III kat). Leitud liikidest kaks (*Usnea chaetophora* ja *U. substerilis*) on EPN. VEP-i indikaatorliikidest leiti 11 samblikuliiki. Liigirikkaid ja hemerofoobsete liikidega samblikukooslusi leidub pea igas metsatüübis vanemates ja vähemajandatud eraldistes (Tõrra *et al.*, 2009).

Leiti ka muid tähelepanuväärseid Eestis haruldasi ja võrdlemisi haruldasi samblikuliike. Viit Neeruti MKA-l kasvavat liiki (*Calicium pinastri*, *Fellhanera bouteillei*, *Fuscidea praeruptorum*, *Lecanora impudens*, *Parmelia ernstiae*) on varem Eestist leitud vaid kuni viiest kohast ja viit liiki (*Arthonia punctiformis*, *Fuscidea pusilla*, *Lecanora perpruinosa*, *Lecidella flavosorediata* ja *Pertusaria ophthalmiza*) kuni kümnest leiukohast.

KKR-i kantud kaitsealused liigid ja leiukohtade arv on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. KKR-i kantud kaitsealused samblikud Neeruti MKA-I (EELIS, 2016)

Liik		Leiukohtade arv Neeruti MKA-I	Kaitse-kategooria	LoD lisa nr	EPN kategooria (2008)
Eesti keeles	Ladina keeles				
rohe-tilksamblik	<i>Biatoridium monasteriense</i>	1	II	-	ohulähedane
puna-näsasamblik	<i>Lecidea erythrophaea</i>	1	III	-	ohulähedane
harilik kopsusamblik	<i>Lobaria pulmonaria</i>	1	III	-	ohulähedane
kare habesamblik	<i>Usnea barbata</i>	6	III	-	ohulähedane

Rohe-tilksamblik ja puna-näsasamblik on epifüüdid peamiselt laialehistel puudel, aga ka haabadel vanades salumetsades, soostunud metsades (angervaksa ja sõnajala kasvukohatüübis), palu- või laanemetsades ning puisniitudel. Mõlemad liigid kasvavad hõredalt üle kogu Eesti (Tõrra *et al.*, 2009). Nende kaitseks tuleb vältida lageraieid ja metsahooldustöid ning puuliikide osakaalu muutmist metsades. Säilitada tuleb vanu metsi ja suuri puid. Neerutis kasvavad rohe-tilksamblik ja puna näsasamblik samas leiukohas piiranguvööndis kaitseala lääneosas umbes ühe hektari suurusel alal.

Harilik kopsusamblik eelistab kasvukohana laialehiseid metsi, kuuse-segametsi, lodumetsi, puisniite ning vanu parke. Liik kuulub EPN-i ohulähedasse kategooriasse. Arvukus väheneb keskkonnamürkide, õhusaaste, hapestumise, puuliikide osakaalu muutumise, metsade vanuse muutumise (vanade metsade ja suurte puude kadumise) ja lageraiete tõttu. Neeruti MKA-I on harilikku kopsusamblikku leitud kaitseala lõunaosas Hobujärve sihtkaitsevööndist.

Kare habesamblik on epifüüt okas- või lehtpuudel. Liik kasvab metsas ja puisniitudel, on Eestis väga sage ning levinud kõigis piirkondades (Tõrra *et al.*, 2009). Neeruti MKA-I on registreeritud kuues leiukohas, mis asuvad Hobujärve ja Karuaugu sihtkaitsevööndites.

Samblike kaitse tagatakse elupaigatüüpide kaitsega ning eraldi eesmärgi ega meetmeid ei seata. Piiranguvööndis tuleb kaitsealuste liikide säilitamisega arvestada raieteatiste kooskõlastamisel lähtuvalt isendikaitsest.

2.1.3. SEENED

2009. aasta inventuuri (Sell, 2010) käigus koondati varasemad Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva-Lääne-Viru regiooni looduskaitsealustel oluliste seeneliikide vaatlusandmed ning külastati muuhulgas ka Neeruti MKA. Kaitsealuseid liike ei ole alalt leitud, kuid registreeritud on mitmed VEP-i ja/või põlismetsa tunnusliigid. Osa neist on Eestis ohustatud.

Neeruti MKA seenestik on suhteliselt hästi uuritud. Seenharuldustest on alalt leitud harjas-ebakõrgest (*Xerula pudens*, EPN ohulähedane), tammenahkist (*Xylobolus frustulatus*, EPN ohualdis), samuti haruldasi kevadseeni urnseent (*Urnula craterium*) ja säraliudikut (*Caloscypha fulgens*, EPN ohulähedane). Lisaks registreeriti põlismetsa indikaatorliik suur tõlvharik (*Clavariadelphus pistillaris*), millel on Eestis teada üle paarikümne lei.

Harjas-ebakõrges on lehkseen, mis kasvab salukuusikutes, kus kinnitub sügaval pinnases asuvatele surnud puujuurtele. Euroopas on seen laialt levinud. Eestis on teada umbes kümme leiukohta.

Tammenahkis on põlismetsa indikaatorliik, mida Eestis esineb pillatult (üle 70 leiu). See kandseen kasvab ainult tamme vanadel kändudel ja kooreta lamapuidul, harva ka elavate puude jämedatel surnud okstel. Ohuteguriks on vanade tamme lamapuude ärakoristamine.

Urnsen on kottseen, mis kasvab okas- ja segametsades, eriti salukuusikutes, sarapuu kasvukohatüübis, lubjarikkal mullal pinnasesse mattunud okaspuupuidul. Eestis on teada üheksa leiukohta peamiselt Põhja-, Ida- ja Kagu-Eestis.

Säraliudik on kottseen, mis kasvab maapinnal, eriti mättakülgedel samblastes kuusikutes, rabastuvates ja lodustuvates leht- ja segametsades. Eestis on teada ligi 30 leiukohta peamiselt Ida- ja Lõuna-Eestis.

Haruldastele seeneliikidele on eelkõige ohuteguriks raied ning lamapuidu ja tüügaste ärakoristamine. Neeruti MKA-I kasvavad haruldased seened peamiselt sihtkaitsevööndis, kus liikide säilimine tagatakse metsaelupaigatüüpide kaitsega.

2.1.4. SELGROOTUD

KKR-i andmetel on kaitsealal neli liiki kaitsealuseid selgrootuid. Ülevaate neist annab tabel 3.

Tabel 3. KKR-i kantud kaitsealused selgrootud Neeruti MKA-I (EELIS, 2016). Paksus kirjas on toodud kaitse-eesmärgiks olevad liigid

Liik		Leiukohtade arv Neeruti MKA-I	Kaitse-kategooria	LoD lisa nr	EPN kategooria (2008)
Eesti keeles	Ladina keeles				
laiujur	<i>Dytiscus latissimus</i>	1	III	-	puuduliku andmestikuga
tõmmuujur	<i>Graphoderus bilineatus</i>	1	III	-	ohualdis
valgelaup-rabakiil	<i>Leucorrhinia albifrons</i>	1	III	IV	ohuväline
mustlaik-apollo	<i>Parnassius mnemosyne</i>	2	II	IV	ohuväline

Mustlaik-apollo on registreeritud kahes elupaigas poollooduslikul kooslusel. Mustlaik-apollo röövik toitub ainult lõokannuse perekonda kuuluvatel liikidel. Valmik vajab eluks avatud, kuid samas ka tuulevaikseid poollooduslikke rohumaad, kus kasvavad toidutaimed ning toimub paaritumine. Sellisteks elupaikadeks on Eestis jõgesid ääristavad puuribadega niidud, mis pakuvad tuulevarju ning kus leidub röövikute ja valmikute toidutaimi. Liigi elupaikade säilimiseks tuleb poollooduslikke kooslusi niita või karjatada.

Mõningaid liike on registreeritud ka järvede uuringu käigus 2009. aastal (Ott, 2009). Orajärvest leiti kuus liiki kiililisi, sealhulgas III kaitsekategooriasse kuuluv ja LoD IV lisas nimetatud hännak-rabakiil (*Leucorrhinia caudalis*). Orajärves, Tagajärves ja Sinijärves registreeriti ehimestiivaline *Nemotaulius punctatolineatus*, kes on EPN järgi ohulähedase liik.

Eesmärgid püstitatakse kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele alljärgnevates peatükkides. Teiste selgrootute kaitseks eraldi eesmärke ei seata, liikide kaitse toimub läbi elupaigatüüpide ja kaitse-eesmärgiks seatud liikide elupaikade kaitse.

2.1.4.1. LAIJUR

III kat, LoD – II, KE – jah, LoA – jah, EPN – puuduliku andmestikuga

Laiujur on suurim mardiklane nii Eestis kui ka Euroopas. Laiujuri valmikud ja vastsed elavad mitmesugustes mageveekogudes, kuid eelistatud elupaigaks on rikkaliku taimestikuga puhtaveelised järved (Timm, 2003). Laiujurit ohustab peamiselt veekogude eutrofeerumine ja reostumine sinna jõudvate väetiste ja pestitsiididega. Toitumis- ja valgustingimuste muutuste suhtes on eriti tundlikud vastsed. Samuti on ohuks kalapüük väikeveekogudes peenesilmaliste võrkudega, sest lihatoiduliste putukatena ujuvad valmikud sageli kala lõhna tundes kalavõrkude juurde ja jäävad peenesilmalistesse võrkudesse kinni. Liigi seisund on otseselt seotud tema elupaiga seisundiga (Martin, 2011).

Neeruti MKA-I on laiujuri elupaigaks Eesjärv (u 2,5 ha), mille kirdekaldal registreeriti 2010. aastal Dragonlife projekti inventuuri raames üks isend. Eesjärv asub Karuaugu sihtkaitsevööndis ja on ümbritsetud looduslike kooslustega. Samuti ei ole Eesjärv kalameeste jaoks atraktiivne võrguga püügi koht. Seetõttu ei kavandata kaitsekorralduskavaga töid ujurite ja nende elupaikade kaitseks.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: laiujur elab kaitsealal ja tema elupaik on säilinud.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: laiujur elab kaitsealal ja tema elupaik on säilinud.

2.1.4.2. TÕMMUUR

III kat, LoD – II, KE – jah, LoA – jah, EPN – ohualdis

Tõmmuur on keskmise suurusega mardikas. Ta eelistab elupaikadena väikesi madalaveelisi järvi ja tiike, kus veekihi sügavus ei ole tavaliselt rohkem kui üks meeter ning rikkalikule kaldataimestikule lisaks on vajalik ka taimestikuta avavee olemasolu. Tõmmuujurit ohustab nagu laiujuritki eutrofeerumine ja reostus, nagu näiteks veekogudesse jõudvad väetised ja pestitsiidid, aga ka väikesaunade pesuvesi ja sõidukite pesemine veekogude ääres.

Neeruti MKA-I on tõmmuujuri elupaigaks Orajärv (u 2,6 ha), mille põhjakaldal registreeriti 2010. aastal Dragonlife projekti inventuuri raames üks valmik. Orajärv asub Neeruti piiranguvööndis ja on ümbritsetud metsaga. Kaitsekorralduskavaga ei planeerita töid ujurite ja nende elupaikade kaitseks.

Kaitse-eesmärk

- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: tõmmuur elab kaitsealal ja tema elupaik on säilinud.
- Pikaajaline kaitse-eesmärk: tõmmuur elab kaitsealal ja tema elupaik on säilinud.

2.1.4.3. SUUR-RABAKIIL

III kat, LoD – II, KE – jah, LoA – jah, PN – puuduliku andmestikuga

Suur-rabakiil on keskmise suurusega kiil. Elupaiga suhtes on suur-rabakiil nõudlik. Ta elab taimestikurikaste tiikide, väikeste järvede ja vanajõgede läheduses. Sigimiseks sobivad hõredama taimestikuga, puhtaveelised ja kaladeta veekogud. Suur-rabakiili vastsete leidmine veekogust näitab selle mitmekesist elustikku. Peamiselt ohustab suur-rabakiili väikeveekogude vähesus ja kinnikasvamine.

KKR-is pole suur-rabakiili Neeruti MKA-I registreeritud. Registreeritud on valgelaup-rabakiili elupaik (Orajärv). Kaitsealal on olemas tema elupaigaks sobivad veekogud (ka Dragonlife projekti raames rajatud tiigid). Kuna teiste liikide ja nende elupaikade kaitse aitab säilitada ka suur-rabakiili elupaiku, ei seata kaitsekorralduskavaga suur-rabakiili kaitseks eraldi eesmärke.

2.1.5. KAHEPAIKSED

Neeruti MKA-I on registreeritud viis liiki kaitsealuseid kahepaikseid. Ülevaate neist annab tabel 4.

Tabel 4. KKR-i kantud kaitsealused kahepaiksed Neeruti MKA-I (EELIS, 2016)

Liik		Leiukohtade arv Neeruti MKA-I	Kaitse-kategooria	LoD lisa nr	EPN kategooria (2008)
Eesti keeles	Ladina keeles				
harilik kärnkonn	<i>Bufo Bufo</i>	1	III	-	ohuväline
rabakonn	<i>Rana arvalis</i>	4	III	IV	ohuväline
rohukonn	<i>Rana temporaria</i>	2	III	V	ohuväline
harivesilik	<i>Triturus cristatus</i>	6	II	-	ohualdis
tähnikesilik	<i>Triturus vulgaris</i>	8	III	-	ohuväline

Hariliku kärnkonna elupaik on registreeritud karstiveekogus piiranguvööndis. Sama veekogu on ka rabakonna ja tähnikesiliku elupaik. Lisaks on rabakonna leitud Sinijärves Sinijärve sihtkaitsevööndis. Rohukonna elupaik on nii Ees- kui ka Tagajärves Karuaugu sihtkaitsevööndis ning piiranguvööndis kaitseala põhjaosas asuvas tiigis. Mõlemat liiki vesilikud elavad peamiselt piiranguvööndi väikestes tiikides.

Rohu- ja rabakonna kaitset korraldatakse tegevuskava alusel, mis on hetkel eelnõu staadiumis. Harivesiliku kaitset on korraldatud „Tegevuskava harivesiliku kaitse korraldamiseks Eestis 2007–2012” alusel. Uue perioodi tegevuskava on praegu eelnõu staadiumis.

Aastatel 2010–2015 läbi viidud Dragonlife projekti raames saadi olulist infot väikeveekogudega seotud kahepaiksete ja selgrootute esinemise kohta. Lisaks puhastati ja taastati projekti raames väikeveekogusid. Kuigi projekti sihtliikideks olid suur-rabakiil ja mudakonn, aitas projekt kaasa ka paljude teiste ohustatud ja kaitsealuste liikide (näiteks harivesilik, rohe-tondihobu, valgelaup-rabakiil jt) elupaigatingimuste parandamisele.

2.1.6. LINNUD

Kaitseala mitmekesine loodus (leidub järvi, märgalaid, metsi, niite) on sobivaks elupaigaks paljudele linnuliikidele. Vabakutselise linnuvaatleja Marek Vahula andmetel on Neeruti MKA-l märgatud 113 liiki linde (Vahula, 2012). Arvukalt on laululinde, röövlindude, järvede ja väikeste rabadega seotud liike. Leidub rukkirääku, kõrvukrätsu, händkakku, kodukakku ja värbkakku, järvedel võib märgata tuttvarte või jääkosklaid. Rändlindudest peatuvad põldudel haned ja luigid. Esineb sookurged ja hallhaigruid, röövlindudest hiireviud, herilaseviud ja kanakulli (Kotter, 2008). Võrreldes 1960. aastatega on linnustik mõnevõrra vaesunud. Kadunud on karvasjalg-kakk, õõnetuvi, turteltuvi, siniraag, soo-roolind, nõmmelõoke ja laanerähn (Vahula, 2012).

Kaitsealal on registreeritud kaks III kaitsekategooriasse kuuluva hiireviu pesa. Üks neist paikneb Sinijärve sihtkaitsevööndis ja teine Karuangu sihtkaitsevööndis. Hiireviuga on alal seotud kolm omalaadset rekordit: vanim pesa on üle 30 aasta vana, samas pesas lennuvõimestus 1999. aastal viis poega ja 1989.–1990. aastal ehk kahel aastal pesitses hiireviuisid alal üheksa paari (Vahula, 2012). Lisaks on võimaliku pesitsejana KKR-i kantud III kaitsekategooriasse kuuluv väike-kärbsenäpp, kelle elupaik on punases tammikus Sinijärve sihtkaitsevööndis.

2005. aastal leidis inventeerija Toomas Talve Neeruti MKA-lt kassikaku (*Bubo bubo*) sigimiskoha. Kassikakk on I kaitsekategooria liik. 2010. ja 2011. aasta inventuuri käigus Neerutis kassikakku ega tema tegevusjälgi ei leitud. 2005. aasta leiukoht on ornitoloogide hinnangul kassikakule ebasoodne elupaik ja hiljem teda alalt leitud ei ole. Selles piirkonnas on kassikakule oluliselt sobivamad metsad väljaspool Neeruti MKA (nt Ohepalu looduskaitsealal).

Linnuliikide kaitse toimub läbi elupaigatüüpide kaitse.

2.2. KOOSLUSED

Neeruti MKA kaitse-eesmärk on mitmete LoD-i vee-, soo-, niidu- ja metsaelupaigatüüpide kaitse. Ülevaate LoD-i elupaigatüüpidest Neeruti MKA-l annavad tabel 5 ja joonis 4.

Elupaigatüüpi rohundirikkad kuusikud (9050) pole Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduses nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatavas Natura 2000 võrgustiku alade nimekiris” Neeruti LoA kaitse-eesmärgina kajastatud. 2013. aasta metsainventuuri käigus leiti seda elupaigatüüpi 42 ha-l, millest kolmveerand on keskmise (B) kuni kõrge esinduslikkusega (A). Seega tehakse ettepanek lisada rohundirikkad kuusikud Neeruti LoA kaitse-eesmärkidesse.

Samuti ei ole LoA eesmärgiks puisniidud (6530*). Neid pole plaanis ka LoA eesmärgiks lisada, sest Neeruti puisniidud on väikesed ja madala esinduslikkusega. Kuigi Euroopa mõistes pole Neeruti puisniidud väärtuslikud, on nad maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks, sest mitmekesistavad peamiselt metsaga kaetud ala.

2.2.1. MAGEVEEKOGUD

Kaitseala neli järve kuuluvad kolme erinevasse LoD-i elupaigatüüpi. Kokku on järvede pindala ligikaudu kümme hektarit. Järved on elupaikadeks kaitse-eesmärgi liikidele ja ka teistele kaitsealustele liikidele.

2.2.1.1. VÄHE- KUNI KESKTOITELISED KALGIVEELISED JÄRVED (3140)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved on Pandiverele iseloomulikud heledaveelised lubjarikkad järved või pruunika veega humiinaineterikkad järved. Iseloomulik on mändvetikate rohkus. Sellesse elupaigatüüpi kuulub Neeruti Orajärv, mis on tõmmuujuri ja valgelaup-rabakiili elupaik. Orajärv on loode-kagu suunaline piklik järv Orajärve soo loodeosas, mis paikneb Eesjärvest umbes 0,4 km põhja pool. Järve suurus on 2,7 ha ning suurim sügavus 5,1 m (KKR, 2016). Põhja katab mitme meetri paksuse kihina must sapropeel (veekihi paksus järves vaid 3,5 m) (Mäemets, 1977).

Orajärv on peaaegu umbjärv, kuhu toovad vett mõned sookraavid. Järve vesi on kollakasoranži värvusega, keskmise läbipaistvusega (2,8 m), suvel tugevasti segunev ja soojenev (Mäemets, 1977). Kaldaveetaimestikus domineerivad soostunud järvekallastele iseloomulikud liigid soopihl, ubaleht jt (Ott, 2009). Eesti järvede nimestiku (2006) alusel kuulub Orajärv väga karedaveeliste järvede hulka, kuid 2009. aasta uuringu põhjal kuulub see keskmise karedusega järvede tüüpi (Ott, 2009).

Orajärve limnoloogilist režiimi on ilmselt juba ammu oluliselt mõjutanud veetaseme alandamine kraavitamise tulemusel. See on kiirendanud järve kinnikasvamist – järv mudastub ning kaldad soostuvad. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi oli 2015. aastal väga hea ning elupaigatüübi looduskaitseline väärtus C (Ida-Eesti..., 2016).

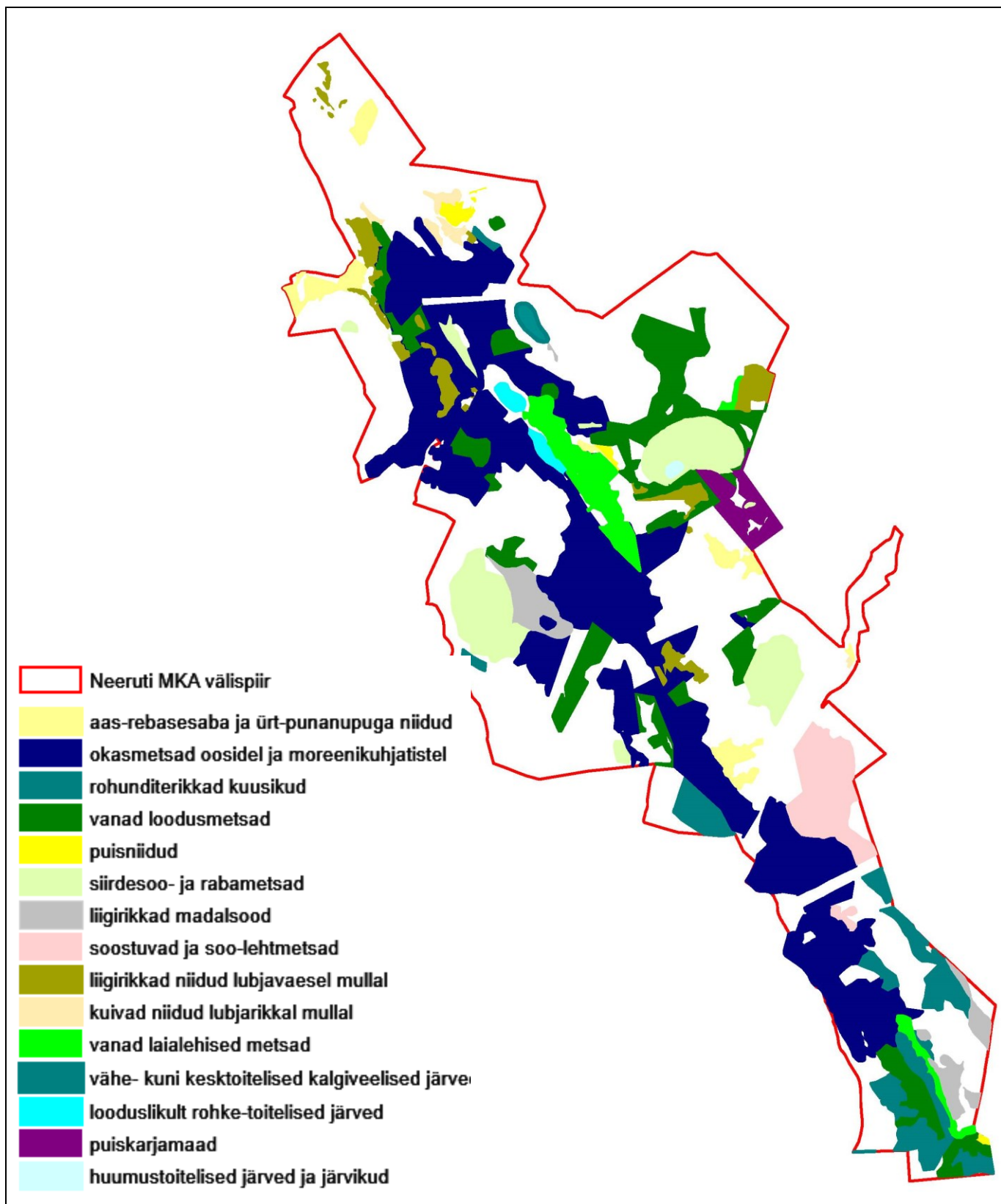
Kogu järve ümbritseva õõtsikuriba tõttu on juurdepääs veekogule raske. Omapärased ebatüüpilised kooslused ja mõned haruldased liigid on suureks looduskaitseks väärtuseks (Ott, 2009). Otsesed mõjutegurid, mida oleks kaitsekorralduse raames võimalik reguleerida, puuduvad. Vajalik on säilitada veerežiimi ja hoida inimkoormus madalal tasemel (Ott, 2009).

Tabel 5. LoD-i elupaigatüübid Neeruti MKA-1

Kood	Elupaigatüüp	LoA eesmärk	LKA eesmärk	Pindala Natura standard-andmebaasis 2015 (ha)	Inventeeritud pindala (ha)	Metsaelupaigatüüpide pindala sihtkaitsevööndis (ha)	Esinduslikkus ¹ vastavalt Natura standard-andmebaasile	Esinduslikkus vastavalt inventuurile	Märkused
3140	vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved	Jah	Jah	2,6	2,7		C	C	
3150	looduslikult rohke-toitelised järved	Jah	Jah	5,8	5,8		C	C	
3160	huumustoitelised järved ja järvikud	Jah	Jah	1,1	1,1		B	B	
6210*	kuivad niidud lubjarikkal mullal	Jah	Jah	3,4	5,3		B	C	
6270*	liigirikkad niidud lubjavaesel mullal	Jah	Jah	28,4	26,1		C	C	
6510	aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud	Jah	Jah	9,1	21,3		A	C	
6530*	puisniidud	Ei	Jah	-	3,7		-	C	
7230	liigirikkad madalsood	Jah	Jah	4,3	22,2		A	B	
9010*	vanad loodusmetsad	Jah	Jah	39	92,5	54,9	B	C	
9020*	vanad laialehised metsad	Jah	Jah	2,7	25,1	23,8	A	C	
9050	rohunditerikkad kuusikud	Ei	Jah	-	42	38,8	-	B	Tehakse ettepanek elupaiga lisamiseks

¹ Hinnangud tähistavad loodusliku elupaigatüübi esinduslikkuse astet antud alal, kus A tähistab väga esinduslikke, B esinduslikke, C keskmise, arvestatava esinduslikkusega kooslusi.

									LoA eesmärgiks
9060	okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel	Jah	Jah	234	257,8	154,1	B	B	Kaasnev tüüp 9050
9070	puiskarjamaad	Jah	Jah	1,1	10,41	-	B	p	Potentsiaalsed puiskarjamaad. Kui ei majanda, kujunevad 9010*ks
9080*	soostuvad ja soolehtmetsad	Jah	Jah	7,7	30,5	0,4	B	B	Suurem osa Ussisoo, kus kaasnevaks tüübiks 7230
91D0*	siirdesoo- ja rabametsad	Jah	Jah	78,9	63,4	59,8	B	B	

Joonis 4. Inventeeritud LoD-i elupaigatüübid Neeruti MKA-l. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2016.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 2,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on väga hea.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 2,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on väga hea.

2.2.1.2. LOODUSLIKULT ROHKETOITELISED JÄRVED (3150)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Looduslikult rohketoitelised järved on tüüpilised moreenmaastike nõgudes asuvad järved, milles on liigirikas taimhõljum. Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad Neeruti Ees- ja Tagajärv. Neeruti Eesjärv asub Tagajärvest põhjapool ning tegemist on endise umbjärvega, mis kunagi mõisniku soovil ühendati kahe kraavi abil Tagajärvega, et saaks järvedel mootorpaadiga sõita (Mäemets, 1977). Neeruti Eesjärv on pehme ja heleda veega, madal, kihistumata ja põhjani läbipaistev veekogu (Ott, 2009).

Eesjärve pindala on 2,5 ha ning järv on loode-kagu suunaline. Valdavalt on järv 2–3 m sügavune, suurim sügavus on 4,9 m (KKR, 2016). Eesjärv paikneb ooside vahel ning seda ümbritseb tarnaõõtsik soovõha ja soopihlaga, kohati leidub hariliku pilliroo ja laialehise hundinuia tukkasid. Järve ümbritseb kolmest küljest kasemets. Domineerival kohal on ujulehtedega taimestik (peamiselt ujuv penikeel ja valge vesiroos), mis moodustab pideva, kuid hõreda võõndi kogu kaldajoone ulatuses. Järv on suures osas mudastunud. Eesti järvede nimestiku (2006) alusel kuulub Eesjärv keskmise karedusega järvede hulka, kuid võib liigitada ka pehme- ja heledaveeliseks (Ott, 2009).

Neeruti Eesjärve looduslik limnoloogiline režiim on arvatavasti oluliselt muutunud pärast Orajärve veetaseme tunduvalt alandamist kuivenduskraaviga 1924.–1927. aastal (Loik, 2001). Pehmeveelise järvena on veekogu väga tundlik mõjutustele. Seepärast peab valgalal olema inimtegevus minimaalne. Tähtis on hoida veemahtu võimalikult suurena. Püüdes säilitada Neeruti Eesjärve algset ja praegust tüüpi, ei tohi seda ühendada Tagajärvega (Ott, 2009).

Tagajärv on Eesjärvega samasuunaline, kuid sellest märksa pikem. Järve pindala on 3,3 ha, suurim sügavus umbes 8,6 m, valdav osa järvest on 5–6 m sügavune (KKR, 2016). Tagajärve vesi on segunemata, keskmise karedusega ja hele. Vee läbipaistvus on 3,4 m. Eesti järvede nimestiku (2006) alusel kuulub see keskmise karedusega järvede hulka (Ott, 2009).

Tagajärv asub väga järskude kuuse-segametsaga kaetud vallseljakute vahel (läänes Tornimägi, idas Kanasoo mägi), mille suhteline kõrgus on 23 m. Väga järsult sügavneb Tagajärves ka vesi. Kaldad on kõvemad kui Eesjärvel, eriti kirdes. Kuigi kunagine veetaseme alandamine on kindlasti mõjutanud ka seda järve, on suhteliselt suur veemaht ja kare vesi taganud järve tasakaaluka arengu (Ott, 2009). Tagajärv on oluline kalastus- ja suplemiskohana, eriti aga maastikuelemendina kui kõige kaunim Neeruti järvede seas (Mäemets, 1977). Tegemist on tugeva ökosüsteemiga, mis on vastupidav mõjutustele (Ott, 2009).

Nii Ees- kui ka Tagajärve ökoloogiline seisund VMK järgi oli 2015. aastal hea ning elupaigatüübi looduskaitseline väärtus B (Ida-Eesti..., 2016).

Neeruti Ees- ja Tagajärv asuvad Karuauigu sihtkaitsevööndis. Kuna sihtkaitsevöönd seab piirangud inimtegevusele, on loodud head eeldused elupaigatüübi säilimisele.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 5,8 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on vähemalt hea.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 5,8 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on vähemalt hea.

2.2.1.3. HUUMUSTOITELISED JÄRVED JA JÄRVIKUD (3160)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Huumustoitelised järved ja järvikud (3160) on humiainete tõttu pruuniveelised veekogud. Selline on Sinijärv, mis paikneb Sinijärve raba edelaosas Tagajärvest ligikaudu 0,6 km ida pool. Tegemist on kirde-edela suunas ovaalse järvega, mille pindala on 1,1 ha. Järve maksimaalne sügavus on 4,8 m (KKR, 2016). Järvest põhja- ja idapool on ulatuslik rabamännik, lääne- ja lõunapool umbes 100 m laiune rabaõõtsik, kust algab järsult tõusev oosistik. Järve ümbritseb lai turbasamblaõõtsik tarnade, soovõha ja soopihlaga (Ott, 2009), põhja katab turbamudakiht (Mäemets, 1977).

Eesti järvede nimestiku (2006) alusel kuulub Sinijärv pehme- ja tumedaveeliste järvede hulka. Selle vesi on huumusaineterohke ning vähese läbipaistvusega (0,7 m; Ott, 2009). Sinijärv toitub sademetest ja rabaveest (Mäemets, 1977) ning on madal, segunenemata ning Neeruti järvedest kõige suurema orgaanilise aine sisaldusega (Ott, 2009).

Rabajärvele iseloomulikult on see looduslikult elustikuvaene. Samas peaaegu et puuduvad sellele järvetüübile iseloomulikud tundlikud liigid. Talvised ummuksilejäämised arvatavasti mõjutavad omakorda elurikkust. Järve seisundi parandamiseks on vähe võimalusi (Ott, 2009). Kuna Neeruti järved kuuluvad erinevatesse järvetüüpidesse, on Sinijärve roll peamiselt looduskompleksi mitmekesistamine.

Sinijärv asub Sinijärve sihtkaitsevööndis. Otsesed mõjutegurid, mida oleks kaitsekorralduse raames võimalik reguleerida, puuduvad. Erinevalt teistest kaitseala LoD elupaigatüübile vastavatest järvedest ei ole VMK-s Sinijärve seisundit hinnatud.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 1,1 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 1,1 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.

2.2.2. NIIDUKOOSLUSED

Neeruti MKA-I on inventeeritud neli erinevat LoD-i niiduelupaigatüüpi. Need on poollooduslikud kooslused, mida leidub kaitsealal umbes 56 ha, s.o 4% kaitseala kogupindalast (Joonis 4). Lisaks leidub kaitsealal umbes kümme hektarit potentsiaalseid puiskarjamaid, mis LoD-is on liigitatud metsaelupaigatüüpide alla. Enamasti on kaitseala poollooduslikud kooslused väikesed ja eraldiasetsevad, vaid põhjaosas on suuremad erinevate niidutüüpide kompleksid.

2.2.2.1. KUIVAD NIIDUD LUBJARIKKAL MULLAL (6210*)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Sia elupaigatüüpi kuuluvad kultuuristamata pärisaruniidud karbonaadirikkal mullal, samuti sūrjaniidud. Kuivade pärisaruniitude pinnamood on tasane või nõrgalt lainjas, mullaks on keskmise sügavusega ja sügavad rähksed rendsiinad või leostunud liivsavimullad. Muld on enamasti kuiv või taimekasvatuse seisukohast parasniiske. Elupaigatüüp levib peamiselt Lääne-Eesti madalikul ja läänesaartel, samuti Põhja-Eesti lavamaal. (Paal, 2007)

Neeruti MKA-I leidub niite, mis vastavad elupaigatüübile kuivad niidud lubjarikkal mullal 5,3 ha. Need on neli niitu, mis asuvad kaitseala Neeruti piiranguvööndis. Suuremat osa elupaigatüübist hooldatakse. Üks niit on kasutusel külaplatsina. Siiski on paari niidu äärealad hakanud võsastuma ning vajavad taastamist (võsaraiet).

Poollooduslike koosluste hooldamiseks ja taastamiseks kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas asuval maal on võimalik taotleda riiklikke toetusi. Taastamistoid (puurinde liituvuse vähendamist, võsalõikust, mätaste hekseldamist, karjaaedade rajamist) reguleerib keskkonnaministri 1.06.2004 määrus nr 62 „Loodushoiutoetuse taotlemise, toetuse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad”. Loodushoiutoetustega seonduvat korraldab KeA. Poollooduslike koosluste hooldamise (niitmise ja karjatamise) toetuse taotlemine toimub vastavalt maaeluministri 22.04.2015 määrusele nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus”. Hooldustoetustega seonduvat korraldavad koostöös KeA ja PRIA.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 5,3 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 5,3 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Riiklikud toetused poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks.
- Võsastumine ja metsastumine.

Meede: Võsaraie ja puude eemaldamine.

Meede: Niitmine koos heina kogumisega ja alalt ära viimisega ning/või karjatamine.

2.2.2.2. LIIGIRIKKAD NIIDUD LUBJAVAESSEL MULLAL (6270*)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Liigirikkad niidud lubjavaesel pinnal on looduslike rohhtaimedega rohumaad, mida ei ole väetatud. Lisaks karbonaadivaesel mullal kasvavatele aruniitudele arvatakse Eestis sellesse elupaigatüüpi ka liigirikkad poollooduslikud paluniidud (Paal, 2007).

Neeruti MKA-l on elupaigatüüp inventeeritud 12 rohumaal kogupindalaga 26,1 ha. Niidud vastavad pärisaruniitide tüübirühmale (leidub nii niisket kui kuiva tüüpi, osaliselt kultuuristatud). Alad on keskmise looduskaitse väärtusega. Väärtust alandavad kultuuristamise mõjud. Samas on elupaigatüüp oluline maastiku ilmestamise seisukohast (sageli teeäärseid kooslused) ning on osaks kasvukohatüüpide kompleksist. 2016. aastal hooldati umbes pooli liigirikkaid niite lubjavaesel pinnal. Hooldamata jätmisel koosluse liigirikkus väheneb ja niit võsastub.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 26 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 26 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Riiklikud toetused poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks.
- Võsastumine ja metsastumine.

Meede: Võsaraie ja puude eemaldamine.

Meede: Niitmine koos heina kogumisega ja alalt ära viimisega ning/või karjatamine.

2.2.2.3. AAS-REBASESABA JA ÜRT-PUNANUPUGA NIIDUD (6510)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude hulka arvatakse Eestis enamasti looduskaitse väheväärtuslikud kultuuristamise mõjuga niidud, kusjuures aas-rebasesaba või ürt-punanupu esinemine pole otsustav tingimus (Paal, 2007). Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni (Paal, 1997) alusel on tegemist niiske pärisaruniidu ja kuiva pärisaruniidu kooslustega (osaliselt kultuuristatud).

Neeruti MKA-l on inventeeritud seitse elupaigatüübile aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud vastavat rohumaad kogupindalaga ligikaudu 21 ha. Peaaegu kogu ala oli 2016. aastal hooldatud. Suurim, umbes kaheksa hektari suurune niit asub kaitseala põhjaosas. Kuna LoA eesmärk (9 ha) on saavutatud ning tegemist ei ole esmatahtsa elupaigatüübiga, siis täiendavate alade taastamist tegevusena ette ei nähta. Siiski on hooldusalade laiendamine maaomanike või teiste huviliste olemasolul tervitatav. Kaitsekorraldusperioodi eesmärk on jätkata olemasolevate alade hooldamist.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 21 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 21 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Riiklikud toetused poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks.
- Võsastumine ja metsastumine.

Meede: Niitmine koos heina kogumisega ja alalt ära viimisega ning/või karjatamine.

2.2.2.4. PUISNIIDUD (6530*)

LoD I; KE – jah; LoA – ei

Puisniit on hõre looduslik puistu, mille rohustut regulaarselt niidetakse (Paal, 2007). Puuliikidest on iseloomulikud harilik tamm, harilik saar, harilik pärn, harilik jalakas ja arukask. Tihedatel ja lagedatel aladel on erinevad niiskus- ja valgustingimused. Seetõttu on puisniidu taimestik, loomastik (putukad, linnud), sambla- ja samblikurinne liigirikas. Sageli leidub seal ka ohustatud või haruldasi liike nagu näiteks käpalised.

Neeruti MKA-l on puisniite inventeeritud 3,7 ha. Need on kolm niitu kaitseala erinevates piirkondades. Kaitseala puisniidud ei ole kõrge esinduslikkusega. Neilt ei ole leitud kaitsealuseid ega muid puisniitudele eriti iseloomulikke liike. Seetõttu ei seata neid ka LoA eesmärgiks. Kaitseala eesmärgiks on puisniidud seatud peamiselt maastikupildi rikastamiseks.

Nii nagu teisigi poollooduslikke kooslusi ohustab ka puisniite kinnikasvamine, mis on looduslik protsess ning inimese sekkumiseta vältimatu. 2016. aastal hooldati ühte puisniitu tervikuna, ühte ei hooldatud üldse ning ühte hooldati vaid keskelt lagedamast masinatega kergesti hooldatavast kohast. Vajalik on hooldada ka puisniidu puuderohkemaid alasid.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 3,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 3,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Riiklikud toetused poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks.
- Võsastumine ja metsastumine.

Meede: Võsaraie ja puurinde liituvuse vähendamine.

Meede: Niitmine koos heina kogumisega ja alalt ära viimisega.

2.2.3. SOOKOOSLUSED

2.2.3.1. LIIGIRIKKAD MADALSOOD (7230)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Neeruti MKA-l on inventeeritud ühte tüüpi LoD-i soolupaigatüüpe. Need on liigirikkad madalsood, millele on iseloomulikud tarnad ja pruunsamblad. Kokku on madalsoid kaitsealal inventeeritud 22,2 ha. Olulisemad madalsoode piirkonnad asuvad Hobujärve ja Karuaugu sihtkaitsevööndis. Väike madalsoolaik asub piiranguvööndis Orajärve lõunakaldal (Joonis 4). Üldiselt ohustab madalsoid kuivendamine. Neeruti MKA madalsoode levikualadel kuivenduskraavid puuduvad ning uue maaparandussüsteemi rajamine ei ole kaitse-eeskirja alusel lubatud. Seega on võimalik tagada elupaigatüübi säilimine ka piiranguvööndi režiimiga. Madalsoode säilimiseks kaitsealal eraldi tegevusi pole vajalik planeerida.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 22,2 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on A.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 22,2 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.

2.2.4. METSAKOOSLUSED

Neeruti MKA-st on metsaga kaetud umbes kolmveerand (ligikaudu 950 ha). Umbes pool neist on Euroopas väärtustatud LoD elupaigatüübid (Joonis 4).

2.2.4.1. VANAD LOODUSMETSAD (9010*)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, mis esindavad vähese inimhõluga või üldse igasuguse inimhõluta kliimakskooslusi. Vanad looduspõhised metsad on elupaigaks paljudele ohustatud liikidele, eriti sammaltaimedele, seentele ja selgrootutele loomadele, peamiselt mardikatele (Paal, 2007).

Neeruti MKA-l on inventeeritud 92,5 ha vanu looduspõhiseid metsi. Ligikaudu 55 ha neist asub sihtkaitsevööndis. Sihtkaitsevööndisse on arvatud väga kõrge (A) või kõrge (B) esinduslikkusega vanad looduspõhised metsad.

2013. aasta inventuuriga määrati looduspõhiseks valdavalt küpsed lehtpuu enamusega puistud. Alade esinduslikkus on üldjuhul madal. Lisaks määrati looduspõhiseks ka vanemad soostuvad okasmetsad, angervaksa ja karusambla tüübis, mis ei kvalifitseerunud 9050 tüübi alla. Puistutes on üldjuhul tuvastatavad kunagised raiete jäljed (sammaldunud või kõdunenud kändud). Selliste alade esinduslikkuse hinnangud on B, C või potentsiaalsed elupaigad. Kõrgema esinduslikkuse ja looduskaitse väärtusega on alad, kus surnud ja lamapuit on koristamata.

Vanade loodusmetsade elupaigatüüp on looduslik elupaigatüüp, mis ei vaja hea seisundi säilimiseks inimese sekkumist. Seetõttu ei kavandata sihtkaitsevööndis nende säilimiseks kujundusraieid. Lubada võib elupaigatüübist läbi minevate teede ja radade hooldust ohutuse eesmärgil.

Vanade loodusmetsade peamine ohutegur on metsaraied. Piiranguvööndis, kus majandustegevus (sh uuendusraied) on lubatud, pole võimalik neid säilitada. Seetõttu seatakse kaitsekorralduskava eesmärgid sihtkaitsevööndis asuvate vanade loodusmetsade järgi.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 55 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on A või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 55 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.

2.2.4.2. VANAD LAIALEHISED METSAD (9020*)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Vanad laialehised metsad on jäänukid aastatuhandete tagusest soojemast ja niiskemast kliimast. Need asuvad sageli lainjatel moreenitasandikel, oosidel ja kõrgendikel, kus muld on toitainerikas ning kogu aasta veega hästi varustatud. Palju on lamapuitu ja õõnsustega puud, mis on hea elupaik haruldastele ja ohustatud sambliku-, seene-, putuka- ja linnuliikidele. (Paal, 2007)

Vanu laialehiseid metsi on kaitsealal inventeeritud 25 ha, millest ligikaudu 24 ha asub sihtkaitsevööndis. Vanad laialehised metsad paiknevad pikkade ribadena mööda oosinõlva, peamiselt Karuaugu ja Hobujärve sihtkaitsevööndis. Karuaugu sihtkaitsevööndis on kaasnevaks elupaigatüübiks oosidel kasvavad okasmetsad (9060). Esimese rinde moodustavad tammed, kuused, pärnad, kased, haavad, sanglepad ja hallid lepad. Peapuuliigi vanus on 150 aastat. Elupaika läbivad kõrge külastatavusega väljakujunenud matkarajad. Nende hooldamisel peab arvestama, et säiliks vanad laialehised puud ning selline lamapuit ja puudetüükad, mis ei ole raja kasutajale ohtlikud.

Kaitse-eeskirja järgi on sihtkaitsevööndis kaitseala valitseja nõusolekul lubatud koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile. Vanades laialehistes metsades võib lubada eemaldada laialehiste puude võrdesse kasvavad puud (peamiselt kuused), mis nõrgestavad laialehiseid puud ja takistavad nende kasvu. Piiranguvööndis tuleb säilikpuudena jätta laialehised puud.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 24 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 24 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim – 96% elupaigatüübist asub sihtkaitsevööndis, mis loob tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.

- Laialehiste puude kahjustamine kuuse poolt.

Meede: Vajadusel kujundusraie (laialehiste puude võradesse kasvavate puude eemaldamine, laialehiste puude järelkasvu soodustamine).

- Matkaradade laiendamine ja suuremahulised hooldustööd.

Meede: Hooldus- ja rekonstrueerimistöode kooskõlastamisel arvestada, et säiliks elupaigatüübile iseloomulikud laialehised puud eri vanuses, lamapuit jm. Samas peab olema tagatud ohutu liiklemine.

2.2.4.3. ROHUNDITERIKKAD KUUSIKUD (9050)

LoD I; KE – jah; LoA – ei (tehakse ettepanek lisamiseks kaitse-eesmärkide hulka)

Rohunditerikkad kuusikud kasvavad hea veevarustuse ning toitainerikka pehme mullahuumusega ja liikuva põhjaveega paikades, sageli orgudes, nõgudes, nõlvade jalameil ja sooservades. Puurindes valitseb harilik kuusk, kuid kaasneda võivad ka laialehised liigid. Selle elupaiga metsad on kujunenud varasematest tamme-segametsadest, millele viitab vähenõudlike saluainete esinemine. Liigirikkas rohurindes domineerivad peamiselt kõrgekasvulised rohunid ja kõrrelised. (Paal, 2007)

Elupaigatüübi inventeeris kaitsealal 2013. aastal OÜ Metsaruum (42 ha). Kuna varem seda elupaigatüüpi kaitsealal inventeeritud polnud, ei ole see ka LoA eesmärgiks. Tehakse ettepanek rohunditerikkaste kuusikute LoA kaitse-eesmärkide hulka lisamiseks. Rohunditerikkas kuusikus on kaasnevaks elupaigatüübiks okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060).

Umbes 90% (ligikaudu 39 ha) elupaigatüübist asub sihtkaitsevööndis, peamiselt Hobujärve sihtkaitsevööndis. Keskmine elupaigatüübi esinduslikkus on kõrge (B). Siiski on esinduslikkust mõjutanud metsamajanduslikud tegevused. Rohunditerikkad kuusikud paiknevad valdavalt kaitseala lõunaosas, kus elupaiku läbivad mitmed suusarajad. Kooslus asub reljeefi madalamates osades nõlvade jalamil. Iseloomulikud on puistud, kus valitsevaks puuliigiks on kuusk, kuid lehtpuude osatähtsus on küllaltki suur. Puistud on häiludega, mille on põhjustanud kuuse looduslik väljalangemine ja vanusest tingitud lagunemine. Pikaajalises perspektiivis asenduvad kuusikud lehtpuumetsadega. Tegemist on salumetsa kasvukohatüübile iseloomuliku loodusliku arenguga. Vajaduse ja maaomaniku huvi korral võib elupaigatüübi säilimiseks lubada teha kujundusraiet, mis soodustab okaspuude looduslikku uuenemist ja arengut. Selleks võib vähesel määral (vajadusel häiludena) eemaldada võsa ja pehmelehtpuid, mis otseselt takistavad okaspuu kasvu.

Kuna rohunditerikkad kuusikud ja okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel on mõlemad ka üksteise kaasnevad elupaigatüübid, seatakse nendele ühised kaitse-eesmärgid. Eesmärgid ja meetmed on toodud ptk-s 2.2.2.4.

2.2.4.4. OKASMETSAD OOSIDEL JA MOREENIKUHJATISTEL (9060)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel ehk sürjametsad on moreenist kõrgendike (mõhnad, voored, oosid) lagedel ja nõlvadel kasvavad põlis- või loodusmetsa kriteeriumidele vastavad okasmetsad. Muld on toitainerikas, kuid kerge lõimisega. Keskkonnatingimused päikeselise ja varjukülje nõlvadel on erinevad. Alustaimestik on liigirikas. Kõrvuti võivad kasvada erinevaid mullastikutingimusi vajavad liigid, nagu jänese kapsas, pohl, sinilill, kevadine seahernes jt. (Paal, 2007)

Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel on kõige arvukam LoD elupaigatüüp Neeruti MKA-l. Neid on inventeeritud ligikaudu 260 ha, millest 154 ha asuvad sihtkaitsevööndis. Suurel osal elupaigatüübist on kaasnevaks elupaigatüübiks rohunditerikkad kuusikud, mis paiknevad nõlvadevahelisel alal. Alade esinduslikkus loodusmetsadena on suhteliselt kõrge, kuigi varasematel aastatel on neis tehtud sanitaarraiet. Sellele vaatamata on reljeefi tõttu raskesti ligipääsetavad eraldised suhteliselt looduslikus seisus – tekkinud on ohtralt lamapuitu, tüükaid, samuti esineb palju surnud ja surevaid puid. Märkimisväärne on suur habesamblike arvukus.

Selleli elupaigatüübi säilimiseks võib kaitseala valitseja anda nõusoleku kujundusraieks, mis soodustab okaspuude looduslikku uuenemist ja arengut. Selleks võib vähesel määral (vajadusel häiludena) eemaldada võsa ja pehmelehtpuid, mis otseselt takistavad okaspuu kasvu.

Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel esinevad sageli koos rohunditerikaste kuusikute elupaigatüübiga, olles üksteise kaasnevad elupaigatüübid, seetõttu seatakse neile ühised kaitse-eesmärgid. Pikaajalise eesmärgi seadmisel on arvestatud koosluse loomuliku vaheldumisega. Suur osa (umbes 100 ha) elupaigatüübist asub piiranguvööndis, kus uuendusraied on lubatud. Kuna uuendusraiatele on kaitse-eeskirjaga seatud langipiirangud (lageraie kuusikutes 0,5 ha), võib eeldada, et mingi osa elupaigatüübist säilib ka piiranguvööndis. Ka sellega on arvestatud elupaigatüübi eesmärkide seadmisel.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Okaspuuenamusega elupaigatüübid on säilinud vähemalt 220 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Okaspuuenamusega elupaigatüübid on säilinud vähemalt 220 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.

Mõjutegurid ja meetmed

- Okaspuu loodusliku uuenduse nõrk kasv
Meede: kujundusraie okaspuu järelkasvu soodustamiseks (häiludena võsa ja pehmelehtpuude eemaldamine).
- Matkaradade laiendamine ja suuremahulised hooldustööd.
Meede: Hooldus- ja rekonstrueerimistööde kooskõlastamisel arvestada, et säiliks id elupaigatüübile iseloomulikud vanad kuused, puude tüükad, eri vanuseastmes lamapuit jm. Samas peab olema tagatud ohutu liiklemine.

2.2.4.5. PUISKARJAMAAD (9070)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Puiskarjamaaks loetakse puisniiduilmelist ökosüsteemi, kus rohukamar on pikka aega püsinud tänu koduloomade karjatamisele, mitte aga niitmisele. Puiskarjamaal on puurinnet rohukasvu soodustamiseks tavaliselt hõrendatud, rohurindes kasvab nitrofiilseid liike ja karjamaaumbrohte, näiteks luht-kastevart, tuliõhakat jt. Puistu liituvus on puiskarjamaa eristamisel karjatatavast metsast teisejärguline, oluline on just rohukamara olemasolu (Paal, 2007).

Neeruti MKA-l on kunagised puiskarjamaad inventeeritud umbes kümnel hektaril piiranguvööndis Sinijärvest lõunas. Kuna need on kasutusest välja langenud (enam ei karjatata), on tegemist potentsiaalse elupaigatüübiga. Puurindes kasvavad üksikud tammed ja kased, tammede vanus on 90 aastat. 2013. aasta inventuur märgib, et majandamise puudumisel arenevad puiskarjamaad vanadeks loodusmetsadeks. Siiski, arvestades asjaolu, et alad asuvad piiranguvööndis, pole nende vanadeks loodusmetsadeks kujunemine tõenäoline.

Kuna puiskarjamaid ei hooldata ning need asuvad üpris raskesti ligipääsetavas kohas, seatakse eesmärgid LoA eesmärkidest lähtuvalt.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 1,1 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 1,1 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Riiklikud toetused poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks.
- Võsastumine ja metsastumine.

Meede: Võsaraie ja puurinde liituvuse vähendamine ning karjatamine.

2.2.4.6. SOOSTUVAD JA SOO-LEHTMETSAD (9080*)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Soostuvad ja soo-lehtmetsad hõlmavad soostuvaid metsi, madalsoometsi ja lodumetsi. Elupaigatüübi metsad kasvavad tasasel maal, laugetes nõgudes või nõlvade jalamil, kus põhjavesi on maapinnale lähedal. Põhjavee tase on muutlik: kevaditi on see kõrge, suvel langeb sügavamale. Soostuvatele ja soo-lehtmetsadele on iseloomulik turbahorisondi olemasolu. Soostumise alguses valitsevad puurindes kuusk ja arukask, madalsoometsas sookask ning lodumetsas sanglepp. (Paal, 2007)

Kaitsealal on soostuvaid ja soo-lehtmetsi inventeeritud 30,5 ha, millest enamuse moodustab Ussisoo piirkond piiranguvööndis. Ussisoo elupaigatüübile on kaasnevaks elupaigatüübiks märgitud liigirikkad madalsood (7230). Elupaigatüübi sees leidub kraave. Kuna piiranguvööndis on maaparandussüsteemide hooldustööd lubatud, mõjutab kraavitus ka edaspidi elupaigatüübi

säilimist ja esinduslikkust. Kuivenduse mõju elupaigatüübile väheneb, mida kaugemal on ala kraavist. Osa Ussisoost on raskesti ligipääsetav ning sealse madala boniteediga metsa raieks pole rentabel teid rajada. Elupaigatüübi säilimise vähemalt osaliselt ka piiranguvööndis tagab asjaolu, et kaitse-eeskirja järgi on uue maaparandussüsteemi rajamine piiranguvööndis keelatud ning uuendusraiel on seatud piirangud langi suurusele.

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud lähtuvalt LoA eesmärkidest.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 7,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 7,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.

2.2.4.7. SIIRDESOO- JA RABAMETSAD (91D0*)

LoD I; KE – jah; LoA – jah

Siirdesoo- ja rabametsad on tüüpilised elupaigatüübid Eesti niisketel aladel, kuid neid ohustab kuivendamine. Siirdesoomets on üleminekustaadium madalsoometsast rabametsaks. Puuliikidest kasvab sookask ja mänd, alustaimestik on mosaiikne. Rabametsas kasvab peamiselt mänd, iseloomulik on tugev põõsa- ja puhmarinne. (Paal, 2007)

Neeruti MKA-l on siirdesoo- ja rabametsi inventeeritud kokku 63,4 ha, millest sihtkaitsevööndites asub ligikaudu 60 ha. Üldiselt ohustab elupaigatüüpi kuivendamine, kuid sihtkaitsevööndis see probleemiks ei osutu. Väikesed elupaigatüübi laigud, mis asuvad piiranguvööndis, ei ole kuivendusest mõjutatud ning uue maaparandussüsteemi rajamine pole kaitse-eeskirjaga lubatud. Lisaks kuivendamisele on ohuteguriks nagu teistegi metsaelupaigatüüpide puhul raietegevus. Arvestades, et piiranguvööndis on metsade majandamine lubatud, seatakse eesmärgid sihtkaitsevööndist lähtuvalt.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 60 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on A või kõrgem.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Elupaigatüüp on säilinud 60 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on B või kõrgem.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Soodne kaitse-eesmärk – 95% elupaigatüübist asub sihtkaitsevööndis, mis loob tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.

2.3. MAASTIK

Neeruti on tuntud kui Eesti esinduslikem oosistik. Geoloog ja jääaja pinnavormide uurija Endel Rähni on Neerutit nimetanud jääaja muuseumiks (Loik, 2002). Siinsed pinnavormid tekkisid mandrijää taganedes pleistotseeni lõpul, umbes 12 500 aastat tagasi, kui Põhja-Eesti

suurim liustiku kulutuspiirkond Pandivere kõrgustik jääkatte alt vabanes. Neeruti oosid on enamasti kitsad, mandrijää liikumissuuna järgi loode-kagusuunalised paralleelsed lameda või kumera harjaga vallseljakud, mille järsk kalle ulatub kohati 45 kraadini. Ooside suurim kõrgus merepinnast on 126,2 m ja suhteline kõrgus kuni 35 m, nende hari võib aga kohati olla vaid kaks meetrit lai (Arold, 2005). Ooside vahel paiknevad mõhnastikud, mis erinevalt oosidest on korrapäratu kujuga, kuigi tekkeviisilt nendega üsna sarnased. Valdavalt on oosid ja mõhnad kaetud liigirikka kuusemetsaga.

Mäed algavad loodes Tapa-Rakvere maantee lähedalt. Seljakuist loodepoolsem on Linnamägi. Linnamäest itta jääb sügav Pikasoo org, mille jätkuks on lõuna poole ulatuv lohkuide rida. Ooside-vahelises sulglohus on kitsas Pikasoo raba, kus turbakiht on üle 11 m sügav. Keskse seljakute rea moodustavad Valgeristi mägi, Sadulamägi ning Tornimägi. Lisaks loode-kagu suunalistele oosidele on siin ka kaks teistega risti olevat oosi – Kuresöödi ja Mustakatku oos (Loik, 2001). Lõuna pool Jõepere–Vahakulmu teed on ligi 2 km pikkune teravaharjaline vallseljak – Emumägi, mille kõrgus on 119 m üle merepinna. Lõunas jätkub see Porkuni vallseljakutena.

Märkimisväärne osa praeguse Neeruti MKA pinnast oli jääaja lõpus järvede all. Järved olid üksteisest eraldatud seljakutega (Leppik, avaldamata). Praeguseks on järved säilinud Neeruti mägede vallseljakute ja mõhnade vahel olevates lohkuides. Need glatsiokarstilised lohud on valdavalt pikliku kujuga, kuni 10 m sügavused ning tekkinud oosidevahelise jää sulades. Põhilist silmailu pakuvad Neeruti Tagajärv ja Neeruti Eesjärv. Viimast ümbritseb kolmest küljest kasemets. Põhjaosa kaasiku asemel oli veel 60 aastat tagasi lage heinamaa (Loik, 2001). Alal leidub veel teisigi järvi: Kanasoo naabrusse jääb Orajärv, kaugemale lõunasse jääb Sinijärv, lisaks kümnekond suviti kuivaks jäävat järvikut. Ainus aastaringselt voolav veekogu on Juuru oja (varem Lalli oja) kaitseala idaservas.

Neeruti maastikupildi kujunemist on muuhulgas oluliselt mõjutanud raied. Juba 1912. aastal alustas tuntud Udriku koolimees Toomas Uttendorf oma koolinoortega metsapargi rajamist Ees- ja Tagajärve ümbruses ning Sadula- ja Tornimäe oosilagedel. Pargi nimetas ta Kreutzwaldi pargiks Neerutist 4 km kaugusel sündinud kirjamehe järgi (Loik, 2002b).

2016. aasta jaanuaris avalikul väljapanekul olnud Lääne-Viru maakonnaplaneeringu 2030+ järgi on Neeruti-Jõepere-Lasila piirkond märgitud II klassi väärtusliku maastikuna. II klassi alad on väärtuslikud maakondliku tähtsusega alad (I klassi alad on riikliku tähtsusega). Peaaegu kogu maastikukaitseala territooriumi hõlmab ürglooduse objekt „Neeruti mäed ja järved” (KKR, 2016).

Loodusliku maastikuilme säilitamine on Neeruti MKA-l ülimalt oluline. Maastikule on peamiseks ohuteguriks liigne külastus, mis põhjustab erosiooni, traditsioonilise ja loodusliku maastikupildi kadumine, mida võivad põhjustada liigsed raied ja ka poollooduslike koosluste majandamise katkemine. Kuna tegemist on reljeefse alaga, on taimkatte kahjustumisel või hävimisel Neeruti MKA piirkonnas suur oht erosiooniks. Seetõttu on oluline vältida sõidukitega sõitmist väljaspool teid ning suunata külastus selleks ettevalmistatud radadele.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Neeruti pinnavormid ja järved on heas seisundis ning looduslik maastikupilt ja vaated on säilinud.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Neeruti pinnavormid ja järved on heas seisundis ning looduslik maastikupilt ja vaated on säilinud.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Alal on enamasti säilinud iseloomulik looduslik maastikupilt ja vaated.
- Maastikuvaadete kinnikasvamine (kadumine)
Meede: Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine.
Meede: Maastikuvaadete taastamine kujundusraiega ja vaate hooldamine.
- *Ehitustegevus*
Administratiivmeede: looduskasutuse tingimuste seadmine, arvestades väljakujunenud asustusstruktuuri.
- Liigne külastuskoormus, mis toob kaasa erosiooni ning külastusrajatiste ja maastiku üldise seisundi halvenemise.
Meede: Külastustaristu rekonstrueerimine (vt ptk 3.2).
Meede: Külastajate suunamine selleks ettevalmistatud külastusobjektide juurde.

2.4. MUUD VÄÄRTUSED

2.4.1. MUINSUSKAITSEALUSED OBJEKTID

Neeruti MKA-l asub kolm muinsuskaitsealust objekti: Mäeotsa linnamägi kaitseala loodeosas, linnus „Sadulamägi” Eesjärve edelakaldal ja lohukivi kaitseala idaservas Juuru oja kaldal.

Mäeotsa linnamägi (kultuurimälestise registrinumber 10275) on kaitse all arheoloogiamälestisena. Objekt paikneb Kadrinast 2,5 km lõuna pool Võduvere-Tagakülas Mäeotsa talu maal. Vallidega eraldatud linnuseõue pikkus olevat olnud 160 m, laius põhjaotsal 30 m, keskel 15 m. Linnus oli rajatud kitsa põhja-lõuna suunalise moreenseljaku põhjapoolsele otsale ning eraldatud lõuna suunas jätkuvast seljakust 6 m pikkuse valliga. Linnuse õue poolt vaadatuna on vall vaevalt 1 m, väljastpoolt aga 2,5–4 m kõrgune. Madal 0,5 m kõrgune vall ääristab umbes 15 m ulatuses ka linnuse läänekülge. Valli pealispinnal leidub hulgaliselt paeplaate ja raudkive ning selle ees on jälgitav madal kraavitaoline nõgu (Tõnisson, 2008). Mälestise väärtus seisneb kultuurikihi olemasolus (kohati on kultuurikihi paksuseks 30 cm) ning maastikulises eristatavuses (Kultuurimälestiste riiklik register, 2016).

Mäeotsa linnamägi on kunagine ümbruskonna põline jaanitulekoht (Loik, 2002). Linnamäest on säilinud vaid lõunapoolne osa umbes 40 m ulatuses (Tõnisson, 2008). 1950. aastate alguses hävitati linnamäe põhjapoolne osa peaaegu 3/4 ulatuses kruusavõtmisega (kruus viidi Tapale sõjaväe lennuväljale vundamendiks (Loik, 2002a)) ning tänapäeval paikneb seal võsastunud karjäär (Tõnisson, 2008). Selle seisund oli 2009. aastal rahuldav (Kultuurimälestiste riiklik register, 2013).

Sadulamägi (registrinumber 10276) on osaks kolmeosalisest loode-kagu suunalisest muinaslinnast, mis paikneb umbes 20 m kõrgusel seljakul (Tõnisson, 1997).

Sadulamägi on suhteliselt väike, nn Kalevipoja sängi tüüpi linnus, õuepinnaga umbes 900 m². Sellega liituvad kagu pool eeslinnustena kaks ülejäänud osa, õuepinnaga vastavalt ligikaudu 5000 ja 2500 m². Esimene osa on loode poolt eraldatud 5–6 m sügavuse ja 15–20 m laiuse kraavi ning valliga, mille kõrgus välisõlvalt on 6–7 m, sisenõlvalt 2 m. Kagupoolse valli kõrgus on õue poolt 1,5 m, välisõlva poolt valli välisküljel oleva kraavi põhjast 6–7 m (Tõnisson, 1997). Muinaslinna keskmise osa kaguküljel vastu kolmandat osa on kahest vallist ja kraavidest moodustuvad kaitserajatised. Sisemise ja välimise valli vahel on 20 m laiune lame kraavinõgu. Kohati laialivalgunud ja ebamäärase ilmega välise valli kõrgus on 1–2 m. Valliga liitub välisküljel ebaühtlase sügavuse ja laiusega madal kraav. Muinaslinna eri osad ja nende kaitsehitised on rajatud tõenäoliselt eri aegadel. Muinaslinn on lähemalt uurimata, mistõttu kujunemiskäik ei ole selge. Oletatavasti pärineb I aastatuhande viimasest ja II aastatuhande esimesest veerandist (Tõnisson, 1997). 1918.–1962. aastal oli siin laialt tuntud ja populaarne rahvapidude paik (Loik, 2002a). 1918. aastal ehitati siia esimene laululava. Kuni 1964. aastani ehitati neid kolmel korral (Loik, 2001).

Mälestise väärtus seisneb arheoloogilise kultuurikihi olemasolus ja objekti maastikulises eristatavuses. 2015. aastal oli kultuurimälestise seisund hea (Kultuurimälestiste riiklik register, 2016).

Lohukivi (registrinumber 10262) asub Jõepere külas. Selle seisund hinnati 2011. aastal rahuldavaks. Mälestise väärtus seisneb arheoloogilise kultuurikihi olemasolus ning tehislise lohku esinemises kivil (Kultuurimälestiste riiklik register, 2016).

2.4.2. PÄRANDKULTUUR JA MUISTENDID

Neeruti MKA-I on registreeritud kuus pärandkultuuriobjekti (Maa-ameti geoportaal, 2016):

1. Neeruti metsavahikoht – säilinud maja vundament, kuhu peale on ehitatud uus maja, lauda vundament, mis on samuti saanud uue hoone, ja kaev.
2. Piirikivi – kivile on märgitud aastaarv 1859, asub Mägede talu maa nurgas.
3. Mägede talu – talukoht hästi säilinud, talumaja ja laut saanud uue voodri, kelder hästi säilinud.
4. Perasmäe talu – talukohast säilinud lauda, aida ja palgist talumaja müürid, viljapuud.
5. Ämmamäe kõrts – kõrtsi vundament osaliselt säilinud
6. Ämmamäe kõrtsi kaev – kaev looduses lohuna vaevu märgatav.

Neerutiga seotud lugusid ja rahvajutte on palju. Neid on kogunud, kirja pannud ja avaldanud Neeruti Selts. Kalevipoja lugudega on püütud seletada kogu kohaliku maastiku teket ning Neeruti on üldtuntuks saanud Kalevipoja künnimaana. Rahvasuu on oosid mägedeks nimetanud ja neile ka suupärased nimed andnud, näiteks Ristamägi, Valgeristimägi, Kuresöödimägi, Nuuskaugumägi, Rebaste mägi, Vesiaugumägi, Ämmamägi, Ussimägi, Emumägi, Mustakatkumägi. Peeaegu iga nimega käib ka lugu kaasas.

Eesjärv ja Tagajärv olevat muistendi järgi tekkinud Kalevipoja hobuse neerudest. Mõlema järve põhjas olevat peidus Kalevipoja rahakirst. Sadulamägi tekkinud Kalevipoeg sadulast, mis vajutanud jälje või jäänudki mäge moodustama. Nuuskauk tekkinud sellest, et hobune olevat

siin komistanud, ehmunud, kabjaga kaabanud ja nuusanud. Väljakaabitud mullast tekkis kõrvale Nuuskaugu mägi, mis on üks kõrgemaid, teravaharjalisemaid ja järsemaid siinkandis. Sinijärve raba ja Orajärve soo on mõlemad Kalevipoja ühe söömavahe künnitöö tulemid. Tema külvikorra järgi said neist kaks erinevat põldu – Sinijärve männik ja Orajärve kaasik/kuusik. Nende vahel asuv Paatermägi on aga adra raputamise koht. (Loik, 2002a)

Mäeotsa linnamägi on muistendi järgi vägilase peaase, kui ta kündmistöö järel puhkama heitis. Tema higist olla kõrvalasuvast Linnaaugust läbi Valgeristi mäe alguse välja voolates tekkinud Mäeotsa talu juurde Linna allikas (praegu tiik). Pikamäe ja Valgeristi mäe vaheline Pikasoo auk olevat tekkinud Kalevipoja hobuse magamisest künnivagude vahel. Kalevipoja hobuse jala (kapjade) jälgi on õieti kaht liiki: väikesed ümmargused lohud Nuuskaugu- ja Emumäel, mida on loendatud kokku 177. Tuntumad ja lähedasemad jäljed asuvad Kuresöödilt Eesjärvele viiva tee ääres, kaugemad aga Nagala ja Sootaguse küla vahel, Saari saunakülas, kus asub hobuse magamisase, nn Aukude auk – tõenäoliselt suurim termokarstiorg Lääne-Virumaal. (Loik, 2002a)

3. KÜLASTUSKORRALDUS

Neeruti MKA on oluline puhke- ja looduspiirkond. Piirkonda on rekreatsiooniks kasutatud juba väga pikka aega. Neeruti kui väljasõidukoha hiilgeajad jäävad eelmise sajandi algusesse. Tänapäevane Neeruti on populaarne orienteerumis- ja suusamaastik, lisaks põnev paik matkajale. Kauni ja vaheldusrikka maastiku tõttu on alal suur puhkemajanduslik tähtsus. Ees- ja Tagajärve ümber on ehitatud hulk puhkerajatisi ning kaitseala lõunaosas asuvad suusarajad. Rahvapõlvkondade kohana on kasutusel olnud Eesjärve põhjakaldal olev Järvelage ja hiljem Sadulamägi. (Lääne-Virumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu..., 2005)

Neeruti MKA-l on kujunenud (metsa)radade võrgustik, mida kasutatakse rekreatiivseks tegevuseks. Olulisemad rajad on tähistatud, kuid radade koguhulk on suur ning paljud neist ei ole regulaarselt hooldatud. Rajad on siiski suuremas osas läbitavad, ressursside puudumise tõttu kohati ebapiisavalt hooldatud, kohati allunud erosioonile, paiguti võsastunud ning murdunud puudega tõkestatud. Eesjärve kirde- ja edelakaldal ning Tagajärve idakaldal on ujumissillad. Tegemist ei ole avalike supluskohtadega. Kaitsealal on ettevalmistatud telkimis- ja lõkkekohad, varjualused, tähistatud parklad, kuivkäimlad, prügikastid. Olemasolevat taristut käsitletakse täpsemalt allolevates peatükkides. Olemas on viidad olulistele külastusobjektidele, infotahvlid ning piiritähised olulisemate alade suunduvate teede ääres. Avaldatud on hulgaliselt kaitseala, selle väärtusi ning paiga tekkelugu käsitlevaid trükiseid.

Neeruti Selts, Pariisi puhkeküla ning huviklubi Nelson korraldavad matku Neeruti oosidel, lisaks on oosidel paiknevad rajad populaarsed individuaalsete matkajate seas.

Kadrina valla üldplaneeringu (2006) alusel on Neeruti piirkonna potentsiaal seotud puhkemajanduse arendamise ja looduskaitsega ning põllumajandusega. Perspektiivseks peetakse koostööd Rakvere valla Lasila kandiga ühise puhkepiirkonna arendamiseks, kuhu kuuluks ka Lasila mõis ning Fr. R. Kreutzwaldi park, samuti Tapa valla Saksi kandiga. Väärtuslikul maastikul peetakse vajalikuks säilitada maastiku avatud vaated ja rajada puhkekohti.

Visioon ja eesmärk

- Visioon

Kaitseala külastuskoormus on hoitud ala väärtuste säilimist tagavates piirides. Kaunis loodusmaastik ja hooldatud külastusobjektid pakuvad puhkevõimalusi ja annavad võimaluse tutvuda kaitseala kultuuri-, maastikuliste- ja loodusväärtustega.

- Eesmärk

Kaitseala külastuskoormus on hoitud ala väärtuste säilimist tagavates piirides. Külastajad suunatakse selleks ettevalmistatud objektide juurde. Tähistatud matkarajal eksponeeritakse piirkonna kultuurilisi-, maastikulisi- ja loodusväärtusi, millega ei tekitata loodusele suuremat kahju.

3.1. OLEMASOLEV KÜLASTUSTARISTU

3.1.1. TÄHISED

Olemasolev külastustaristu on toodud joonisel 5. Kaitseala välispiir on tähistatud 14 punktis (Foto 4), kusjuures kaitseala lõunaosas tähised puuduvad. Lisaks on vaja paigaldada 9 piiritähist. Lisatähised paigaldatakse kohtadesse, kus mööda teid või radu on võimalik kaitseala territooriumile siseneda. Sinijärve soo lõunaosas on kaks liikumiskeelu tähist, mis tuleb eemaldada, sest uue kaitsekorra järgi ei ole Neeruti MKA-l inimeste liikumise ajalist piirangut.

Meede: Kaitseala tähistamine, tähiste hooldamine, vale info tähiste likvideerimine.

3.1.2. PARKLAD, PUHKE- JA LÖKKEKOHAD, INFOTAHVLID

Kaitsealal on neli parklat (Foto 11). Puhke- ja lõkkekohati on kolm, need asuvad Ees- ja Tagajärve ääres. Kuni aastani 2013 tegeles olemasolevate puhkekohtade hooldamisega kohalik omavalitsus. Alates 2013. aastast tegeleb külastuse korraldamise ja rajatiste hooldusega RMK. Olemasolevad puhkekohad on olnud pidevalt hooldatud ja koristatud. Loodud on head tingimused puhkajatele – lõkkekohad on varustatud lõkkepuudega, puhkekohad koristatud, muru niidetud ja võsa lõigatud. Korraldatud on puhkepaikadest jäätmete äravedu. Parklate ning puhke- ja lõkkekohade juures asuvad käimlad, mida on kokku viis.

Olemasolevad puhke- ja lõkkekohad:

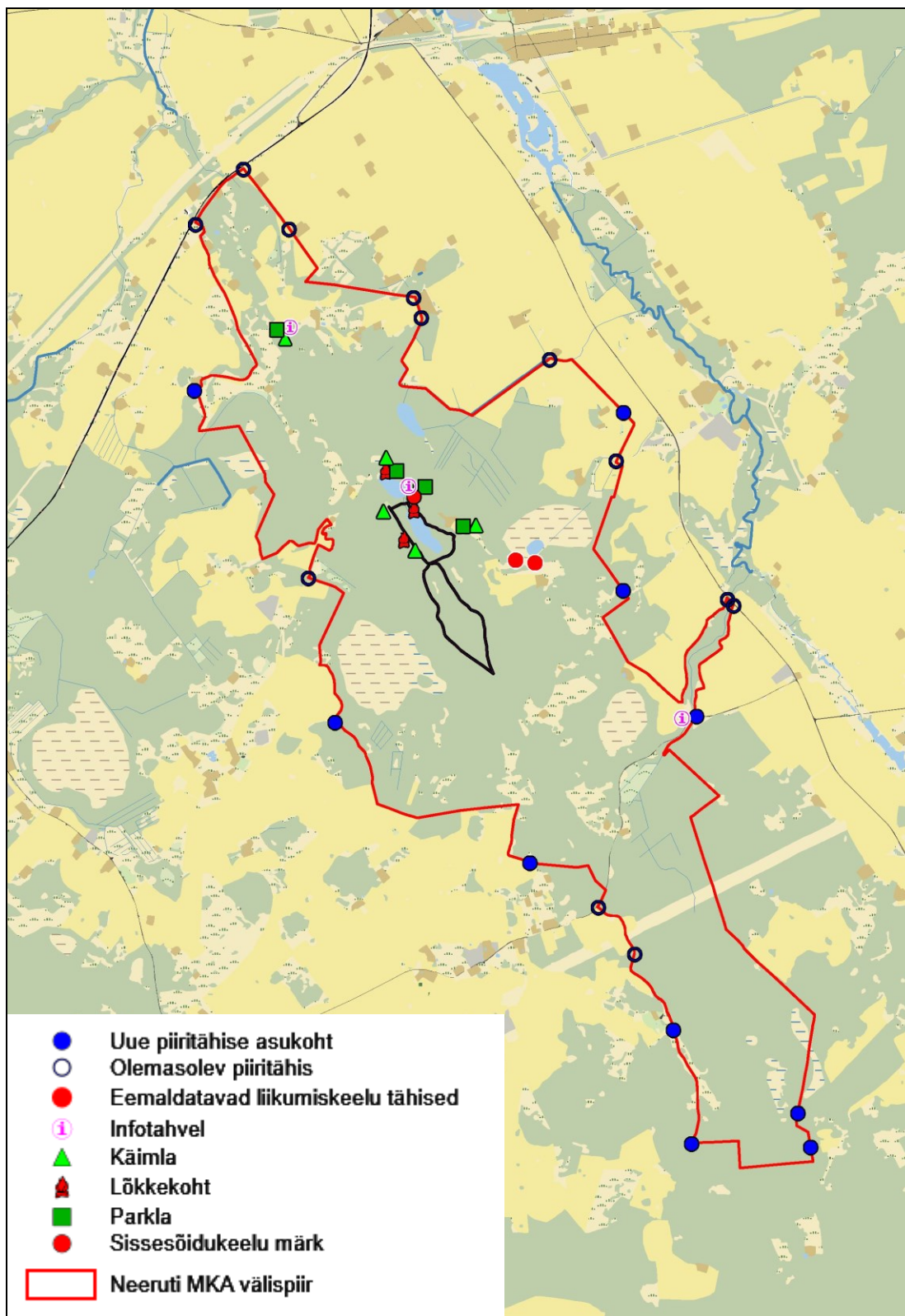
1. Neeruti Eesjärve ääres asuv telkimisala (Foto 8), kus on kaks lõkkeaset, kolm varikatusega lauda, varjualune, kuivkäimla, parkimistasku kolmele autole. Samas lähedal on Eesjärve ujumissild.
2. Eesjärve ja Tagajärve vahelisel alal asuv Tissipuu lõkkekoht (Foto 9). Olemas on varikatusega laud, lõkkekoht, kuivkäimla 200 m kaugusel.
3. Leivaahjumäe lõkkekoht, kus on laua ja pinkidega katusealune, lõkkekoht, kuivkäimla (Foto 10). Kasutatakse õuesõppe ja õppeprogrammide läbiviimisel.

Kaitsealal on neli infotahvlit (Foto 6). Need asuvad põhiliste ala läbivate teede ääres ning peamistes parklates. Infotahvlitel on kaitseala kaart, kuhu on märgitud telkimiskohad, matkaradade piirkonnad ja ilusad vaatekohad. Antakse ülevaade kaitsealast, Neeruti mägedest ja järvedest ning külastuskorraldusest. Informatsioon on eesti-, vene- ja ingliskeelne. 2016. a muutus kaitse-eeskiri, millega muudeti kaitseala piiri ja kaitsekorda. Seetõttu on vaja infotahvleid uuendada. Edaspidi tuleb infotahvlitel lähemalt käsitleda ka oosistikku ning selle tekkelugu.

Matkarajale viiva parkla juures on sissesõidukeelu märk (Foto 7), mille lisatahvliil on kiri „Vastavalt kaitse-eeskirjale lubatud ainult hooldustöödeks”. Kaitse-eeskirjas pole mõistet „hooldustööd”. Kaitse-eeskirjaga on sõidukiga sõitmisele tehtud mitmeid erisusi. Märgialune lisatahvel tuleb asendada kirjaga „v.a kaitsekorralduslikel töödel”.

Meede: Külastustaristu uuendamine ja hooldamine (vt. ptk. 3.2).

Meede: Liiklusmärgi lisatahvi väljavahetamine.

Joonis 5. Olemasolev külastustaristu Neeruti MKA-l. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2016.

3.1.3. MATKARAJAD

Kaitsealal on aegade jooksul tähistatud ja rajatud mitmeid radu, mida osaliselt enam ei hooldata. Kunagi on tähistatud loodusrajad kogupikkusega 14 km, mida on võimalik läbida ka lühemate retkedena. Neerutis on kolm põhilist matkarada: Suusa-Neeruti põhiosa, mis pakub enim just murdmaasuusatajaile ning sobib suvel hästi orienteerumiseks; Päril-Neeruti rada edelaserva mägedes, mis annab hea ülevaate reljeefist; Toominga-Neeruti võimaldab nii suuskadel kui ka jala liikudes tutvuda nelja suure järve, märgalade ja metsatüüpidega (Lääne-Virumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu..., 2005). Rajad on tähistatud erinevate värvidega puudel.

Kaitseala külastuskorralduse eest vastutab RMK, kes tegeleb radade hooldusega üldjuhul vaid riigimaadel. Kuna suur hulk varasemalt kasutuses olnud radasid jääb eramaadele, siis ei ole külastuse korraldaja huvitatud sinna külastusobjektide rajamisest ja hooldamisest. RMK hooldatav rada on Neeruti loodusraja nime all (Joonis 5). See on läbitav 1,5 ja 3,5 km ringina. Rada kulgeb loode-kagu suunaliste pikkade vallseljakute harjadel. Lühem rada teeb ringi ümber Tagajärve põigates ka Eesjärve edelakaldale jäävale Sadulamäele – muistsele linnamäele. Pikem ring ulatub Kiissaugumäeni. Lisaks kavandab RMK Penijõe-Aegviidu-Kauksi matkateed, mis hõlmab ka Neeruti MKA radasid.

Külastajate suunamisel selleks ettevalmistatud rajale on oluline, et oleks tagatud radade korrasolek, läbitavus ja ohutus. Kui ilmneb era (või muu) huvi vanade, kohati juba kinni kasvanud radade aktiivsemaks kasutuselevõtuks, tuleb see kooskõlastada kaitseala valitsejaga (KeA). Lubada saab sellist radade hooldust ja väljaarendamist, mis ei kahjusta loodusväärtusi.

Meede: Matkaradade rekonstrueerimine ja hooldamine (vt. ptk. 3.2).

3.1.4. SUUSARAJAD

Kogu ala põhjast lõunasse läbivad suusarajad, mille hooldamisega on seni tegelenud nii kohalik omavalitsus (kaitseala põhja- ja keskosas) kui ka Pariisi puhkeküla koostöös huviklubiga Nelson (kaitseala lõunaosas). Huviklubi Nelson on juba alates 2003. aastast tegelenud Pariisi puhkeküla ümbruse suusaradade ja liikumisradade propageerimisega. Puhkeküla juures olevad suusarajad on erineva pikkuse ja raskusastmega (Foto 5). 2011. aastal valmis rekonstrueeritud valgustus 1,6 km pikkusel rajal.

Suusaradadel toimuvad hooldustööd igal aastal jooksvalt vastavalt vajadusele. Vajalikud tööd on suusaradade hooldamine rajatehnikaga, radade niitmine tasandusniidukiga ning rajaservade niitmine. Rajalt ning selle servast tuleb eemaldada murdunud ja ohtlikud puud ja oksad ning valgustust piiravad oksad. Talvise lumega surutakse rajaservas kasvavad sarapuud ja lepad radadele, seega tuleb lõigata rajale ulatuvaid rippes oksid ning raiuda raja servast võsa. Kaitsekorralduskava koostamise ajal on rajad tähistatud, hooldatud ning heas seisus. Kuna tegemist ei ole kaitse-eesmärkide saavutamiseks vajaliku tegevusega, siis suusaradade hooldamist eraldi tegevusena kaitsekorralduskavas ei käsitleta.

Maastiku eripärast tulenevalt liiguvad suusatajad ja matkajad valdavalt mööda olemasolevaid radu. Kuna järsud nõlvad ja tihe mets hoiavad külastajaid radadel, siis jäävad otsesed külastuse mõjud eelkõige radade piiresse.

Kaitseala väärtustele avaldab eelkõige mõju suusaradade hooldamise, laiendamise ja taastamisega seotud tegevus. Suusaradade hooldamine on lubatud vastavalt kaitse-eeskirjas ja kaitsekorralduskavas toodud nõuetele. Intensiivsema kasutuse ning hooldustööde vajadusega on kaitseala lõunaosas Pariisi puhkeküla juures paiknevad rajad. Radade servades registreeriti 2013. aastal (Metsaruum OÜ, 2013) mitmed LoD-i metsaelupaigatüübid, sh rohunditerikkad kuusikud (9050), oosidel ja moreenkuhjatistel kasvavad okasmetsad (9060) ning esmatähtsad elupaigatüübid vanad loodusmetsad (9010*) ja vanad laialehised metsad (9020*). Radade servad on majandamise mõjuga – tehtud on sanitaarraieid, eemaldatud alusmetsa jms. Majandamise mõjude tõttu ei vasta vahetult raja servas kasvavad metsaosad elupaigatüübi tunnustele ning on raja telgjoonest 5 m ulatuses (kummalegi poole) arvatud null elupaigaks. Nimetatud puhvertsoon on jäetud, et võimaldada radade hooldust ning tagada inimeste ohutus alal. Seetõttu on radade servas lubatud raiuda ka looduskaitiseliselt väärtuslikke vanu kuivanud puid ning likvideerida lamapuitu.

Radade laiendamine on lubatud vaid neis paikades, kus raja serva ei jää kõrge loodusväärtusega elupaiku ning tehtavad tööd ei mõjuta teisi kaitseala väärtusi. Igasuguste raie- ja teostamistööde teostamisel tuleb hinnata konkreetse tegevuse mõju ja järgida kaitseala valitseja ettekirjutusi tööde läbiviimisel.

Enamik suusaradade põhjasid on aegunud profiiliga. Peamiseks probleemiks on kogu rajakoridori ulatuses olev künklikkus. Eriti halvas seisus on Hobujärve oosile viiv tõus, mis on oma 1971. aastal sisse lükatud profiili kaotanud ning rada on viltu. Vahelduv maastik ja olemasolevad rajad annavad võimaluse ka tänapäevastele nõuetele vastavate rajapõhjade loomiseks ning radade hooldaja näeb vajadust rajaprofiili parandamiseks.

Rajaprofiili parandamistööde lubamisel tuleb arvestada, et tegemist on maastikukaitsealaga, mille üheks eesmärgiks on pinnavormide kaitse. Rajaprofiili parandamistöödega hävitatakse taimede juurestik, millega potentsiaalselt suureneb erosioonihoht.

Kaitseala väärtuste säilimiseks ei saa lubada pinnast kahjustavaid tegevusi, samas on tegemist kaalutusotsusega, kuna mitmed kavandatavad tegevused on vajalikud radade ohutumaks muutmiseks. Raja kasutamisest tekkinud nõgude, lohkuude ja uhtorgude täitmise ning tasandamise võttena võiks eelkõige kasutada multšiga täitmist. Tööde kavandamisel tuleb esitada projekt kaitseala valitsejale, kes otsuse tegemisel lähtub konkreetse kavandatava tegevuse mõjust kaitseala väärtustele.

Suusaradade väljaspool hooaega kasutamiseks soovib huviklubi Nelson kasutada neid discgolfi radadena. Planeeritud discgolfi rada läbib Neeruti MKA osaliselt (kaitseala lõunaosas). 2016. aastal väljastas KeA nõusoleku korvide paigaldamiseks Neeruti MKA-le katseajaga. Pärast hooaja lõppu (enne suusahooaja algust) hindab KeA discgolfiraja mõjusid loodusväärtustele. Tulemuste põhjal otsustatakse, kas rada on võimalik ka edaspidi kasutada.

3.2. KÜLASTUSTARISTU UUENDAMINE

Neeruti MKA külastustaristut on plaanis uuendada Interreg Central Baltic projekti „Lights On!” vahenditest. 2015–2018 teostatava projekti eesmärk on luua ühine Eesti-Soome ajalooväärtusega turismiobjektide võrgustik. Projekt heidab uue valguse Läänemere kirdeosa jagatud ajaloolle ning julgustab inimesi külastama tähelepanuväärseid, kuid vähetuntud kindlusi, maalinnu ja parke mõlemas riigis, samuti arendab projekt objektide külastuse kvaliteeti. Kokku on projekti kaasatud kaheksa objekti Eestist ja Soomest. Eestis on plaanis arendada ja korrastada „Lights On!” projekti raames järgmised objektid: Neeruti linnamägi, Keila jõe park, Lõhevere linnamägi ja Varbola maalinn.

Neeruti linnamäel ja selle ümbruses kavandatava tegevused:

- Sadulamäele viiva rajalõigu rekonstrueerimine
- Infotahvlistest koosneva varjualusega infopunkti rajamine
- Infotahvlite ja suunaviitade paigaldamine
- „Mobiiligiidi” väljaarendamine
- Kuivkäimlate ja parkimistaskute rajamine
- Sildade ja treppide uuendamine

Projekti koostööpartner ja tegevuste elluviija Neeruti MKA-l on RMK. Tegevused kooskõlastatakse KeA-ga.

3.3. KAITSEALA TUTVUSTAMINE JA TRÜKISED

Keskkonnaamet koostas 2012. aastal Neeruti MKA tutvustava voldiku. Voldikus käsitletakse pinnavorme, Neeruti nime päritolu, järvesid, salumetsi ja kaitstavaid liike. Lisatud on külastaja meelepea ja kaitseala kaart peamiste külastusobjektidega. Trükiti 3000 eestikeelset ning 1500 inglise keelset voldikut. Neist 750 eestikeelset ja 375 inglisekeelset anti RMKle, 300 eestikeelset ja 150 inglise keelset voldikut anti koolidele ning Pariisi puhkekülale. Vajalik on uue trükise väljaandmine, sest muutunud on kaitseala piir ja kaitsekord (nt ei ole varem kehtinud liikumispiirangut). Uues voldikus tuleb käsitleda lähemalt oosistikku ja selle kujunemist ning RMK külastustaristu väljaarendamisel ka külastuskorraldust.

2010. aastal valmis voldik „Mägede linnud”, mis võttis kokku 25 aasta linnuvaatluste tulemused Neeruti MKA-l. Voldik annab ülevaate Neeruti lindudest ja põhineb Marek Vahula vaatlustel aastatel 1984–2009.

Lisaks on Neeruti Selts avaldanud mitmeid trükiseid, mis käsitlevad põnevaid paiku, maastiku kujunemist, koduloolisi uurimusi, soovituslikke matkamarsruute jpm. Neeruti Selts viib kaitsealal läbi ka temaatilisi matku.

Kuresöödil asub 19. sajandi lõpus mõisa metsavahile ehitatud rehielamu, kuhu pärast ümberehitamist loodi 1974. aastal Neeruti tutvustav püsinäitus. Seal jagasid infot mägede ja looduse kohta Aksel Schönberg, hiljem Enn Loik. Ekspositsioon on saadud tollase loodusmuuseumi kogudest (Loik, 2001). Käesoleval ajal on see eravalduses, kuid pererahvaga kokkuleppel on võimalik muuseumiga tutvumas käia ja saada teavet Neeruti kohta.

Keskkonnaamet viib kaitsealal läbi järve-elustiku õppeprogrammi, mis on suunatud 4.–6. ja 7.–9. klasside õpilastele. Programmi käigus tutvuvad õpilased Neeruti MKA-ga ja õpivad, kuidas Eestis mandrijää toimetel tekkisid oosid, mõhnad ja sulglohud ning järved nendes. Samuti uurivad nad järve ümbritsevat maastikku, nii järve ümber kui ka järves kasvavaid taimi ning vee-elustikku järves. Õpilased püüavad kahvadega vees elavaid pisiloomi ning uurivad määramistabelite abil, mis loomadega on tegu. Lisaks tutvutakse järvevee omadustega ning elutingimustega järves. Õpitakse ka käituma looduses, olema loodussäästlikud ning hoolivad keskkonna suhtes. Võimalusel viiakse pisiloomade täpsem kirjeldamine läbi Lahemaa looduskeskuse õppeklassis, kus õpilased saavad selleks kasutada ka binokulaarmikroskoobe.

RMK Oandu looduskeskus on eri vanusegruppidele välja töötanud 15 loodusõppeprogrammi. Valdavat enamikku programme on võimalik kohandada ning läbi viia ka Neeruti MKA-l. Näiteks õppeprogramm „Metsa eluring”, mille eesmärgiks on õppida tundma majandusmetsade eluringi, metsatööde aastaringi ning võrrelda majandus- ja kaitsemetsi. Programmi „Mets – apteeker ja toidusahver”, käigus õpitakse tundma kodumaiseid ravim-, mürk- ja toidutaimi, seeni ning seda, kuidas neid koguda ja tarvitada loodust ja ennast kahjustamata. Leidub veel metsade loomi, linde, putukaid ja nende elukeskkonda ning kodu- ja välismaiseid puid, nende vilju ja seemneid tutvustavaid programme.

Meede: Trükise väljaandmine.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. INVENTUURID, SEIRED JA UURINGUD

4.1.1.1. RIIKLIK SEIRE

Jätkata Neeruti MKA-l põhjavee seire programmi raames nitraaditundliku ala põhjavee seiret (operatiivseire, KKR kood SJA0638000) ning metsaseire programmi raames metsa ja metsamuldade seiret (SJA5182000).

Tegevus kuulub I prioriteeti, korraldajaks KAUR.

4.1.1.2. SOOLINNUSTIKU INVENTUUR

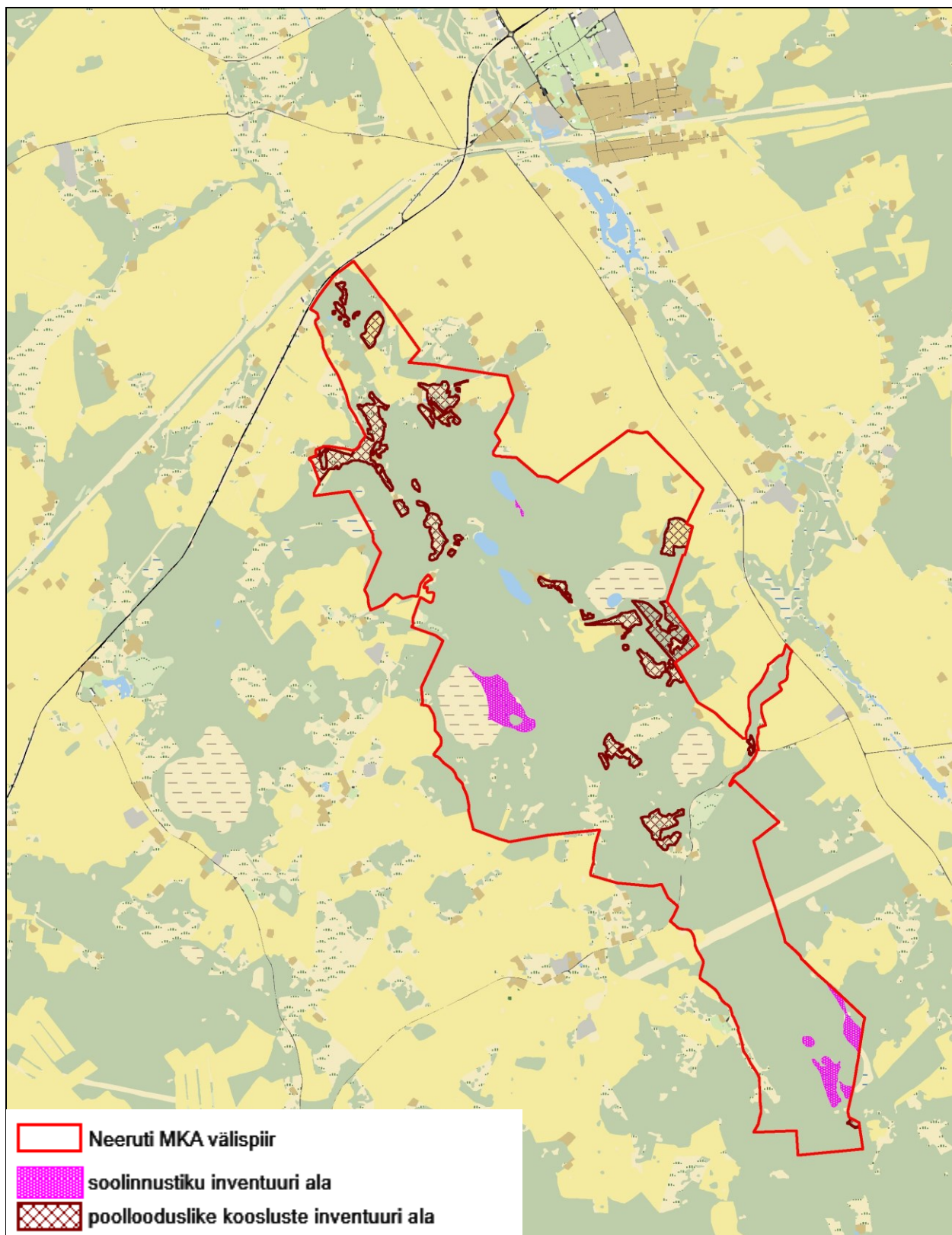
Neeruti MKA soolinnustiku kohta on vähe andmeid. Inventuur viiakse läbi eesmärgiga selgitada soolindude liigiline koosseis, arvukus ja pesitsevate paaride ruumiline paiknemine. Loendus viiakse läbi madalsoodes 22,2 ha-l ajavahemikus 20.05–15.06. Kasutatakse soode seires standardiseeritud ühekordset transektloendust. Inventuuri alad on näidatud joonisel 6.

Kuna tegemist ei ole otseselt kaitse-eesmärkide saavutamiseks vajaliku tegevusega, kuulub see III prioriteeti. Tegevust korraldab KeA 2018. aastal.

4.1.1.3. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE INVENTUUR

Kaitseala poollooduslikke kooslusi on inventeeritud mitmel aastal. Vanimad inventuurid on 2000. aastate algusest, värskeimad 2013. aastast, mil inventeeriti metsaelupaigatüüpide raames mõned puisniidud ja -karjamaad. Enne kaitsekorraldusperioodi kaitse tulemuslikkuse hindamist 2026. aastal tuleb läbi viia poollooduslike koosluste ülepinnaline inventuur. Aastate jooksul võib olukord niidul oluliselt muutuda. Hooldamata niidud võivad kinni kasvada sellisel määral, et nende taastamine pole enam otstarbekas ning hooldatud niitude esinduslikkus võib oluliselt tõusta. Kokku on vaja inventeerida 67 ha poollooduslikke kooslusi (Joonis 6).

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks KeA. Tegevus kavandatakse 2025. aastasse.

Joonis 6. Kaitsekorralduskavaga planeeritavad inventuurid Neeruti MKA-l. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2016.

4.1.2. HOOLDUS, TAASTAMINE, OHJAMINE

4.1.2.1. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE TAASTAMINE JA HOOLDAMINE

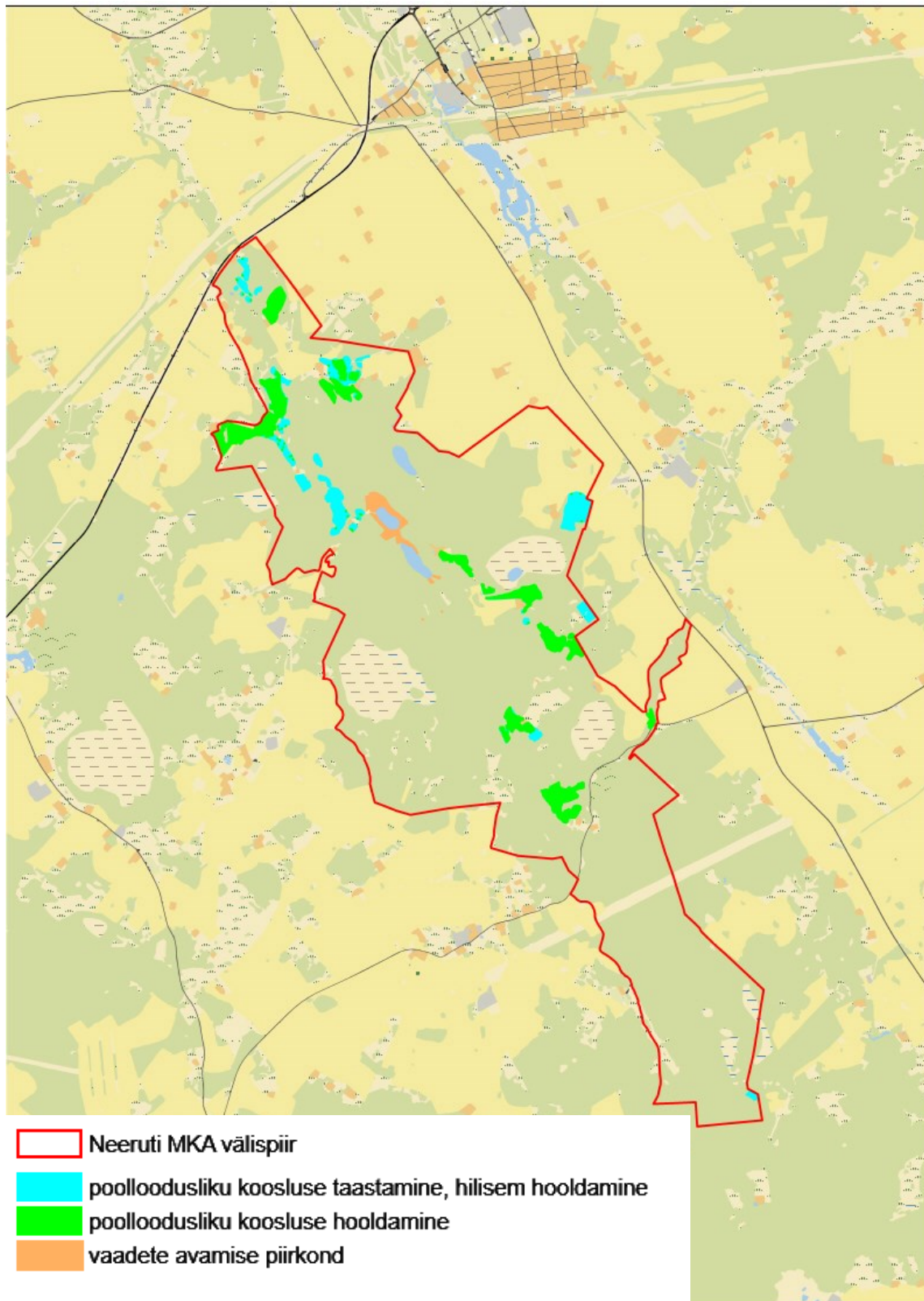
Kaitsealal on poollooduslikke kooslusi inventeeritud ligikaudu 67 ha. Nendest u 10 ha on potentsiaalsed puiskarjamaad. 2016. aastal hooldati ligikaudu 35 ha. Niidu servaaladel on kohati hakanud kasvama võsa, mis tuleb eemaldada. Seni on puisniitudel niidetud ainult lagedamaid kohti, vajalik on ka puude ja põõsastega alad hooldusesse võtta. Selleks peab kõigepealt puu- ja põõsarinnet harvendama. Puiskarjamaad on praegu kasutusest väljas. Ka neil on vajalik puu- ja põõsarinde harvendamine. Taastamistööd planeeritakse mitme aasta peale, et vältida liiga järske keskkonnatingimuste (valgus, niiskus jms) muutusi.

Lehtpuuvõsa eemaldamisel tuleb arvestada, et järgmisel aastal peab kindlasti järgnema hooldus (niitmine koos heina koristusega või karjatamine). Vastasel juhul võsa pealekasv hoogustub. Võsa raiumiseks on parim aeg augustist oktoobrini, kui varuained paiknevad veel puude maapealsetes osades, siis tekib tuleval aastal juurevõsusid vähem (Mesipuu, 2011). Võsa tuleb pärast raiumist koondada ja alalt ära vedada või põletada. Puurinde liituvuse vähendamise korral on oluline, et kasvama jäetakse vanad, õõnsad ja kuivanud ning erilise kujuga puud.

Niita tuleb suhteliselt madalalt (u 5–7cm kõrguselt) üks kord suve jooksul. Hein tuleb niidult kokku koguda ja ära viia. Mahajäetud heinast koguneb maapinnale valgust varjutav kulukiht, mis takistab taimede idanemist. Sellisest kulukihist suudavad läbi tungida vaid kiirema- ja kõrgemakasvulised liigid. Heina mahajätmine lisab niidule toitained, mis annab samuti eelise üksikutele produktiivsetele liikidele. Oluline on heina kuivatamine ja kaarutamine niidul. Selle käigus saavad juba valminud ja järelvalminud seemned pudeneda maapinnale ning rehitsemise tekitab kamarasse idanemiseks sobivaid mikrohäiringuid (Mesipuu, 2011). Hekseldamine hooldusvõttena pole poollooduslikel kooslustel sobiv, sest tekitab kulukihi ja jätab toitained alale.

Karjatamise korral on oluline jälgida, et ei toimuks ülekarjatamist, sest see vähendab nii niidu floora kui ka fauna liigirikkust. Sõltuvalt taimestikust ja pinnasest on aruniidul sobiv karjatamiskoormus 0,2–1,2 lü/ha. Ühele loomühikule vastab üks täiskasvanud veis või hobune; kaks mullikat või sälg; kolm vasikat või varssa; viis lammast või kitse (Loodushoiutoetuse taotlemise...2015).

Oluline on, et seni juba aastaid hoolduses olnud poollooduslike koosluste edasine hooldus jätkuks. Lisaks kavandatakse niitude taastamist, mis kestab olenevalt alast keskmiselt kolm aastat. Puiskarjamaade puhul ei seata eesmärgiks kogu inventeeritud ala (u 10 ha) taastada (vt ptk 2.2.2.5), oluline on säilitada LoA eesmärgi pindala (1,1 ha). Kuna aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud ei ole esmatahtsad elupaigatüübid ja neid on juba praegu hoolduses üle kahe korra rohkem kui LoA eesmärkide täitmiseks vaja, ei planeerita ka nende taastamist. Seega planeeritakse 2017. aastast hooldada 35 ha ja taastada ligikaudu 22 ha poollooduslikke kooslusi. Taastatud alad planeeritakse hooldusesse võtta 2021. aastal. Ülevaate taastatavatest ja hooldatavatest aladest annab joonis 7.

Joonis 7. Taastatavad ja hooldatavad poollooduslikud kooslused ning vaadete avamise piirkond Neeruti MKA-I. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2016.

Poollooduslike koosluste hooldamine on I, taastamine II prioriteedi töö. Töid korraldavad koostöös KeA, RMK, tööde tegijad ja maaomanikud.

4.1.2.2. VAADETE AVAMINE JA SÄILITAMINE

Neeruti MKA loodus- ja maastikuliste väärtuste eksponeerimiseks on vajalik vaadete avamine kujundusraie teel ja vaadete säilitamine. Vaadete avamise piirkond on kujutatud joonisel 7. Täpsed vaatesektorid kooskõlastatakse KeAga ja vajadusel ka Muinsuskaitseametiga. Vaadete avamine on vajalik eelkõige matkarajal ja peamistel liikumissuundadel, eesmärgiga eksponeerida maastikuvorme ja kaunist loodust. Vaateid tuleb avada ja hoida Ees- ja Tagajärve ümbruses ning Lääneosil ja Nuuskaugumäel. Lisaks tuleb vältida Sadulamäe nõlvade võsastumist ning säilitada vaateid Eesjärvele. Tegemist on pool-avatud vaadetega, kus säilitatakse suuremad puud, eemaldatakse osaliselt võsa ja kõrged rohundid. Ees- ja Tagajärve ümbruses kujundada puid ja põõsaid grupiti.

Vaatesektorites raiutavate puude ja põõsaste kändud tuleb saagida võimalikult madalaks, et edaspidi oleks võimalik jätkata niitmist. Erosiooniohu tõttu tuleb kõikide kaitsealal läbiviidavate raietööde teostamiseks ja metsamaterjali koondamiseks valida tehnika, millega välditakse pinnasekahjustuste teket. Raietöid tuleks teha külmunud pinnasega. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja anda nõusoleku tööde tegemiseks ka siis, kui pinnas pole külmunud. Sadulamägi on muinsuskaitsealune objekt. Seetõttu tuleb täpne tööde maht ja töö meetodika kooskõlastada enne tööde algust Muinsuskaitseametiga. Kändude juurimine on mälestistel keelatud, kuna see kahjustab linnuse kultuurikihti.

Sadulamäe avatud osa (lage) tuleb niita vähemalt kaks korda aastas, samuti tuleb niita Eesjärve ümbruse puhkeala.

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks RMK. Vaadete avamine on planeeritud 2018. aastas, edaspidi on vajalik iga-aastaselt (või vastavalt vajadusele) vaadet hoida.

4.1.3. TARISTU

4.1.3.1. TÄHISTE PAIGALDAMINE JA LIKVIDEERIMINE

Kaitseala välispiir on tähistatud 14 punktis. Lisaks on vaja paigaldada 9 piiritähist. Lisatähised paigaldatakse kohtadesse, kus mööda teid või radu on võimalik kaitsealale siseneda. Kaitseala tarbeks tähiste paigaldamine parandab inimeste informeeritust ning aitab ära hoida teadmatusel tuleneda võivaid ohtusid kaitseala väärtustele. Kaitseala tähiste olemasolu aitab kaudselt kaasa kõikide väärtustega seotud kaitse-eesmärkide saavutamisele.

Piiritähiste täpne asukoht on esitatud joonisel 5. Tähiste hooldus ja asendamine toimub vastavalt vajadusele. Iga-aastaselt tuleb kontrollida tähistuse olemasolu peamiste liikumisteede juures.

Kaitsealal tuleb likvideerida Sinijärve sihtkaitsevööndi piiril paiknevad liikumiskeelu tähised (joonis 5), kuna uuenenud kaitse- eeskirja kohaselt seal liikumiskeeldu ei ole.

Tegemist on II prioriteedi tööga, mida korraldab RMK. Tegevus on planeeritud 2017. aastasse.

4.1.3.2. KÜLASTUSOBJEKTIDE UUENDAMINE JA HOOLDAMINE

RMK planeerib külastustaristu uuendada 2018. aastaks (vt ptk 3.2). Olemasolevat külastustaristut peab jätkuvalt hooldama nii, nagu seda on seni tehtud, st hooldama parklaid, puhke- ja lõkkekohti, tühjendama käimlaid, ja prügikaste. Lisaks vajavad olemasolevad matka- ja suusarajad hooldamist. Sellega tegelevad peamiselt huviklubi ja eraettevõtjad. Vastavalt kaitse-eeskirjale on hooldustööd lubatud kaitseala valitseja (KeA) nõusolekul. Järgnevalt on toodud üldised põhimõtted, millest hooldustööde planeerimisel ja kooskõlastamisel juhinduda:

a) Hooldustööde käigus likvideeritakse murdunud ja ohtlikud puud kuni 5 m kauguselt raja servast. Erivajadusel likvideeritakse ohtlikud puud rajast kaugusel, mis vastab kuni ½ metsa kõrgusest, eesmärgiga tagada rajal liikujate ohutus. Rajast kaugemal kui 5 m asuvad üksikud likvideerimist vajavad puud tuleb langetada rajast eemale ja jätta metsa alla. Teele langenud puidu võib metsast eemaldada vaid juhul, kui selle metsa vedamine kahjustaks pinnast.

b) Hooldustööde käigus raiutud võsa ja puitmaterjal ei tohi risustada metsateede, -radade, loodusradade ümbrust ja maastikuvaateid. Raiejäätmed tuleb radade vahetust ümbrusest likvideerida. Hooldustööde teostamisel kahjustada saanud teed ja rajad tuleb korrastada, likvideerides metsa väljaveost tingitud pinnasekahjustused.

c) Üksikuid murdunud puid, mis ei ohusta külastajaid, ei koristata.

d) Raietööde käigus kahjustada saanud alusmetsa taimeistik korrastatakse, vigastatud põõsaste oksad (vajadusel terve põõsas) lõigatakse tagasi, murdunud noored puud raiutakse jms.

e) Metsatöid on soovitatav teha sügis-talvisel ajal külmunud pinnase ja lumekatte olemasolu korral. Vajadusel ka teistel aegadel, kui pinnase kahjustused on minimaalsed.

f) Suuremahulisi raie- ja hooldustöid ei tehta lindude pesitsemise ajal ajavahemikus 1. aprillist kuni 15. juulini.

Matkarajale viiva parkla juures on vajalik välja vahetada sissesõidukeelu märgi lisatahvel, mis tuleb asendada kirjaga „v.a kaitsekorralduslikel töödel”.

Külastustaristu uuendamine ja hooldamine on II prioriteedi tegevused, korraldajad RMK ja huvilised. Hooldustegevus on iga-aastane.

4.1.3.3. INFOTAHVLITE UUENDAMINE

Kaitsealal on neli infotahvli, mis asuvad põhiliste ala läbivate teede ääres ning parklates. Infotahvliks olev info on vananenud, sest kehtima on hakanud uus kaitse-eeskiri. Infotahvli kaardile on vaja kanda kaitseala uus välispiir ning külastusobjektid. Samuti antakse üldine ülevaade kaitsealast ja selle moodustamisest, loodusalasse kuulumisest, tutvustatakse lühidalt kaitseala eesmärke (sh väärtuslikke elupaigatüüpe ja liike) ja ajaloolis-kultuurilisi väärtusi. Lisaks eesmärgiliikidele tuleb kirjeldada teisi alal leiduvaid huvitavaid sambliku- ja seeneliike. Täpsemalt on vaja käsitleda ka ala maastikulisi ja geoloogilisi väärtusi (oosistik).

Pärast infotahvlite uuendamist tuleb nende aluseid edaspidi kontrollida ning vajadusel asendada uutega.

Tegemist on II prioriteedi töödega. Infotahvli teksti väljavahetamist korraldab KeA koostöös RMK-ga. Tegevus planeeritakse 2019. aastasse. Tahvli aluse hooldust ja väljavahetamist korraldab RMK vastavalt vajadusele.

4.1.4. KAITSEALA TUTVUSTAMINE

4.1.4.1. KAITSEALA TUTVUSTAVA VOLDIKU VÄLJAANDMINE

KeA koostas 2012. aastal Neeruti MKA tutvustava voldiku. 2013. aasta inventuuri põhjal on täpsustunud kaitseala väärtused ja lähiaastatel valmib uuenenud külastustaristu. Muutunud on kaitseala piirid ning kaitsekord. Arvestades kaitseala võrdlemisi suurt külastajate hulka, tuleb välja anda uus voldik. Võrreldes varasemaga, peab uues voldikus lähemalt käsitlema oosistikku ja selle kujunemise teemat. Voldik on vajalik koostada nii eesti kui inglise keeles

Tegevus kuulub II prioriteeti ning seda korraldab KeA 2020. aastal.

4.1.5. EESKIRJAD, KAVAD

4.1.5.1. KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE JA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud kümneks aastaks. 2021. aastal tuleb hinnata esimese perioodi tulemuslikkust (väärtuste seisundit) ja vajadusel uuendada kaitsekorralduskava. Kaitsekorraldusperioodi lõpus viiakse läbi kaitse tulemuslikkuse hindamine ning koostatakse uus kaitsekorralduskava järgneviks kümneks aastaks.

Tegemist on I prioriteedi tööga, mida korraldab KeA.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse (Tabel 3) on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 6. Tegevuskava ja eelarve

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1.1	Metsa ja metsamuldade seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.1	Põhjavee seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.2	Soolinnustiku inventuur	Inventuur	KeA	III		5									5
4.1.1.3	Poollooduslike koosluste inventuur (67 ha)	Inventuur	KeA	II									20		20
Hooldus, taastamine ja ohjamine															
4.1.2.1	Poollooduslike koosluste taastamine	Koosluse taastamistöö	KeA/RMK/maaomanikud	II	45	45	45								135
4.1.2.1	Poollooduslike koosluste hooldamine	Koosluse hooldustöö	KeA/RMK/maaomanikud	I	55	55	55	95	95	95	95	95	95	95	830
4.1.2.2	Vaadete avamine ja säilitamine	Maastiku hooldustöö	RMK	II		10	3	3	3	6	3	3	3	6	40

Taristu, tehnika ja loomad															
4.1.3.1	Vanade tähiste eemaldamine (2 tk), uute paigaldamine (9 tk) ja hooldus	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	7	X	X	X	X	X	X	X	X	X	7
4.1.3.2	Külastustaristu uuendamine ja hooldamine	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK/huvilised	II	71	X	X	X	X	X	X	X	X	X	71
4.1.3.3	Infotahvlite uuendamine ja edaspidine hooldamine	Infotahvlite rajamine	KeA/RMK	II			40	X	X	X	X	X	X	X	40
Kaitseala tutvustamine															
4.1.4.1	Kaitseala tutvustava voldiku väljaandmine	Trükiste väljaandmine	KeA	II				9							9
Kavad, eeskirjad															
4.1.5.1	Kaitsekorralduskava vahehindamine ja uuendamine	Tegevuskava	KeA	I					X					X	X
				Kokku	178	115	143	107	98	101	98	98	118	101	1157

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on seired ja inventuurid ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed. Tulemuslikkuse hindamiseks on vaja kaitsealal tehtavad tööd dokumenteerida. Kaitsekorraldusperioodi keskel ja lõpus koostatakse kaitsekorralduse tulemuslikkuse analüüs. Käesoleva kaitsekorralduskava tulemuslikkuse vahehindamine tehakse 2021. aastal ning kava täitmise analüüs 2026. aastal.

Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Kaitse-eesmärgiks oleva kauni kuldkinga seisundit hinnatakse kasvukohtade ja isendite arvu järgi. Kaitse-eesmärgiks olevate selgrootute seisundit hinnatakse elupaiga seisundi ja liigi esinemise järgi. Kaitsekorraldus loetakse edukaks, kui kauni kuldkinga kasvukohtade ja isendite arv on jäänud samaks või suurenenud ning selgrootute elupaigad ja isendid on olemas. Kaitsekorraldus on olnud tulemuslik, kui kaitse-eesmärgiks olevate LoD-i elupaigatüüpide pindala on säilinud või suurenenud ja esinduslikkus jäänud samale tasemele või tõusnud. Kaitsekorraldus loetakse edukaks, kui on saavutatud tabelis 7 seatud eesmärgid.

Kaitsekorraldusperiood on olnud edukas, kui on rakendatud ja teostatud kaitsekorralduskavas planeeritud kaitsekorralduslikud tegevused ning viidud läbi seired ja inventuurid.

Kaitsealal levivate loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide seisundi kohta on olemas ajakohased andmed. Kaitse-eesmärkide planeerimisel on peamiselt arvestatud sihtkaitsevööndite metsadega. Seetõttu pole vaja kõiki elupaigatüüpe kaitsekorraldusperioodi lõpus uuesti inventeerida. Enamasti on elupaigatüüpide seisundit võimalik hinnata kaugseire teel (nt ortofotode põhjal) ning vajadusel osalise kohapealse inventeerimise ja seisundiseirega, et kontrollida võimalikke muutusi elupaigatüüpides.

Kõikide valdkondade tulemuslikkuse hindamise kriteeriumid ning nende arvulised väärtused on esitatud tabelis 7. Tabelis on esitatud vastavate kaitseväärtuse kohta ülevaatlikult kaitsetegevuse tulemuslikkuse hindamiseks vajalikud kriteeriumid ning nende lähte- ja sihtväärtused.

Tabel 7. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.1.1	Kaunis kuldking	Kasvukohtade ja puhmikute arv	Kasvukoha arv 9, puhmikute arv 50	On säilinud vähemalt 9 kauni kuldkinga kasvukohta ja neis kasvab vähemalt 50 puhmikut.	Ülepinnalist inventuuri ei kavandata. Andmed saadakse KeA jooksva töö käigus.
2.1.4.1	Laiujur	Elupaikade ja isendite olemasolu	Sobilik elupaik on olemas, liik esineb kaitsealal	Sobilik elupaik on olemas, liik esineb kaitsealal	Andmed saadakse liigi tegevuskava täitmise aruandest.
2.1.4.2	Tõmmuujur	Elupaikade ja isendite olemasolu	Sobilik elupaik on olemas, liik esineb kaitsealal	Sobilik elupaik on olemas, liik esineb kaitsealal	Andmed saadakse liigi tegevuskava täitmise aruandest.
2.2.1.1	Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus ning järve ökoloogiline seisund	Elupaigatüübi pindala 2,7 ha, esinduslikkus vähemalt C, ökoloogiline seisund väga hea	Elupaigatüüp on säilinud 2,7 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on väga hea.	Inventuuri ei planeerita, võimalik hinnata uuringute ja VMK järgi.
2.2.1.2	Looduslikult rohketoitelised järved (3150)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus ning järve ökoloogiline seisund	Elupaigatüübi pindala 5,8 ha, esinduslikkus vähemalt C, ökoloogiline seisund hea	Elupaigatüüp on säilinud 5,8 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on vähemalt hea.	Inventuuri ei planeerita, võimalik hinnata uuringute ja VMK järgi.
2.2.1.3	Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 1,1 ha, esinduslikkus vähemalt C	Elupaigatüübi pindala 1,1 ha, esinduslikkus vähemalt C.	Inventuuri ei planeerita, võimalik hinnata vaatluse põhjal.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.2.1	Kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 5,3 ha, esinduslikkus vähemalt C	Elupaigatüüp on säilinud 5,3 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Hindamise aluseks on 2025. aastasse kavandatud inventuuri tulemused (vt ptk 4.1.1.3).
2.2.2.2.	Liigirikkad niidud lubjavaesel pinnal (6270*)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 26 ha, esinduslikkus vähemalt C	Elupaigatüüp on säilinud 26 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Hindamise aluseks on 2025. aastasse kavandatud inventuuri tulemused (vt ptk 4.1.1.3).
2.2.2.3	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 21 ha, esinduslikkus vähemalt C	Elupaigatüüp on säilinud 21 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Hindamise aluseks on 2025. aastasse kavandatud inventuuri tulemused (vt ptk 4.1.1.3).
2.2.2.4	Puisniidud (6530*)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 3,7 ha, esinduslikkus vähemalt C	Elupaigatüüp on säilinud 3,7 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Hindamise aluseks on 2025. aastasse kavandatud inventuuri tulemused (vt ptk 4.1.1.3).
2.2.3.1	Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 22,2 ha, esinduslikkus vähemalt B	Elupaigatüüp on säilinud 22,2 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Ülepinnalist LoD soo-elupaigatüüpide inventuuri kaitsekorralduskavaga ei planeerita. Kaitsekord tagab nende säilimise. Enamasti on elupaikade seisundit võimalik hinnata kaugseire teel. Vajadusel tehakse pisteline kohapealne kontroll.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.4.1	Vanad loodumetsad (9010*)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 55 ha, esinduslikkus vähemalt B	Elupaigatüüp on säilinud 55 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Ülepinnalist LoD metsa-elupaigatüüpide inventuuri kaitsekorralduskavaga ei planeerita. Eesmärkide seadmisel on arvestatud peamiselt sihtkaitsevööndi metsadega, kus kaitsekord tagab nende säilimise. Enamasti on elupaigatüüpide seisundit võimalik hinnata kaugseire teel. Vajadusel tehakse pisteline kohapealne kontroll.
2.2.4.2	Vanad laialehised metsad (9020*)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 24 ha, esinduslikkus vähemalt C	Elupaigatüüp on säilinud 24 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Ülepinnalist LoD metsa-elupaigatüüpide inventuuri kaitsekorralduskavaga ei planeerita. Vt eelmist selgitust.
2.2.4.3 2.2.4.4	Rohunditerikkad kuusikud (9050) ja okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060)	Elupaigatüüpide pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüüpide pindala 220 ha, esinduslikkus vähemalt B	Elupaigatüübid on säilinud 220 ha-l ja nende keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Ülepinnalist LoD metsa-elupaigatüüpide inventuuri kaitsekorralduskavaga ei planeerita. Vt eelmist selgitust.
2.2.4.5	Puiskarjamaad (9070)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 1,1 ha, esinduslikkus vähemalt C	Elupaigatüüp on säilinud 1,1 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Hindamise aluseks on 2025. aastasse kavandatud inventuuri tulemused (vt ptk 4.1.1.3).

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.4.6	Soostuvad ja soolehtmetsad (9080*)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüübi pindala 7,7 ha, esinduslikkus vähemalt B	Elupaigatüüp on säilinud 7,7 ha-l ja selle keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Ülepinnalist LoD metsaelupaigatüüpide inventuuri kaitsekorralduskavaga ei planeerita. Eesmärkide seadmisel on arvestatud peamiselt sihtkaitsevööndi metsadega, kus kaitsekord tagab nende säilimise. Enamasti on elupaikade seisundit võimalik hinnata kaugseire teel. Vajadusel tehakse pisteline kohapealne kontroll.
2.2.4.7	Siirdesoo- ja rabametsad (91D0)	Elupaigatüüpide pindala ja esinduslikkus	Elupaigatüüpide pindala 60 ha, esinduslikkus vähemalt B	Elupaigatüübid on säilinud 60 ha-l ja nende keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Ülepinnalist LoD-i metsaelupaigatüüpide inventuuri kaitsekorralduskavaga ei planeerita. Vt eelmist selgitust.
2.3	Maastik	Pinnavormid, järved, looduslik maastikupilt, vaated	Säilinud on pinnavormid ja järved heas seisundis ning looduslik maastikupilt ja vaated.	Säilinud on pinnavormid ja järved heas seisundis ning looduslik maastikupilt ja vaated.	Suures osas saab tulemuslikkust hinnata kaugseire teel, analüüsides põhikaarti, ortofotot ja väljastatud lube. Vaadete säilimist tuleb kohti peal kontrollida.

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus ja internetiallikad

Arold, I. 2005. Eesti maastikud. Tartu Ülikooli Kirjastus.

DragonLife projekti koduleht. <http://www.keskkonnaamet.ee/dragonlife> (26.09.2016)

Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava. 2016. Keskkonnaministeerium.

Kauni kuldkinga (*Cypripedum calceolus*) kaitse tegevuskava (koostajad Tiiu Kull, Aat Sarv). 2015.

Kotter, R. 2008. Neeruti maastikukaitseala. Eesti Loodus: 7.

Kull, T. 1999. *Cypripedium calceolus* L. *Biological Flora of the British Isles. Journal of Ecology* 87, 913-924.

Leppik, E., Marmor, L., Tõrra, T. 2009. Neeruti maastikukaitseala samblike inventuur. Tartu, 20 lk. Kättesaadav Keskkonnaameti Viru regioonist.

Martin, M., 2011. Laiujuri (*Dytiscus latissimus*) kaitse tegevuskava 2012-2026 koostamine. Lepingulise töö lõpparuanne.

Mesipuu, M. 2011. Aru- ja soostunud niitude hoolduskava. Pärandkoosluste Kaitse Ühing.

Mäemets, A. 1977. Eesti NSV järved ja nende kaitse. Tallinn: Valgus.

Ott, I. 2009. Neeruti maastikukaitseala, Porkuni maastikukaitseala, Äntu maastikukaitseala ja Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala järvede uuringud. Eesti Maülikool: Põllumajandus- ja keskkonnainstituudi Limnoloogiakeskus.

Paal, J. 1997. Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsioon. Keskkonnaministeerium & ÜRO Keskkonnaprogramm, Tallinn.

Paal, J. 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. 2. trükk. TÜ botaanika ja ökoloogia instituut.

Poollooduslike koosluste tegevuskava aastateks 2014–2020. Keskkonnaministri 13.09.2013. a käskkiri nr 897

Sell, I. 2010. Järva-Lääne-Viru regiooni haruldaste seente inventuur. Tartu.

Tali, K. 2010. Neeruti ja Selja MKA kaitsealuste taimede inventuur 2009.-2010. aastal.

Tamre, R. (koost.) 2006. Eesti järvede nimestik. Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus. Tallinn.

Timm, H. 2003. Kus võiks laiujur laiutada? Eesti Loodus 01/2003

Tõnisson, E. (koost), 1997. Eesti arhitektuur 3. Tallinn.

Tõnisson, E. 2008. Eesti muinaslinnad. Muinasaja teadus 20.

Vahula, M. 2012. Voldik „Mägede linnud”.

https://et.wikipedia.org/wiki/Neeruti_maastikukaitseala

Planeeringud ja arengukavad

Kadrina valla üldplaneering. 2006. <http://www.kadrina.ee/atp/index.php?id=250> (26.09.2016).

Lääne-Viru maakonnaplaneering 2030+. Eskiislahendus. 2015. Lääne-Viru Maavalitsus. https://laane-viru.maavalitsus.ee/documents/181101/5685967/Seletuskiri_eskiis.pdf/e776da9f-ec69-47ac-bc21-f6ed64702442

Seadused, määrused, eeskirjad

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vabariigi valitsuse korraldus nr 615-k. 5.08.2004 // RTL 2004, 111, 1758.

EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

Loodushoiutoetuse taotlemise, toetuse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad. RT I, 02.04.2015, 18
<https://www.riigiteataja.ee/akt/102042015018?leiaKehtiv>

Looduskaitseseadus. RT I 2004, 38, 258.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/130122011013?leiaKehtiv>

Loomade karjatamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord. RT I, 02.05.2015, 9
<https://www.riigiteataja.ee/akt/121042011012?leiaKehtiv>

Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus. RT I, 24.04.2015, 7
<https://www.riigiteataja.ee/akt/124042015007>

Andmebaasid

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem). <http://loodus.keskkonnainfo.ee>

Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main>

Kultuurimälestiste riiklik register: <http://register.muinas.ee>

Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee/>

Natura standardandmebaas: <http://natura2000.eea.europa.eu/#>

Seireveeb: Keskkonnaagentuur: <http://seire.keskkonnainfo.ee/>

LISAD

LISA 1. KAITSE-EESKIRI

Väljaandja: Vabariigi Valitsus

Akti liik: määrus

Teksti liik: algtekst-terviktekst

Redaktsiooni jõustumise kp: 18.04.2017

Redaktsiooni kehtivuse lõpp: Hetkel kehtiv

Neeruti maastikukaitseala kaitse-eeskiri¹

Vastu võetud Vabariigi Valitsuse 7. aprilli 2017. a määrusega nr 72 (RT I, 08.04.2017, 3)

Määrus kehtestatakse Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Neeruti maastikukaitseala kaitse-eesmärk

(1) Neeruti maastikukaitseala² (edaspidi *kaitseala*) eesmärk on kaitsta:

1) Pandivere kõrgustiku põhjaosa pinnavorme (Neeruti mäed), järvi, metsakooslusi, soid, bioloogilist mitmekesisust, maastikuilmet, haruldasi, ohustatud ja kaitsealuseid liike ning nende elupaiku;

2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need on vähe- kuni keskoitelised kalgiveelised järved (3140)³, looduslikult rohkekoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), liigirikkad madalsood (7230), vanad looduspõõsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohundirikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel ehk sürjametsad (9060), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);

3) liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas ning nende elupaiku. Need on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), laiujur (*Dytiscus latissimus*), suur-rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*) ja tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*).

(2) Kaitseala maa- ja veela jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele viieks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Lääne-Viru maakonnas Kadrina vallas Jõepere, Kiku, Neeruti, Pariisi ja Võduvere külas.

(2) Kaitseala välis- ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas⁵ on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja võõndite piiride kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk

KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal.

(2) Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Samuti on telkimine ja lõkke tegemine lubatud õuemaal.

(3) Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud teedel, jalgratastega ka radadel. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud töödel. Kaitseala valitseja nõusolekul on maastikusõidukiga sõitmine lubatud suusaradade sissesõitmisel ja hooldamisel.

(4) Kaitsealal on lubatud mootorita ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

(5) Kaitsealal on lubatud kalapüük ja jahipidamine, välja arvatud veelinnujaht Sinijärve sihtkaitsevööndis.

§ 6. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detail- ja üldplaneeringut;
- 4) lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist;
- 8) jahiulukeid lisaõöta.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuse juures ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmise korral tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on viis sihtkaitsevööndit:

- 1) Hobujärve sihtkaitsevöönd;
- 2) Juuru sihtkaitsevöönd;
- 3) Karuaugu sihtkaitsevöönd;
- 4) Lalli sihtkaitsevöönd;
- 5) Sinijärve sihtkaitsevöönd.

§ 9. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Hobujärve, Karuaugu ja Juuru sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on koosluste säilitamine või taastamine, neile omase liigilise ja vanuselise struktuuri hoidmine, elustiku mitmekesisuse, maastikuilme ja pinnavormide säilitamine ning haruldaste, ohustatud ja kaitsealuste liikide ning nende elupaikade kaitse.

(2) Lalli ja Sinijärve sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on koosluste arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina, maastikuilme ja pinnavormide säilitamine ning haruldaste, ohustatud ja kaitsealuste liikide ning nende elupaikade kaitse.

§ 10. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud, ning kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ette valmistamata kohas.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

1) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud, ning rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas;

2) Hobujärve ja Karuaugu sihtkaitsevööndis kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;

3) Hobujärve, Juuru ja Karuaugu sihtkaitsevööndis koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;

4) Hobujärve ja Juuru sihtkaitsevööndis poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus;

5) Hobujärve, Juuru ja Karuaugu sihtkaitsevööndis pilliroo eemaldamine;

6) rajatise püstitamine kaitseala tarbeks ning Karuaugu ja Sinijärve sihtkaitsevööndis tehnovõrgu rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks;

7) Karuaugu sihtkaitsevööndis olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd;

8) olemasolevate rajatiste hooldustööd.

§ 11. Vajalik tegevus

Hobujärve ja Juuru sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine või karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

§ 12. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisustega:

1) majandustegevus;

2) loodusvarade kasutamine.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 13. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on Neeruti piiranguvöönd.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on bioloogilise mitmekesisuse, maastikuilme, pinnavormide ja poollooduslike koosluste säilitamine.

§ 15. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

1) majandustegevus, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisustega;

2) kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ette valmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas.

(2) Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud:

1) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ette valmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas;

2) rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ning tee ja tehnovõrgu rajatise püstitamine;

3) hoonete püstitamine üksnes olemasolevale õuemaale ja algsetesse taluõuekohtadesse;

4) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, välja arvatud Orajärvel;

5) turberaie langi pindalaga kuni kaks hektarit ning lageraie üksnes kuusikutes ja hall-lepikutes langi pindalaga kuusikutes kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes kuni üks hektar.

(3) Raie tegemisel tuleb säilitada koosluse looduslik tasakaal ning liikide ja vanuse mitmekesisus.

§ 16. Vajalik tegevus

Piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine.

§ 17. Keelatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 2) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 3) maavara kaevandamine;
- 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal;
- 5) roo varumine külmumata pinnasel.

(2) Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu.

5. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 18. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 19. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 16. novembri 1999. a määrus nr 355 „Neeruti maastikukaitseala kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine” tunnistatakse kehtetuks.

§ 20. Menetluse läbiviimine

Määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 15. novembri 2010. a käskkirjaga nr 1624 „Neeruti maastikukaitseala kaitse-eeskirja menetluse algatamine” algatatud haldusmenetluses, mille ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas.

§ 21. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

¹ EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

² Kaitseala moodustati Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s”, millega kinnitati maastikuline keeluala Neeruti mäed ja selle piirid. Vabariigi Valitsuse 16. novembri 1999. a määrusega nr 355 „Neeruti maastikukaitseala kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine” moodustati Neeruti maastikukaitseala. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktist 251

hõlmab kaitseala Neeruti loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju loodusala kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välis- ja vööndite piirid on kantud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (register.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

⁵ Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

Jüri Ratas
Peaminister

Marko Pomerants
Keskkonnaminister

Heiki Loot
Riigisekretär

LISA 2. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
Elustik					
2.1.1.1	Kaunis kuldking	Säilinud on vähemalt 9 kauni kuldkinga kasvukohta, kus kasvab vähemalt 50 puhmikut.	Tallamine, noppimine, muud kahjustused	Kooskõlastuste andmisel tingimuste seadmine kahjustuste vältimiseks.	Säilinud on vähemalt 9 kauni kuldkinga kasvukohta, kus kasvab vähemalt 50 puhmikut.
2.1.4.1	Laiujur	Säilinud on laiujuri elupaik ja ta elab kaitsealal.			Säilinud on laiujuri elupaik ja ta elab kaitsealal.
2.1.4.2	Tõmmuujur	Säilinud on tõmmuujuri elupaik ja ta elab kaitsealal.			Säilinud on tõmmuujuri elupaik ja ta elab kaitsealal.
Kooslused					
2.2.1.1	Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140)	Elupaigatüüp on säilinud 2,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on väga hea.			Elupaigatüüp on säilinud 2,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on väga hea.
2.2.1.2	Looduslikult rohketoitelised järved (3150)	Elupaigatüüp on säilinud 5,8 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on vähemalt hea.			Elupaigatüüp on säilinud 5,8 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on C või kõrgem. Järve ökoloogiline seisund VMK järgi on vähemalt hea.

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
2.2.1.3	Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 1,1 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.			Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 1,1 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
2.2.2.1	Kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 5,3 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Võsastumine, metsastumine	Võsaraie, puude eemaldamine, niitmine koos heina ära vedamisega ja/või karjatamine.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 5,3 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
2.2.2.2.	Liigirikkad niidud lubjavaesel pinnal (6270*)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 26 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Võsastumine, metsastumine	Võsaraie, puude eemaldamine, niitmine koos heina ära vedamisega ja/või karjatamine.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 26 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
2.2.2.3	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 21 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Võsastumine, metsastumine	Võsaraie, puude eemaldamine, niitmine koos heina ära vedamisega ja/või karjatamine.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 21 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
2.2.2.4	Puisniidud (6530*)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 3,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Võsastumine, metsastumine	Võsaraie, puurinde liituvuse vähendamine, niitmine koos heina ära vedamisega.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 3,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
2.2.3.1	Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 22,2 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on A.			Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 22,2 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
2.2.4.1	Vanad loodusemetsad (9010*)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 55 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on A.			Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 55 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
2.2.4.2	Vanad laialehised metsad (9020*)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 24 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Laialehiste puude kahjustamine kuuse poolt. Matkaradade laiendamine ja suuremahulised hooldustööd.	Kujundusraie Hooldustööde kooskõlastades tingimuste seadmine elupaigatüübi kaitseks.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 24 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
2.2.4.3 2.2.4.4	Rohunditerikkad kuusikud (9050) ja okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 220 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Okaspuu loodusliku uuenduse nõrk järelkasv. Matkaradade laiendamine ja suuremahulised hooldustööd.	Kujundusraie okaspuu järelkasvu soodustamiseks. Hooldustööde kooskõlastades tingimuste seadmine elupaigatüübi kaitseks.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 220 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
2.2.4.5	Puiskarjamaad (9070)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 1,1 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Võsastumine, metsastumine	Võsaraie ja puurinde liituvuse vähendamine, karjatamine.	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 1,1 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
2.2.4.6	Soostuvad ja soolehtmetsad (9080*)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 7,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.			Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 7,7 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
2.2.4.7	Siirdesoo- ja rabametsad (91D0)	Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 60 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on A.			Elupaigatüüp on säilinud vähemalt 60 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
2.3	Maastik	Säilinud on pinnavormid ja järved heas seisundis ning looduslik maastikupilt	Maastikuvaadete kinnikasvamine.	Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine. Maastikuvaadete taastamine ja hooldamine.	

		ja vaated	Liigest külustus- koormusest tingitud erosioon ja maastiku üldise seisundi halvenemine.	Külustustaristu rekonstrueerimine. Külustajate suunamine ettevalmistatud objektidele.	
--	--	-----------	--	---	--

LISA 3. KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKKUSE KAASAMISE MATERJALID

Neeruti MKA kaitsekorralduskava I kaasamiskoosolek PROTOKOLL

Kadrina vallamaja
29.08.2012

Algus kell 11.30 lõpp kell 13.00

Juhatas: Riina Kotter (Keskkonnaamet)

Protokollis: Mari Raidla (Consultare OÜ)

Osalesid: Riina Raasuke (Consultare OÜ), Ivar Omler, Imbi Mets, Liisa Rennel, Krista Kingumets, Ülle Visnapuu (KeA), Toomas Talve (kohalik elanik), Eva-Maria Aitsam (praktikant), Olev Käsperson (Pariisi puhkeküla), Anne Kaldam (Muinsuskaitseamet), Eerik Väärtnõu (RMK), Tiina Vilu, Lea Uueni (Kadrina vallavalitsus)

Päevakord:

1. Riina Kotter – ülevaade kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) olemusest.
2. Mari Raidla – ülevaade Neeruti MKA-st, selle kaitse-eesmärkidest, väärtustest, külastuskorraldusest.
3. Kohalolijate küsimused ja ettepanekud.

Koosolekul esitati järgnevad küsimused ja ettepanekud:

Anne Kaldam (Muinsuskaitseamet) – Eesjärve ääres Sadulamäel on arheoloogiamälestis linnus, selle asukoht tuleks kaardile kanda ning kaitsekorralduskavasse kirjutada vastavad kitsendused (annab üle paberil materjalid muinsuskaitsealuse objekti asukoha ja kirjelduse kohta).

Riina Kotter (Keskkonnaamet) – praegu näidatud koosluste kaardil seda ei ole, aga kaitsekorralduskavasse tulevad muinsuskaitsealused objektid nii väärtuste kaardile kui ka piirangud ja vajalikud tegevused kavasse

Ivar Omler (Keskkonnaamet) – kas Muinsuskaitseametil on sellel objektid plaanis mingeid töid teha?

Anne Kaldam – ei ole plaanis töid.

Toomas Talve (kohalik) – võsalõikust seal ikkagi tuleb teha, seda on ka koguaeg tehtud.

Anne Kaldam – võsalõikus on kindlasti vajalik. Maaomanik saab taotleda ka Muinsuskaitseametist vastavat toetust.

Eerik Väärtnõu (Riigimetsa Majandamise Keskus) – probleemiks on radade ja elektriliinide hooldamine, kuna sihtkaitsevööndis ei ole see kaitse-eeskirja järgi lubatud. Rajatist selliselt hooldada ei ole võimalik, teatud tingimustel peaks see sihtkaitsevööndis olema lubatud. Kaitse-eeskirjas peaks olema punkt sõnastatud selliselt, et sihtkaitsevööndis on majandustegevus keelatud, välja arvatud rajatiste hooldamine teatud meetrite ulatuses.

Riina Kotter – kaitse-eeskirja meetreid sisse ei saa kirjutada. Meetrid tulenevad tee klassist. Metsateede määruuses on klassid tihumeetrite järgi. Kuna RMK seda puitu ilma metsateatiseta müüa ei saa, siis tuleb tee laiust arvestada muude kriteeriumite järgi. Kaitsekorralduskavasse saab kirjutada sisse meetrid, mille ulatuses on hooldamine lubatud, et tagada ohutus. Meie radade hooldusele vastu ei ole.

Ivar Omler – RMK võiks teatud teedele välja pakkuda raja ulatuse, mis peaks olema lahti raiutud, mille saaks kaitsekorralduskavas täpselt fikseerida.

Eerik Väärtnõu – see initsiatiiv peaks vallast tulema, kuna teed on valla omad.

Ivar Omler – selle peaks tee teljest paika panema.

Eerik Väärtnõu – sama probleem on ka elektriliinide hooldamisega, tuleks leebemalt suhtuda, kui laialt tohib hooldada. Seda ma aktsepteerin, et lõigatud puud tuleb maha jätta.

Ivar Omler – seda, kui palju elektriliinide hooldusega maha tohib võtta vaadatakse kohapeal ning KKK-ga reguleerida ei saa.

Toomas Talve – võõndeid ei ole vaja laiendada, aga kui puud on ümber kukkumas, siis tuleks need ära võtta. Sanitarraiet peaks olema lubatud teha.

Ivar Omler – kaitsekorralduskavasse see ei peaks sisse minema, kaitse-eeskirja teema.

Riina Kotter – tuulemuru koristamine on teine teema. Ajalooliselt on vaateid hoitud avatuna, kaitsekorralduskava peab selle paika panema, millistes kohtades seda tehakse (mida eksponeerida ja kuidas – oosid, pinnavormid, järved). Toomase abi on selles osas väga vajalik. Näiteks kahe järve vahelt tuleks vaade hoida avatuna. Välitööde käigus tuleb määrata kõik vaated, mis tuleb hoida avatuna ja need kaardile kanda.

Ülle Visnapuu – kas Tagajärve ja tee vahelt enam hooldada ei või? Neid alasid on alati hooldatud ja seetõttu selliseks ka kujunenud, seda ei saa eirata.

Toomas Talve – varem tuli igalt poolt kuivanud puud ära korjata, nüüd oleks hea, kui isegi 5%-l alast seda teha võiks, nii puhkeväärtuste kui ka metsakaitse seisukohalt.

Riina Kotter – kuna tegemist on Natura alaga, siis on meil kohustus kaitsta elupaigatüüpe. Palju on neid elupaigatüüpe, mis välistavad majandustegevuse. Kui me otsustame, et me jätkame kujundusraiega (vastuvõetava metsaseaduse mõiste), siis peab see tegevus olema väga hästi põhjendatud. Neerutis võiksid need põhjendused olla seatud sellega, kui me eksponeerime mingit maastikulist väärtust või hooldame rajatise, mis ületab elupaigatüübi olulisust.

Ivar Omler – meil on vaja kaardistada, milliseid vaateid avada ja säilitada (kus, mis mahus jne). Meil on vaja seda informatsiooni.

Ülle Visnapuu – Valgeristimäel voore peal sõites, on see osaliselt vaadeldav, kuid kui see võsastub, siis vaade kaob. Juhan Viise ei saanud täna siia tulla, millal ja kuidas saaks tema oma ettepanekud teha?

Riina Kotter – me peame kokku leppima, kuidas selle informatsiooni vaatesektorite jms kohta kätte saab ja paika paneme. Lisaks, kes välitöödel peaks osalema.

Ülle Visnapuu – peaks pöörama tähelepanu sellistele kohtadele, kus inimesed käivad.

Lea Uueni – Neeruti Seltsi giidid on olemas, nemad oskavad ka näidata.

Riina Kotter – me saame paika panna ideaalpildi, siis peame vaatama seda, mis on meie tegelik jõudlus. Paika tuleb panna prioriteedid. Eraomanik võib ka toimetada vastavalt kaitsekorralduskavale ja võimalik, et selle jaoks on võimalik ka raha küsida mõnest projektist.

Ülle Visnapuu – seal on palju eramaid, KKK-s tuleks panna paika reeglid, aga ei tohiks keelata hooldust.

Riina Kotter – Jah, koosluste hooldus peab toimuma KKK alusel, mille saabki aluseks võtta, kui maaomanikud soovivad oma metsas töid teha.

Anne Kaldam – samamoodi tuleb määrata ka vajalikud tööd muinsuskaitseobjektidel (vaated ja hooldus, et linnus oleks loetav). Seda tuleb arvestada, et algselt oli linnus nõlvadelt paljas. Seda kihti tahaks ka tööjärgus enne näha.

Mari Raidla – metsainventuurid tulevad ilmselt kevadeks, lõplikku kaarti enne valmis teha ei saa.

Ivar Omler – vaadete avamise ja hooldustööde kihi algversiooni saab enne metsainventuuri valmis teha ning siis korrigeerida seda vastavalt sellele, mida metsainventuur näitab – kus ei tule hooldustööd kõne alla. Seal, kus on kõrge külastatavus ei kujune tegelikult ka väga kõrge loodusväärtusega metsasid.

Riina Kotter – järvede ümbruses on inimõjuga metsad ja seal ilmselt A esinduslikkusega kooslusi ei ole.

Ivar Omler – millal ja kuidas vastav informatsioon peaks kava koostajateni jõudma?

Riina Kotter – teeksime kokkusaamise/välitööd oktoobris, kuhu peaks tulema Ülle Visnapuu, Toomas Talve, Juhan Viise, KA esindajad, vald võibolla? Ja see, kes edaspidi radade hooldusega tegelema hakkab.

Eerik Väärtnõu – kava koostajad võiksid kaaluda Toomas Talvega töövõtulepingu tegemist, et kasutada maksimaalselt tema teadmisi selle ala kohta.

Riina Kotter – järgmine teema on kohe külastustaristu, mis tuleb ka kaardile kanda. Nii olemasolevad kui perspektiivsed. Siin on samuti vaja paika panna prioriteedid. Kas on vaja vanu taastada (puhastada võsast, tähistada), rajada mõni uus rajalõik või ühendused olemasolevate radade vahel. Millised rajad jäävad regulaarsesse hooldusesse. Kuhu tuleb infotahvlitega õpperada, see tuleks kindlasti Neerutisse planeerida.

Toomas Talve – kunagi on rajad paika pandud küsimata, kas see läheb kusagilt maja tagant läbi või mitte. Eramaaomanikud ei ole huvitatud, et maja juurest läheb läbi, kuna sõidetakse ATV-dega, krossiratastega jne. Kui tuleb uute radade tegemine, peaks need asjad üle vaatama.

Riina Kotter – RMK hooldab radasid ainult riigimaadel. Kui õpperada läheb läbi eramaalt, siis peab olema maaomaniku nõusolek.

Toomas Talve – Sadulamäelt (Tornimäe poolt) on sõidetud ratastega alla ning sinna on uuristanud sügava kraavi. Sinna tuleks planeerida trepp vms.

Riina Kotter – radade osas tuleb teha koostööd valla, Neeruti Seltsi ja Toomas Talvega.

Anne Kaldam – radade kaardi peale ka muinsuskaitse alused objektid koos vööndiga peale panna. Juurdepääsud ja viidad samamoodi, et need ei tuleks vaadete ette. Kui muinsuskaitseametil on jõudu, paneme ka oma infotahvli üles.

Riina Kotter – infotahvlite paigaldamisel tuleks teha koostööd, et ei tekiks ühte kohta mitu erineva sisuga infotahvli ja märki.

Ülle Visnapuu – viimased 15 aastat pole seal ühtegi märki olnud, et tegemist on muinsuskaitse aluse objektiga.

Riina Kotter – tegemist on reljeefse maastikuga, kus sõidetakse jalgrataste, ATV-de jms. ATV-dega seal sõita ei tohi, see on järelevalve küsimus. Jalgratastega liikumine tuleb seal paika panna. Osadel radadel ei taheta neid näha, sest kui massiliselt käiakse, siis rajad lõhutakse ära. Tuleb kavas paika panna, millistel radadel on lubatud ratastega sõita ja millistel mitte. Vastavad märgid tuleb sinna üles panna.

Tiina Vilu – hobustega on täpselt sama probleem, kui mäest alla tulevad on sügavad vaod sees.

Riina Kotter – hobuste marsruudid tuleb samuti paika panna, mille kooskõlastamisel aluseks võtame. Kui rajad läbivad eramaid on vajalik jällegi maaomaniku nõusolek. Lisaks peab jälgima reljeefi, et ei tekiks väga suurt erosiooni mäe küljel.

Riina Kotter – suusaradade osas on vaja teada, mis on vajadused, mis on radadega plaanis. See tuleks panna paberile ning siis saame edasi vaadata, mida me lubada saame. Kas me saame selles osas kokku leppida mingi kuupäeva, millal te meile oma nägemuse esitate? Vaja on kaarti ja kirjalikku selgitust, mida on radade korrashoiuks vaja.

Olev Käsperson – oma nägemuse saame esitada. Põhiline on hooldus, et saaks raja äärest ära kuivanud puud. Kohati on langustel laiendust vaja, lisaks profileerimist, aga seda on vähe. Esitame oma nägemuse septembrikuu jooksul.

Ivar Omler – sinna kirjutada kõik tegevused, mis on plaanis ja vajavad vähegi mingeid hooldustöid.

Riina Kotter – suusaradadel kavandatavate rahvaürituste kohta on infot vaja. Me saame ürituste kooskõlastuste anda pikema aja peale.

Tiina Vilu – matkaradade hoolduse kohta võiks ka olla kooskõlastus pikemaks perioodiks. Radade hooldamine on praegu olnud valla initsiatiivil, aga ilmselt anname üle RMK-le.

Riina Kotter – seda peab uurima, kas kaitsekorralduskava põhjal tehtavate tööde jaoks on vaja eraldi kooskõlastuspaberit. Kui kaitsekorralduskavas on tegevus kirjeldatud, siis 5-aastane periood on tegevuste jaoks piisav, vahepeal tuleb tegevused üle vaadata.

Riina Kotter – suusaradade läheduses on üks väike-konnakotka pesa, mis info peaks ka meieni jõudma. Seda tuleb kaitse-eesmärkide juures arvestada.

Toomas Talve – kassikakk on Neerutist kadunud – niikaua kui tehti lageraied ja oli vaade, niikaua oli kassikakk olemas.

Liisa Rennel – majandusegevuse lõpetamine ei ole kassikaku kadumise peamine põhjus. Peamised on inimese poolne häirimine ja väikekiskjate suur arvukus, kuna liik on maas pesitseja. Kassikaku kaitseks vajalikud tegevused tulenevad kaitse tegevuskavast (nt pesaaluste paigaldamine jne). Neerutis ei ole EELIS-e järgi liiki olnud alates 2005. aastast. Neeruti ei ole ka elupaiga osas sobilik ala (tegelikult on männimetsa liik), sest ei ole toitu, peamiselt on liik kolinud rannikualadele. Kassikakk tuleb kaitse-eesmärgist ära võtta, eriti kuna ei ole iseloomulik elupaik.

Riina Kotter – samuti puudub informatsioon, kuidas on määratud ujurid kaitse-eesmärgiks. Need liigid võivad seal olemas olla kuna järve elupaigad on sellised, samas kindlad inventuurid puuduvad. Seega tuleb kavas paika panna, millised inventuurid on vajalikud. Järvede elustiku kohta on infot vähe, samas 2009. aastal on tehtud järvede inventuur. Millised oleks veel vajalikud uurimisvaldkonnad? Linnustikuga on vaja tegeleda. Ulukite kohta on ilmselt suhteliselt hea ülevaade.

Liisa Rennel – veekogude elustikku hakatakse inventeerima. Aga ei ole veel teada, milliseid alasid uuritakse, need andmed saadakse ilmselt alles 2014. aastal. Rabade kurvitsalisi võiks uurida, võibolla soolinnustiku inventuur.

Riina Kotter – maakonnaplaneering määrab ära puhkealad, mis ei ole jahialad. Need kaardid küsime maavalitsusest. Need on jahiseaduse piirangu, meie ei saa muid piiranguid seada. Seega ei ole praegu teada, kus täpselt jaht on lubatud.

Eerik Väärtnõu – jahi piiramisega tuleb arvestada, et siis jäävad kohe väikekiskjad jahtimata, kes hävitavad muid liike.

Riina Kotter – meie ei kehtesta jahikeeldu, see tuleb ainult maakonnaplaneeringust. Jahti ei saa pidada seal piirkonnas, kus on suur külastatavus. Pole kuulnud, et seal väikekiskjaid jahitaks.

Lea Uueni – valla poolt rajatud infrastruktuur on arvele võetud. Kaardikihte ei ole. Mingi joonis on kunagi tehtud, kui rahasid taotlesime, selle saaks saata.

Riina Kotter – minul on kaardikihid infotahvlite ja DC asukohtade kohta. Kui kellelgi on vanu kaarte, kus rajad vanasti on paiknenud, oleks sellest samuti abi.

Lea Uueni – Neeruti Selts on teinud trükiseid. Enn Loigu poolt on tehtud raamatud, kus on skeemid. Kaks matkarada vanas voldikus, lühike ja pikk.

Ülle Visnapuu – Vahuri käest saaks materjale, tal on peamiselt suusarajad, aga ka mingil määral ka matkarajad.

Riina Kotter – Enn Loigu raamatutest saaks sisse skännida vajalikud kaardid. Teeme järgmise kokkusaamise oktoobris olulisemate osapooltega. Informatsioon suusaradade ja osaliselt matkaradade kohta tuleb Vahurilt septembris. Kindlasti pöörduda ka Juhan Viise poole. Kava tuleb veel avalikustamisele, siis saab lisaks ettepanekuid teha. RMK-st Tiina Neljandiku käest saaks samuti informatsiooni.

Neeruti MKA kaitsekorralduskava II kaasamiskoosolek PROTOKOLL

Kadrina vallamaja
13.06.2013

Algus kell 13.30 lõpp kell 14.30

Juhatas: Riina Kotter (Keskkonnaamet)

Protokollis: Mari Raidla (Consultare OÜ)

Osaesid: Maret Vildak, Ülle Visnapuu (KeA), Toomas Talve, Marko Teiva, Jane Pulver, Arvet Mägi (maaomanik), Iti Jürjendal, Greete Horn, Maris Pritson (praktikant), Marge Rebane, Lembit Neidra (RMK), Erika Raju (Kadrina vallavalitsus), Teele Üprus (Virumaa Teataja)

Päevakord:

1. Riina Kotter – ülevaade kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) olemusest.
2. Mari Raidla – ülevaade Neeruti MKA-st, kaitse-eesmärkidest, väärtustest, külastuskorraldusest ja kaitsekorraldusperioodil kavandatavatest töödest.
3. Kohalolijate küsimused ja ettepanekud.

Koosolekul esitati järgnevad küsimused ja ettepanekud:

Marko Teiva (vallaelanik) – mis seisundis on Neeruti MKA (edaspidi MKA) praegu, kas liikluskoormus ja külastajate hulk on teinud kaitsealale kahju?

Riina Kotter (Keskkonnaamet) – praegune suund ja vajadus on külastust paremini korraldada ja suunata. Varem on külastuse korraldamisega tegelenud vald, edaspidi tegeleb sellega RMK. Selle tõttu sai kaitsekorralduskavasse (edaspidi *KKK*) kirja pandud, mis suunas taristut ja üldisemalt külastust arendada ja mis mahus seda teha, kuna võimalused on piiratud.

Toomas Talve (maaomanik) – kes oskab rääkida vaateplatvormist? Kas selle rajamine on põhjendatud, see peaks olema väga kõrge?

Riina Kotter – kavandame ainult platvormi (alust), mis on peatuskoht matkaraja servas Tagajärve kaldal. See mõte tekkis ühiste välitööde käigus.

Ülle Visnapuu (MTÜ Neeruti Selts, Keskkonnaamet) – see on kunagise lusthoone koha peal.

Riina Kotter – jah, sealt on väga kena vaade. Võimalus raja servas jalga puhata.

Marko Teiva – mis on RMKI lähima kolme aasta jooksul plaanis?

Marge Rebane (RMK) – praegu käib alles külastusrajatiste üleandmise protsess ning sellel aastal jätkame olemasolevate objektide hooldamisega. Talvel hakkame vajalikke töid kavandama. Kindlasti me kaasajastame sealset taristut, koondame objekte ning likvideerimine objekte, mis ei ole sõidukiga ligipääsetavad. Käimlad paigaldame ikkagi kohtadesse, kus need on paakautoga tühjendatavad.

Riina Kotter – väljapakutud matkaraja marsruut sündis ühiste välitööde käigus, millest võtsid osa KKK koostajad, Keskkonnaamet, valla esindaja, Toomas Talve ja RMK külastuskorraldusega tegelejad.

Toomas Talve – matkarada jääb riigimaadele, mis oli kavandamisel üks kriteerium.

Riina Kotter – see on tõeliselt ilus rada ja iseloomustab ala hästi.

Marko Teiva – kas külastuskoormuse uuringuid või loendust ka alal tehtud on, suurusjärgugi, kui palju aastas kokku inimesi käib?

Ülle Visnapuu – suurim intensiivsus langeb mõnele suvekuule.

Lea Uueni (Kadrina vallavalitsus) – koormus sõltub väga palju ilmast.

Riina Kotter – kui külastustaristut arendada, siis on oluline arvestada, kus kõige rohkem inimesi käib.

Marko Teiva – kuidas radadel maastikurattaga sõitjatesse suhtuda – kas see on taunitav tegevus või ei avalda loodusele olulisemat mõju?

Riina Kotter – kaitse-eeskiri reguleerib, et rattaga tohib sõita olemasolevatel teedel. Väiksemate teede osas sõltub sellest, kas tegemist on tee või rajaga. Ürituste korraldamise lubamine on alati kaalutlusotsus. Kui RMK teeb matkaraja jalgsiläbimiseks, siis mõnedes kohtades ei ole rattaga sõitmine hea, kuna kahjustab raja seisundit ja põhjustab erosiooni, nt Sadulamäe tõusul.

Lembit Neidra (RMK Lääne-Virumaa metskond) – rattaga sõidust jääb alles ainult väike rada, mõju tühine.

Marge Rebane - matka- või õpperada ei ole mõeldud rattaga sõitmiseks.

Arvet Mägi (maaomanik) – kas Viru ralli alal edaspidi toimub?

Maret Vildak (Keskkonnaamet) – see ei ole kaitsekorralduskava temaatika, KKK käsitleb kaitsekorralduslikult vajalikke tegevusi. Kõik alal läbiviidavad üritused tuleb eraldi Keskkonnaametiga (vahel ka vallaga) kooskõlastada.

Tiiu Uusküla – kas olemasolev parkla Tagajärvest kirdesuunas säilitatakse?

Mari Raidla (Consultare OÜ) – see vist jäi eramaale ja ei tahetud säilitada.

Toomas Talve – parkla on riigimaal, rada Tagajärve juurde läheb üle eramaa.

Marge Rebane – kui rada läheb üle eramaa, siis ei ole põhjust seda säilitada. Teine suurem parkla jääb ka eramaale. Rajatiste hooldusega eramaadel tegeleme ainult maaomanikega sõlmitud lepingute alusel.

Mari Raidla – endise Neeruti muuseumi juures olev parkla on kavas säilitada tingimusega, et saadakse maaomanikuga kokkuleppele. Selle säilitamine on põhjendatud, kuna parkla on heas kohas ning mahutab suurema hulga sõidukeid.

Tiiu Uusküla – kas Tagajärve lähedal asuva parkla likvideerimine on piisavalt põhjendatud?

Mari Raidla – küsimus oligi selles, et sealt parklast suunataks inimesi kõndima mööda rada üle eramaa, lisaks tuleks RMKl seda rajalõiku hooldada.

Tiiu Uusküla – mil viisil praegu seda hooldatud on?

Maret Vildak – küsimus on, kas eramaaomanik on nõus sellega, et külastajad üle tema maa kõnnivad. Üldiselt ei saa me planeerida külastustaristut eeldusega, et inimesed peavad kõndima üle eramaa. Parklat tehes me suuname inimesi seda rada kasutama.

Riina Kotter – samas ei keelata seda rada mööda kõndimist.

Lea Uueni – siis ei jää see ka ametlikuks parklaks ning edaspidi sealseid objekte ei hooldata?

Maret Vildak – need objektid, mida RMK edaspidi hooldama ei hakka, likvideeritakse.

Lea Uueni – kui Tagajärve ääres ujumas käiakse, siis kasutatakse just seda parklat. Maaomanik on huvitatud pigem selle parkla säilitamisest, kuna varem mindi järve äärde ning pargiti praktiliselt tema hoovi.

Tiiu Uusküla – erastamise algusaastatel maaomanikuga see kompromiss leitigi, kuna varem läks rada kohe tema hoovist järsust mäest alla. Kadrina lapsed käivad just Tagajärve juurde ujuma.

Maret Vildak – kui maaomanikuga saadakse kokkuleppele, siis võib seda parkimiskohta edasi kasutada, lihtsalt külastustaristut sinna ei rajat. Keskkonnaameti eesmärgiks ujumiskohtade loomine ei ole, tegeleme ikka õpperadade ja sealse taristuga.

Riina Kotter – Tagajärve ujumiskohas likvideeritakse hüppetorn, kuna see on amortiseerunud ja ohtlik ning seda ei saa sellisel kujul säilitada. RMK ka supluskohtadega ei tegele.

Toomas Talve – tõenäoliselt ehitavad kohalikud sinna uue.

Maret Vildak – see on ebaseaduslik ja kuulub likvideerimisele.

Tiiu Uusküla – kuidas legaalselt ujuma pääseda? Praegu on seal ka sillad.

Riina Kotter – sillad jäävad alles, ainult hüppetorn likvideeritakse.

Maret Vildak – platvorm ja sild kaitseb kaldaid ja neid kasutatakse ka vee-elustiku õppeprogrammide läbiviimisel.

Riina Kotter – Eesjärve-äärset parklat ja lõkkekohtade paigutust korraldatakse natuke ümber, kuid sinna jääb endiselt ka suurem parkimiskoht. Kuid Eesjärve me ujumiskohana ei käsitle, kuna on mudase põhjaga järv.

Riina Kotter – kaitsekorralduskava koostamisel tehti metsaelupaikade inventuur, mis käsitles nii piiranguvööndisse kui sihtkaitsevööndisse jäävaid metsi. Kaitse-eeskirja eelnõu tuleb meil tähelepanelikult üle vaadata, kuna on mitmeid uusi andmeid väärtuslike metsade paiknemise kohta.

Maret Vildak – lisaks metsainventuurile on viimastel aastatel tehtud seente, samblike, taimede ja järvede uuringuid, mille andmeid on ka KKKs käsitletud.

Riina Kotter – lisaks toimub Neerutis DragonLife projekt, mis käsitleb kahepaikseid.

Toomas Talve – minu maale oli ka selle projektiga töid kavandatud.

Arvet Mägi – kas on plaanis juurde teha neid veekogusid?

Riina Kotter – see projekt veel kestab, kuid täpseid andmed kavandatavate tegevuste kohta ei oska öelda.

Mari Raidla – kavasse saavad need andmed ka kirja, praegu ootame veel informatsiooni.

Maret Vildak – kahepaiksete elupaikade kaitsega seotud tegevused on seotud DragonLife projektiga. KKKga eraldi tegevusi ei kavandata, kuid projekti andmed saavad kavasse kirja.

Erika Roger (Kadrina vallavalitsus) – kuidas KKK reguleerib Kadrina vallavalitsuse teeseadusest tulenevaid kohustusi Riistamäe-Neeruti tee suhtes?

Riina Kotter – KKK ei reguleeri seda. Reguleerivad õigusaktid, sh kaitse-eeskiri. Kavas saab käsitleda seda, millised on teehooldusest tulenevad mõjud kaitseväärtusele ja kas on piiranguid või soovitusi, mida tuleks järgida, näiteks ajalised piirangud teehooldusele kuldkinga kasvukohtades (mitte hooldada enne suve/suve esimesel poolel). Teehooldus ja nõuded on seisunditasemetega järgi. Külgnähtavus on sellel teel teeseaduse alusel 1 m, mis on hooldusala.

Erika Roger – kuivanud ja mahalangenud puude koristamine on olnud probleem.

Riina Kotter – ohtlike puude eemaldamiseks on vajalik kooskõlastus.

Lembit Neidra – probleem on selles, et tee ääres kasvavad metsad on rangelt kaitstavad metsad, need võiksid olla 50 m ulatuses piiranguvööndis. Hooldustööd on juriidiliselt keeruline läbi viia.

Riina Kotter – teehooldus on lubatud, ohtu tuleb loomulikult kõrvaldada, kuid vajalik on kooskõlastus.

Maret Vildak – sihtkaitsevöönd ongi moodustatud põhjusel, et seal on teatud väärtused, mida kaitstakse ning seda ei saa eitada.

Lembit Neidra – piiranguvööndis on lihtne, seal on täpselt toodud juhised.

Maret Vildak – piiranguvööndis me ei reguleeri teede hooldust, see toimub ainult sihtkaitsevööndis. Seisundiklassile vastavalt anname nõusolekuid hooldustöödeks.

Toomas Talve – sama probleem on elektriliinide hooldusega.

Maret Vildak – oma nõuded on ka elektriliinidel, neid nõudeid järgime samamoodi. Kaitse-eeskirja eelnõus on kooskõlastuse alusel liinitrasside hooldus lubatud.

Lea Uueni – kas eeskirja eelnõus on sees punkt, mis lubab teede hooldust?

Maret Vildak – jah, see punkt on sees, tegemist rajatiste hooldusega.

Riina Kotter – majandustegevus on keelatud kaitse-eeskirjas sätestatud erisustega, teehooldus on üks erisus ja seal ei teki probleemi. Lihtsalt on vajalik kooskõlastuste võtmine Keskkonnaametilt.

Tiiu Uusküla – looduslikus sihtkaitsevööndis Sinijärvel läheb läbi elektriliin ja Hobujärvel on suusarada, oluline, et nende hooldus ka kaitse-eeskirjaga lubatud oleks.

Riina Kotter – jah, uus eelnõu tuleb väga täpselt selles osas üle vaadata.

Maret Vildak – uue kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamine tuleb ka kindlasti.

Lembit Neidra – kas piiranguvööndis tuleb muutusi metsade majandamisele?

Riina Kotter – projekteeritava eeskirjaga olulisi muutusi raie osas ilmselt ei tule. Selle alusel on lageraie lubatud hall-lepikutes 1 ha suuruse langina ja kuusikutes 0,5 ha suuruse langina. See on erinev praegu kehtivast eeskirjast.

Toomas Talve – kas Eesjärvelt Sadulamäele suunduva raja hooldus on sees, seda on alati hooldatud ja kasvab nelja-viie aastaga kinni.

Mari Raidla – jah, see on kaardilt välja jäänud, kuid KKK tegevustes sees. Sadulamäe lava niitmine ja Sadulamäelt võsa võtmine on samuti tegevusena kavas.

Tiiu Uusküla – kas Leivaahjumägedele jääb varjualune alles?

Riina Kotter – jah, see jääb alles.

Maret Vildak – sinna ei pääse sõidukiga ligi, seega lõkkekohta sinna ilmselt ei jää.

Riina Kotter – täiendavaid ettepanekuid KKK kohta ootame 20. juunini.

Maret Vildak – kuna Neeruti MKA kaitse-eeskirja eelnõu ei ole kinnitatud, siis ei saa praegu ka KKK kinnitada. KKK menetlemisega jätkame järgmisel aastal.

RAKVERE AUTOKOOL
Rakvere, Ala 16
Info ja reg tel 515 2340,
tarmo@e-autokool.ee

T-kategooria (traktor) uus!
mootorsõiduki juhi koolitus
(25 ja 50 tundi) **28. juunil kell 18**

Veoauto-, bussi ja taksojuhtide ametikoolitus
(35 ja 70 tundi) **15. juunil kell 10**

Vaata teavet algavate kursuste kohta kodulehelt www.e-autokool.ee

AASIA TOIDURESTORAN

Bamboo Garden

**PARIM AASIA TOIT
PARIMA HINNAGA!**

PÄEVAPRAED alates 2.20
Päevapakkumised E-R kella 11-14

TELLI TOIT KAASA!
tel 325 0808 | bamboogarden@hotmail.ee

OLETE OODATUD VALIKRAAVI 6
Avatud E-P kella 11-23

Ostes raami täishinnas,
saab plastikklaasid
TASUTA!

**PÄIKESEPRILLID
-50%**

**PALJU RAAME
kuni -50%**

opti.ee
**Tallinna Optika -
kindel valik**
Tapa, Pikk 7. Tel 325 5383

Külastage meie kodulehekülge www.opti.ee

L-KING

**KÕIK SUVEKINGAD
5.-18. juunini 15-18 €**

VAATA KA
WWW.LINNAKING.EE

E-R 10-18, L 10-14
TALLINNA TN 15
RAKVERE

**Silvmar Grupp
ostab**

- metsakinnistuid (võib olla ka raiatud)
- metsamaterjali
- raielõigust

Samaas ostab
- metsaraie teenust

Tel 517 4176, silvmar@hot.ee

AEGVIIDU PUIT

Ostame peenpalki
**KUUSK
ja MÄND**

Läbimõõt 8-34 cm, pikkused
3,6 m +30 cm ... 6,0 m.
Lisandub üleöö 10 cm.
Palgi vastuvõtt 24 h.

Tel 605 3655, 515 4315.

OSTAME kasvava metsa raielõigust,
metsakinnistuid & metsamaterjali

ARU METSAGRUPP OÜ
arumetsagrupp@gmail.com
+372 56 49 66 05
www.arumets.ee

ARUMETSAGRUPP

Vihula Mõis

**Vihula mõis võtab tööle
TOITLUSTUSTEENINDAJAID**

Kandidaadilt ootame:

- varasemat restorani (a la carte) teenindustöö kogemust
- head eesti ja inglise keele oskust kõnes
- head suhtlemisoskust ja teenindusvalmidust

Omalt poolt pakume:

- vaheldusrikast ja põnevat tööd imekaunis keskkonnas
- õõbimisvõimalust Vihulas

Huvi korral palume saata oma CV e-posti aadressile
anna.heinmaa@hotelsgroup.com
või läbi www.cv.ee töökulutuse CVO-322107-EE
Lisainformatsioon tel 5304 3534 (E-R 9-17.30)

VARSTA TÄRVIKUTE
www.varsta.ee

CF ATV mootik
Hinnad alates **4580 €**

VARSTA TÄRVIKUTE OÜ
Harju 28 E, Rakvere, tel 325 5461

**AS RAKVERE
METSAMAJAND**
valmistab:

- UKSED, AKNAD, TREPID
- ELUMAJAD
- AIAPAVILJONID
- JA SÜVILAD

Hinnad sõltuvad tahjojad lihtsusest!
Tel 326 0850, www.rakverem.ee

www.TOONKLAAS.ee

**AUTO- JA MAJAKLAASIDE
KILETAMINE TOON- JA
TURVAKILEGA**

Tel 522 2511

**OSTAME
LEPA- ja
HAAVAPALKI
Sillamäel**

Tel 5894 3031

**Väike-Maarja
AUTOLAMMUTUS**

Kasutatud varuosad Euroopa
ja Jaapani autodele

Rehivahetus ja remont
Trelid rent
Ostame avarillid autoid

Tel 326 1463, 504 3022, 558 3444
ranne@hot.ee www.hot.ee/ranne/

CLEAN PLANET

- Puhastustööd, koristustööd
- Puhastusteenus
- Hooldekoristus
- Väikikoristus
- Akende pesu
- Põrandate hooldus
- Ehitus- ja remondijärgne suurpuhustus
- Vaipade keemiline puhustus kodus
- Pehme mööbli keemiline puhustus
- Kojamehe-majahoidja teenus
- Ruumide suurpuhustus
- Koristusteenus

CleanPlanet Rakvere
Tallinna 21, 44331 Rakvere
Tel 507 1974

CleanPlanet Tallinnas
Laki 3, 10621 Tallinn
Tel 670 6006, 5344 0551

CleanPlanet Tartus
Säpa 19, 51013 Tartu
Tel 526 6944

info@cleanplanet.ee
www.cleanplanet.ee

Kadrina lasteaid Sipsik
kuulutab välja konkursi

- KAHE LASTEAIAPETAJA (koormus 2x1,0 ametikohta)
- OPETAJA ABI (1,0 ametikohta)

ametikohta täitmiseks.

Nõutav vastavus kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus, CV ja haridust tõestavate dokumentide koopiad palume esitada hiljemalt 17. juuniks aadressil Lääne-Virumaa, 45201 Kadrina, Pargi 5 või e-aadressil sipsik@kadrina.ee. Info telefonil 5333 4507, 325 5084 direktor

maasturid
Roosna-Alliku

maastikuautode
varuosad
ja remont

Roosna-Alliku, avatud E-R 9-17
tel 382 0123, 513 2551, info@maasturid.ee, www.maasturid.ee

**SUUR KATLAVALIK
UUED MUDELID, HEAD HINNAD**

hoiutoomine TASUTA

www.ostakatel.ee

HULGILADU Tehnika 10, Viiratsi, Viijandimaa. Tel. 526 7072

KESKKONNAAMET

NEERUTI MAASTIKUKAITSEALA
(Neeruti loodusala)
kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise koosolek

Keskkonnaamet teatab, et on algatanud Neeruti maastikukaitseala (Neeruti loodusala) kaitsekorralduskava koostamise. Kaitsekorralduskava kirjeldatakse aia eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegureid ja kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuste tabel, kus vajalikud tegevused on määratletud koos tbenoiaise läbiviimise aja ning maksumusega.

Kaitsekorralduskava koostaja on Consultare OÜ.

Kaitsekorralduskava koostamisprotsessi raames toimub avalikkuse kaasamise koosolek:

- 13. juunil 2013, a kell 13.30 Kadrina vallamaja saalis (Rakvere tee 14, Kadrina)

Kohale on oodatud maomanikud, kohaliku elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Info:
Consultare OÜ – Mari Raidla, mari@consultare.ee, tel 5349 3039
Keskkonnaamet – Riina Kotter, riina.kotter@keskkonnaamet.ee, tel 503 7128

**SOOJUS IGASSE
KODUSSE
VESI IGASSE
TORUSSE**

- Maasoojuspumbad
- Õhk-vesi soojuspumbad
- Pääkeseküte

Vabriku 7
44306 Rakvere
LÄÄNE - VIRUMAA
Tel/Fax 522 3854
GSM 515 2655
ver@ver.ee
www.ver.ee

PANSIONAAT MÄNNIKU

Ida-Virumaal Lügenuse vallas
looduskaunis kohas pakub
ööpäevaringset hooldusteenust

Hoolduskohad nii käijatele, lamajatele kui ka ratatoolis inimestele

www.hoodekodud.ee, indrek@hoodekodud.ee
tel. 5301 0802, 5646 6965

17 € ööpäev

LISA 5. FOTOD

Foto 1. Vaade järvele. Autor Riina Kotter

Järgnevate fotode autor on Liggi Namm

Foto 2. Hooldatud poollooduslikud kooslused (6270* vasakul, 6510 paremal).

Foto 3. Laialehine mets oosil.

Foto 4. Olemasolev heas korras suur tähis.

Foto 5. Suusa- ja matkarada Hobujärve sihtkaitsevööndis.

Foto 6. Vananenud infoga infotahvel.

Foto 7. Keelumärk ja matkaraja tähistus.

Foto 8. Lõkkekoht Eesjärve kirdeosas.

Foto 9. Tissipuu lõkkekoht.

Foto 10. Leivaahjumäe lõkkekoht.

Foto 11. Parkla.